

2635

ΖΑΧΑΡΙΑ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ
ΔΗΜΟΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

SISMANOGLIO
MEGARO

ΠΟΛΙΣ

ΖΑΧΑΡΙΑ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ
ΔΗΜΟΤΙΔΑΣΚΑΛΟΥ

SISMANOGLIO
PUBLISHERS

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

ΠΟΛΙΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ὁ ἄνθρωπος ἦτο ἀπὸ τὰ ἄδύνατα πλάσματα τῆς φύσεως, δηλαδή, ἐστρωμένος κατὰ πολὺν ἀπὸ τὰ ζῶα κατὰ τὴν φύσιν ἀπὸ τὰς ἰσχύας, κατὰ τὰ μέλη ἀπὸ τὸν αἶτῶν κ. ἔ. π. Πᾶν ζῶον διὰ τὰ σωθῆ ἀπὸ κινδύνου εἶναι προικισμένον μὲ ὅπλα ἀμύνης. Ὁ ἄνθρωπος δὲν γέμει κατὰ ἄλλο ὅπλον, παρὰ μόνον τὸν ΛΟΓΟΝ διὰ τὰ ἀντιπεζιῶθαι κατὰ τὸν ἐχθρὸν του, ἄλλως θὰ καταστρέφετο. Ὅπως καὶ ζῶον ἔχει ἀνάγκην ἐνισχύσεως τῶν ὁπλῶν του (ὁ ἑλέφας **κ**ρατίζει τὴν προβοσκίδα του, ὁ βοῦς τὰ κέρατά του) οὕτω καὶ ὁ ἄνθρωπος ἔχει ἀνάγκην τὰ ἀναπτύξῃ τὸν τοῦτον μόνον διὰ τῶν γραμμάτων, ἐπιβαλλόμενον τοῦτον, ἐκ τοῦ ἐνυμίου προσορισμοῦ, τὸν ὁποῖον γέμει μαζὺ τούτῳ.

Ἡ ἐπιτηδεύσις τοῦ τὰ μαθητὴν ὁ ἄνθρωπος, εἶναι ἀποτέλεσμα αὐτῶν τῶν ψυχικῶν λειτουργιῶν του, διότι ἵαν δὲν ἐπὶ ἑσχατον αὐτοὶ εἰς τὸν ἄνθρωπον, δὲν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ πῶς τίποτι εἰς τὸν τοῦτον μας, ὅπως ἀπαρρύλλαστα, εἰς τὸ ξέλω, εἰς τὸν ἴδιον, τὰ ὅπλα δὲν ἔχον οὐδεμίαν αἰσθησιν.

Ἡ ἐπιτηδεύσις ὅπως αὐτὴ τοῦ ἀνθρώπου δὲν εἶναι ἀπείραστος, θὰ γένηται εἰς τὴν ὁρισμένην σημείον καὶ ἐκτὶ θὰ σφραγίσῃ φρεγμοῦς, ἐντὸς τῶν ὅπως ἐγκλίσει μεγάλας δυνάμεις, τὰς δυνάμεις, ἰδιότητας, εἶναι μία ὁργανική

πραγματικότης μέχρι εφικμένου σημείου, εἰς τὸ ὅποιον δὲ ἐπιφέρει ἡ σὺνδρις μὲ τὸ περιεχόν του, ἰδιωλογικῶς, δίδει, εἰς τὴν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου ἐπάρχει ἡ ἔγξις εἰς τὸ εἶναι.

Ὁ Νόμος αὐτὸς παρατηρεῖται καὶ εἰς τὴν φύσιν, εἰς διὰ τὰ φυσικὰ ὄντα, τὰ ὅποια ἔχουσιν ἀνάγκη ἀναπτέξεως. π. χ. τὰ μικρὰ κτάρια, ἔχουσιν ἀνάγκη ἀναπτέξεως, τὰ δὲν δύνανται μεγαλύνεσθαι, ἐπομένως καὶ ὁ ἀνθρώπινος ὁργανισμὸς ἐπάρχει εἰς τὸν Νόμον αὐτὸν τῆς ἀναπτέξεως, δίδει γάρ τι ἐνός του συμπληρωματικῆς δυνάμεως, κατ'ὸν τρόπον πρὸς ἀνάπτυξιν. Καὶ τὴν ἀνάπτυξιν ταύτην, τὴν καλλιέργειαν τοῦ Σχολίου κατὰ τρόπον ἐπιστημονικόν, ἐξυπνίζει καὶ ἀναπτύσσει τὰς ἐπιστημονικὰς δυνάμεις τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου εἰς γόνιμον ἐκίρην διὰ τῆς ἐπιστῆς ταύτης μὲ τὰ ἐπιστήματα ἀγαθὰ τοῦ πολιτισμοῦ.

Παρὰ τοῖς ὁρχηνοῖς λαοῖς, ἡ ἐκπαίδευσις δὲν ἦτο δημοσία λειτουργία, ἀλλ' ἰδιωτικὴ, δηλαδή, τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν τέκνων τὸν ἐκτρέφον οἱ γονεῖς ἐξ ἰδιωτικῆς προνοίας. Ἡ πολιτεία δὲν ἐκτρέφει διὰ τὴν μόρφωσιν τῶν τέκνων τῆς ὥς εἶται σήμερον. Μόλις κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους ἀνεγνωρίσθη ὅτι ἡ Παιδεία πρέπει τὴν θεωρητικὴν δημοσίαν ἐπὶδοῦναι καὶ τοῦτο εἶναι ἀπαιτήματα τοῦ πολιτισμοῦ.

Ἡ ἐκπαίδευσις εἶναι τὸ ἔγξιον τῶν ἀνθρώπινων πραγμάτων, διότι ἐκ τῆς βαθμίδος τῆς καταστάσεως αὐτῆς

ἐξαρτᾶται ἡ πρόοδος καὶ ἡ εὐδαιμονία τῶν ἀνθρώπων. Καὶ εὐδαιμονία μὲν ἡ Πολιτεία τῆς ὁποίας οἱ πολῖται εἰναι μαρτυρημένοι. Κακοδαιμονία δὲ ἡ Πολιτεία ἐκείνη, τῆς ὁποίας οἱ πολῖται εἰναι ἀμαθῆς καὶ ἄξεστοι. Ὁ Πλάτων εἶπεν, ὅτι "ἡ Παιδεία εἶναι τὸ ἔγξιον τῶν ἐν ἀνθρώποις ἔργων".

Ἡ Πολιτεία ἐπιδίδουσι τὴν ἐκπαίδευσιν ὡς δημοσίαν λειτουργίαν, δίδει πᾶσα Πολιτεία εἶναι ἐν ἰδρυμα φυσικόν, ἔχον ἑδικίον ἔντα καὶ ἑδικόν σκοπὸν τὸ ἐκτελεῖν τὸ δικον, τὰ προσηκόντα καὶ τὰ ἐπισηκόντα τὰ μέλη ὡς τῆς τάξεως καὶ ἐνταῖας εἰς τὸ τὰ αὐτοδημιουργηθῶν καὶ τὰ ἑδικωτοὶ δώσω. Ἀντιθέτως τότε δὲν δὲ ἐπάρχει ἀσφάλεια ζωῆς, υγιείας, πνευματικῆς, ὅπως συμβαίνει τοῦτο καὶ μέχρι σήμερον εἰς τὰς προσηκόντας κοινωνίας. Ἐπομένως βλέπομεν, ὅτι ἡ πολιτεία ἐνδοκρίεται διὰ τὰ μέλη, προσλαμβάνει τὰ τὰ ἑδικωτοὶ δώσω, τὰ βούλονται καὶ τὰ προσηκόντα ἑδικῶς καὶ τοῦτο εἶναι τὸ ἔγξιον τῶν καθηκόντων τῆς

ΓΕΝΙΚΗ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ

Ἡ Γενική Παιδαγωγική εἶναι τέχνη καὶ ἐπιστήμη καὶ δίδασκει εἰς τοὺς λαοὺς τῆς ἀνθρωπότητος, πῶς ὅλοι οἱ λαοὶ ἀντίκεινται τὰ παῖδιά των ἐξετάζει ἐπίσης τὰς ἀξίας τῶν ἀρετῶν, αἱ ὁποῖαι εἶναι αἰώνιοι καὶ ἀφθαρτοί, ἐξετάζει ὅλα τὰ ζητήματα τῆς ἀγωγῆς τοῦ ἀνθρώπου ἃν δύναιται νὰ μορφωθῇ, τὸ ἰδεώδες τῆς ἀγωγῆς, τὸ δυνατὸν τῆς ἀγωγῆς, τὸν δρόμον καὶ τὰ μέσα.

Ἡ Παιδαγωγική ἐπιστήμη ἀσχολεῖται μὲ τὴν ἀγωγὴν τοῦ ἀνθρώπου καὶ ὥς ἐκ τούτου ἔχει σκοπὸν ἐπὶ τὴν εὐφροσύνην ἔννοιαν νὰ μεταβιβάσῃ ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν τὸν ὁπάρχοντα πολιτισμὸν διὰ τῆς συνεχέσθου πλησιέστερας γενεᾶς, ἥτις πρέπει νὰ προσφέρῃ τὸ ἔργον τῆς διὰ νὰ δύναιται ὁ πολιτισμὸς νὰ φθάσῃ εἰς τὴν τελειοποίησίν του καὶ νὰ ἐκπληρῇ τοὺς πελάκοὺς τῶν σκοποῦς καὶ τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα νὰ τελειωθῇ.

Τελειοποίησιν δὲ λέγοντες, ἐννοοῦμεν τὴν συμφωνίαν τοῦ κόσμου μὲ τὰς ἀπαιτήσεις τῆς ἰδέας καὶ μὲ τὸ θέλημα τῆς θεότητος, ἐπὶ τὴν εὐφροσύνην ἔννοιαν, αὐτὴν τὴν ἐργασίαν ἐκτελεῖ ἡ Παιδαγωγική, καὶ ἐπὶ τὴν στενὴν δὲ ἔννοιαν εἶναι ἐπιστήμη, ἡ ὁποία ἀσχολεῖται μὲ τὸν σκοπὸν τῆς ἀγωγῆς καὶ τὰ μέσα δι' ὧν θὰ ἐπιτύχοιεν τὴν ΑΓΩΓΗΝ.

Α Γ Ω Γ Η

Αγωγή σημαίνει ἡ ἀνάπτυξις ὅλων τῶν ἐμφύτων δυνάμεων, ὅλων τῶν ἰκανότητων τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ ἀνθρώπος ἔχει πολλοὺς προσδιορισμοὺς, εἶναι διττός, ἀτομικῶς καὶ κοινωνικῶς ἐφ' ὅσον ἐγεννήθη.

Ἡ ζωὴ εἶναι μέρος τῆς ψυχῆς τοῦ σωματικῶς καὶ τῆς

θα διά μερῶν δεσμιῶν νὰ ἔλθωμεν εἰς ἐπαφὴν μὲ τὴν φρόνουν, καθόσον ἡ ζωὴ μας ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ σῶμα καὶ τὰς δυνάμεις λαμβάνομεν ἐξ αὐτοῦ, ἀλλ' ὅμως ἐμμεθεα καὶ ἔως συνδεσμός μὲ τὰ ἄλλα ἄτομα ἀνεπιμελῶς.

Ατομικὸς προσορισμὸς τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ὁ καθὼς τῆς προσωπικῆς του τελειοποιήσεως, ὡς καὶ διὰ τὴν καθήκον τὴν κοινωνικὴν καὶ ὁ Κοινωνικὸς προσορισμὸς, τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ὅπως ἄλλοι του τὴν προσωπικὴν τελειοποιήσιν καὶ τὴν ἰκανότητά του, νὰ διαθέσῃ διὰ τὴν κοινωνίαν, διὰ τὸ σύνολον, ἐφ' ὅσον ὁ προσορισμὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐξαρτᾶται τῆς κοινωνίας ὡς μέλος αὐτῆς καὶ συνδεόμενος μετ' αὐτῆς δι' ἀπείρων δεσμιῶν, ὅπως ὁ στρατιώτης, ὁ ἀπλοῦς, ὅσον ἰκανὸς καὶ ἂν εἴναι διαθέσιμὸν τὸν ἑαυτὸν του εἰς τὴν διαθεσὴν τῆς στρατίας.

Ἐπάρχον ὅμως καὶ Παιδαγωγία, οἱ ἀποὶς εἶναι διηρημένοι εἰς δύο ἀποδοceis, τῆς ατομικῆς καὶ κοινωνικῆς.

Ὁ Μέγας Παιδαγωγὸς Χρῆστος ὡς καὶ πρὸ τοῦ Χρῆστου πολλοὶ παιδαγωγοὶ ἦσαν ἐπὶ τῆς Ἀτομικῆς Παιδαγωγικῆς καὶ ἔλεγον ὅτι, εἰν ταῦτα ἄτομα ὁργανωθεῖν καλῶς, διὰ ἀποτελέσασιν κοινωνίαν καλὴν καὶ ἠθικὴν, ἐφ' ὅσον ἡ Κοινωνία προέρχεται ἀπὸ τὰ ἄτομα, ἔρχεται ὅμως ὁ Χρῆστος, ὁ ἀποὶς συνέγραψε πολλὰ συγγράμματα διὰ τὴν Κοινωνικὴν Παιδαγωγικὴν καὶ λέγει, ὅτι τὸ ἄτομον εἶναι ἐν ΟΝ, ἐνὸς ἡ Κοινωνικὴ Παιδαγωγικὴ εἶναι διὰ τὴν ἐξαρτήσιν τὸ γενικὸν συμφέρον τῆς Κοινωνίας.

ΟΡΘΟΙ ΚΑΙ ΠΕΠΛΑΝΗΜΕΝΟΙ ΣΚΟΠΟΙ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

Πολλοὶ ὡς σκοπὸν τῆς ἀγωγῆς θέτουν τὴν ζωὴν (βιοπάλην). Αὐτοὺς ὁ σκοπὸς τῆς ἀγωγῆς εἶναι μανωμενής καὶ ἐσφαλμένος, διότι ἡ ζωὴ δὲν ἔχει καμμίαν ἄξian, ἡ ἀγωγή

δὲν δύναται νὰ πεθῇ ὡς σκοπὸς τῆς ζωῆς καὶ τῆς βιοπάλης. Ἄν οἱ ἄνθρωποι ὅλοι ἦσαν εὐποροὶ, δηλαδὴ ὅλη ἡ κοινωνία, ὥστε νὰ μὴ ἔχον ἀνάγκην ἀπὸ οικονομίας, τί θὰ ἐγένετο; διατὶ θὰ ἐποίησαν; Τὸ ὁρθὸν πνεῦμα ἀναγκαστικῶς ἀπευτίζεται τοῦ σώματος ἀλλὰ, διὰ νὰ ἔχῃ ὡς ἔδαφος τοῦτο, ἡ ζωὴ εἶναι μέσον πρὸς ἓνα σκοπὸν καὶ ἔχει τὴν θέσιν τῆς. Ἄλλοι, ἔχον ὡς σκοπὸν τῆς Ἀγωγῆς τὴν εὐτυχίαν τὴν καὶ αὐτοὺς ὁ σκοπὸς εἶναι ἐσφαλμένος, διότι ἡ εὐτυχία καὶ ἡ εὐδαιμονία, ἔχον στενὴν σχέσιν μὲ τὰς ἀρετὰς, καὶ μὲ τὴν ἰκανοποίησιν τῶν ὁρμῶν τοῦ ἀνθρώπου. Ἀλλὰ, δὲν ἐπάρχον εἰς τὸν ἀνθρώπου αἱ ὁρμαὶ καὶ αἱ ἡδοναὶ τοῦ σώματος, ἔχει καὶ τὴν φωνὴν τοῦ καθήκοντος, (ἀπαίτησις ἠθικῶς Νόμου) ἡ ἀπαίτησις τῆς ιδέας, ἡ ὁποία ἔρχεται εἰς σύγκρουσιν μὲ τὰς ὁρμὰς τοῦ σώματος, εὐδαιμονία ἀπολύτη δὲν ἐπάρχει διατὶ νὰ τὴν ἐκπλήσωμεν ἐφ' ὅσον δὲν ἐπάρχει.

Ἡ φωνὴ τοῦ καθήκοντος μας, ἀπατεῖ νὰ προσαντιταθώμεν πρὸς τὴν ἀπαίτησιν τῆς ιδέας, ἡ ὁποία λέγει, πὺς πρέπει νὰ πράξῃς ἀπαντεῖ πρὸς τὴν βούλησιν τῆς Θεότητος, εἰς τὴν ὁποίαν νὰ εἴμεθα προσηλωμένοι, ἀλλὰ, διὰ νὰ φθάσωμεν ὅμως πρὸς αὐτήν, ἀπαντιοῦνται κόποι, ταλαιπωρίαι, ἀγῶνες καὶ διὰ τοῦτο δὲν δύναμεθα νὰ δεχθώμεν τὴν εὐτυχίαν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν τῶν ἄλλων.

Ἄλλοι μανωμῶν τοῦ σκοποῦ τῆς Ἀγωγῆς, θέτουν, τὸν ἠθικὸν χαρακτῆρα, τοῦτο εἶναι ὁρθὸν, στερεῖται ὅμως περιεχομένου διότι ὁ ἄνθρωπος μὲ ἠθικὸν χαρακτῆρα πιθανὸν νὰ εἴναι ἐσθητικῶς ἐνὸς, ἡμεῖς θέλομεν ἄνθρωπον δ' αἰθέρος ἠθικῆς ἐνθουσιαστικότητος ἀπέναντι τοῦ κόσμου, διὰ νὰ ἐξαντλή τὰς δυνάμεις του πρὸς ἐκπύρσιν τοῦ ἀνθρωπίνου πολιτισμοῦ, καὶ νὰ ἐνώσῃ τὰς δυνάμεις μετὰ τῶν ἄλλων διὰ νὰ ἀντιτάξῃ εἰς τὸν κόσμον νὰ ἐξαντλή τὰς δυνάμεις του διὰ νὰ ἀγαθαιοποιήσῃ τὸν κόσμον, νὰ πλῆσῃ τὸν ἄνθρωπον εἰς ἠθικὸν χαρακτῆρα δὲν ἄρα εἶ, ἀλλὰ νὰ εἴναι καὶ προσηλωτικῶς.

ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΣ

Εξ είναι ὀρθὸς τὰς σκοποῦ τῆς Ἀγωγῆς, νὰ ἀναπτύξωμεν ὅσας τὰς φυσικὰς δυνατότητας ἑνὸς ἀτόμου καὶ νὰ τὰς καλλιεργήσωμεν διὰ νὰ τὰς χρησώμεν ὡς πρὸς ἑαυτὸν καὶ ἐνδιάν κατεύθυνται εἰς τὸ ἀγαθὸν καὶ πρὸς τοὺς ἀνωτέρους σκοποὺς τῆς ζωῆς. Διότι, μόνον ἡ ἐνωσία κατὰ βίαν θὰ καταστήσῃ τὸν ἄνθρωπον ὡς προσωπικότητα.

ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

Τὸν ὀρθὸν σκοπὸν τῆς Ἀγωγῆς θὰ ἐξαγάγωμεν ἀπὸ τὴν θεωρίαν τῆς ζωῆς καὶ αὕτη θὰ μᾶς δώσῃ τὴν κίνησιν τῆς ζωῆς, ἡ ὁποία εἶναι ὀρθή.

Κοινωνιολογία, ἡ Φιλοσοφικὴ ἠθικὴ καὶ ἡ Φιλοσοφικὴ θεωρία περὶ ζωῆς εἶναι ἄλλη, ἀπὸ τὴν θεωρίαν τοῦ κόσμου δηλαδή, ἀπὸ τὴν δημιουργίαν του. Εξ τὴν θεωρίαν τῆς ζωῆς εἶναι καὶ τὸ φεῖται, ὁ διδάσκαλος αὐτὴν πρέπει νὰ ἔχῃ ἐκ' ὧν διὰ νὰ διαδίδῃ σταθερὰ καὶ πρέπει νὰ εἶναι γνωστὴς τῆς θεωρίας τῆς ζωῆς καὶ τῆς θεωρίας τοῦ κόσμου ἰστορίας.

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Πολιτισμὸς εἶναι τὸ σύνολον τῶν ἀγαθῶν στοιχείων, τῶν ἀποίων ἔχει ἀνάγκην ἡ ἀνθρωπότης διὰ νὰ τελειοποιηθῇ. Ἡ ἀνθρωπότης ἔλαβε μίαν μεγάλην ἀποστολήν. Ἡ ἠλιστική κατάστασις τοῦ ἀνθρώπου ἦτο ἄγρια εἰς ἡμᾶς, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐκινώμεν διὰ νὰ μεταβῶμεν εἰς τὴν πνευματικὴν ἐπιπλοὴ ὅπως εἴμεθα συνδεδεμένοι διὰ δεσμοὺς μετὰ τὴν ὁλιστικὴν καὶ οὕτω μᾶς ἔλκειν περισσότερο αὐτῇ, παρὰ ἡ πνευματικὴ ἔχοντες ὅμως καὶ τὰς δυνατότητας νὰ φθάσωμεν εἰς τὴν πνευματικὴν. Ὁ Πολιτισμὸς παράγεται διὰ τῆς καλλιέργειας καὶ ἐνμεταλλεύσεως τῶν ἀνθρώπων δι-

καί, εἶναι προϊόν, ὁ κλῆρος, ὁ λαχὼς τῆς ἀνθρωπότητος καὶ ἔχει δύο κατευθύνσεις μίαν πρὸς τὰ ἔξω καὶ μίαν πρὸς τὰ ἐντός.

Διὰ τῆς πρώτης κινήσεως ἐκτελεῖ ὁ ἄνθρωπος νὰ ἀναπτύξῃ τὴν φύσιν καὶ ἀπὸ τὴν ἐξερκεννήσῃ νὰ γίνῃ κύριος αὐτῆς, κύριος τῶν φυσικῶν δυνάμεων καὶ νὰ χρησιμοποιοῖ τὰς δυνάμεις του διὰ τὸν θίον του, νὰ στείνῃ τὸν θρόνον του καθ' ἡμέραν ὑπεράνω τῆς φύσεως. Διὰ τῆς κινήσεως αὐτῆς τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα ἐξερκεννᾷ τὴν οὐσίαν, νὰ σπονδύσῃ τὴν φύσιν, νὰ ἐξερκεννήσῃ τοῦ ΟΝΤΟΣ ΟΝ πρὸς τελειοποίησιν του. Καὶ ἐκτελεῖ τὸν μᾶς ἐμποδίζει νὰ πλησιάσωμεν πρὸς τὸν Θεόν, εἶναι ἡ ἰδία (σῶμα).

Διὰ τῆς δευτέρας κινήσεως τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα, τείνει νὰ ἐξερκεννήσῃ τὸν ἐσωτερικὸν κόσμον καὶ ζητεῖ νὰ γίνῃ αἰταίριον τῆς φύσεώς του καὶ ὁ ἄνθρωπος ἀποκτᾷ τὴν ἠθικὴν αὐτοῦ τελειοποίησιν ἢ ἐσωτερικὴν ἐλευθερίαν καὶ ὅσον περισσότερο ἐρευνᾷ κατὰ τὰ ἔνδον, τόσο περισσότερο δύναται νὰ ἀποκτήσῃ τὴν ἠθικὴν ἐλευθερίαν του.

Ἡ Ἐξωτερικὴ κατεύθυνσις λέγεται Λαϊκοποιτικὴ καὶ Ἐπιστημονικὴ πολιτισμὸς καὶ ἐκδηλοῦται διὰ τῆς προόδου εἰς τὰς Ἐπιστήμης καὶ Τέχνης.

Ἡ Ἐσωτερικὴ κατεύθυνσις λέγεται Ἠθικὸς πολιτισμὸς καὶ ἐκδηλοῦται ἡ προόδος εἰς Ἠθικὴν καὶ Θρησκευτικὴν. Ὅπου ὁ πολιτισμὸς ἐκδηλοῦται ὑπὸ τέσσαρες μορφαίς: 1) Ἐπιστήμη, 2) Τέχνη, 3) Ἠθικὴ καὶ 4) Θρησκεία. Αὗται αἱ ἐκδηλώσεις ἀποτελοῦν τὸν ὅλγον πολιτισμόν, καὶ ὅταν συμβαδίζον τότε ἔχοντες μοναδικὸν πολιτισμόν, καὶ ὅταν συμβαδίζον ὅλα αὐτὰ ἐντός τοῦ ὁ ἄνθρωπος τότε ἔχοντες τὸν πεπολιτισμένον Κόσμον καὶ προσωπικότης γίνεται.

Κάθε ἐποχὴ τῆς ἀνθρωπότητος ἔχει τὸν πολιτισμόν της. Ἡ ἀνθρωπότης μεταβαίνει εἰς νέαν περίοδον πολιτισμοῦ.

Τὴν ἱστορίαν ἐνδιαφέρει, τί καλὸν προσήκει καὶτε ἰσὺς εἰς τὸν πολιτισμὸν ὡς πρὸς τὴν Θρησκείαν, Ἐπιστήμην, Τέχνην καὶ Ἠθικήν.

ΤΟ ΔΥΝΑΤΟΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

Διὰ τὸ ζήτημα τοῦ δυνατοῦ τῆς Ἀγωγῆς οἱ φιλόσοφοι δὲν συμφωνοῦν. Οἱ αἰσιολόγοι Φιλόσοφοι ἀπὸ καταβολῆς κόσμου μέχρι τοῦ 19 αἰῶνος εἶπον ὅτι, εἶναι δυνατὴ ἡ Ἀγωγή. Ὁ Σωκράτης εἶπεν ὅτι, ἡ Ἀγωγή εἶναι δυνατὴ, ἀρκεῖ νὰ ἀναπτύξωμεν τὰς διανοητικὰς δυνάμεις τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ Πλάτων δέχεται τὸ δυνατόν τῆς Ἀγωγῆς τοῦ ἀνθρώπου ἀναγνωρίζει καὶ ὡς μέγαν παράγοντα τὴν Φύσιν, ὅχι μόνον μὲ τὰς διανοητικὰς δυνάμεις, λέγει. Ἐρχεται ὁ Ἀριστοτέλης, ὁ ὁποῖος δὲν παραδέχεται μόνον τὰς διανοητικὰς δυνάμεις καὶ τὴν Φύσιν, ἀλλὰ τὸ ἔθος (ἀσκήσεις) νὰ μάθωμεν τὸ καλὸν νὰ ἀσκηθῇ.

Ἄλλος Φιλόσοφος ὁ Κάντιος εἰς τὸν 18ον αἰῶνα εἶπεν, ὅτι ἐκπαιθεῖν τῆς Ἀγωγῆς κρίνεται τὸ μέγα μετὰ τὴν τειλοποιήσεως.

Ἐρχονται τώρα, οἱ αἰσιολόγοι ὁ Σάπενχάουερ, εἶπεν ἀδύνατον ὁ ἄνθρωπος νὰ ἀλλάξῃ τὸν φυσικὸν χαρακτῆρα του, ὁ ἐσωτερικὸς πύρην τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἀνάλωτος, δὲν δύναται νὰ ἀλλάξῃ, εὐκολότερον εἶναι ἡ μολύβδος νὰ μεταβληθῇ εἰς χρυσόν καὶ ἡ δοῦς νὰ κατῇ θερμότητα εἶπεν στηριζόμενος εἰς τοῦτο, διότι, ὁ κόσμος ἦτο κακὸς καὶ μάλιστα ζητοῦμεν νὰ τὸν κάμωμεν καλόν. Ἡ ἀρχὴ γονος βαλὼντος εἶπεν πάντοτε πρὸς τὸ κακόν. Ἄλλος Φιλόσοφος ὁ Λαρόζο, Γαλλὸς Καθηγητὴς Πανεπιστημίου Τσερίν. Λέγει ὅτι, «δὲν εἶναι δυνατὴ ἡ Ἀγωγή, διότι ὁ κακοῦργος ἐγεννήθη κακοῦργος, εἰς τὸ καλύτερον Σχολεῖον νὰ εἰσέλθῃ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ μεταβληθῇ. Καὶ οὕτω ἡ κρίσις πρὸς τὴν Ἀγωγήν ἐκλήθη μὲ τὰς ἀλλοφρονήσεων.

μὲναι αὐτὰς ἰδέας καὶ ἐγεννήθη χάος εἰς τὴν Παιδαγωγικήν.

Διὰ τὸ δυνατόν τῆς Ἀγωγῆς ἀπὸ πρακτικῆς ἀπόψεως διὰ νὰ ριζώσωμεν ἐν διλήμματι τις τοὺς αἰσιολόγους ὅτι, δὲν εἶναι εὐδοκίον, διότι φυσικὸς χαρακτῆρ αὐτοῦ δὲν εἶναι ἀπλὸν, ἀλλὰ, σύνθετον ἀγαθὸν καλόν καὶ κακόν στοιχείον. ἔφ' ὅσον ὅμως ἔχει ἡμεῖςτον χαρακτῆρα, ὁ ὁποῖος ὡς εἶπομεν δὲν εἶναι ἀπλὸν, ἀλλὰ, δυνάμεις μεγάλας, ὁ ἄνθρωπος γεννᾶται μὴτε καλὸς μὴτε κακός, γίνεται κατὰ τὴν, δηλαδή ὁ ἄνθρωπος ἔχει ἐντὸς του τὸ θεῖον καὶ γίνεται ὁ θεϊώτερος, καὶ γίνεται ὁ ποῦ κακοῦργος. Ἐάν δὲν ἐπὶ τὸν ἐντὸς τὸν ἀνθρώπου ἀγαθὰ στοιχεῖα μετὰ οὗσια πόσοι ἄνθρωποι μετὰ διαστραμμένα στοιχεῖα πᾶν, ἐγκατελείψαν αὐτὰ καὶ ἐπαινεθῇ εἰς τὸν ἀγαθὸν δόξαν, ἀρκεῖ καὶ τὸν ἡ Φύσις τροποποιεῖται, ἔφ' ὅσον καὶ τὰ ἐνστικτὰ τῶν ἀγρίων θηρίων ἐξημερῶνται καὶ ἔρχονται εἰς τὰς οἰκίας μας καὶ ζοῦν, ὥστε καὶ τῶν ἀγρίων θηρίων τὰ ἐνστικτὰ ἀκόμη ἀλλάζον.

Ὁ Κάντιος, θαλὸς φιλόσοφος εἶπε: «Οὐδένα δύναται νὰ σώσῃ παρά μόνον μὲ τὸ ἐπὶ τὸν πᾶν τῶν ἀγαθῶν στοιχείων, τὰ ὁποῖα ἀπέμειναν εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ. Ὁ ἄνθρωπος ἔχει στοιχεῖα ἀγαθὰ καὶ κακὰ καὶ ἐάν κρούσῃ κατὰ τὰς χορδὰς τῶν ἀγαθῶν στοιχείων, τότε θὰ τὸν σώσῃ, ἀλλὰ, πῶς εἶναι ἐπὶ τὸ ἅγιον χεῖρ διὰ νὰ τὰς χορδίσῃ.

Ἀπὸ Ἐπιστημονικῆς ἀπόψεως διὰ τὸ δυνατόν τῆς Ἀγωγῆς ἡ Βιολογία ἀπέδειξεν ὅτι, εἰς τὴν γένεσιν τῶν εἰδῶν μεταβολῶν καὶ διαμορφώσεων παίζουν δύο ρόλοι: α) ἡ Κληρονομικότης καὶ β) ἡ Προσαρμογή.

Διὰ τῆς Κληρονομικότητος ὁ ὁργανισμὸς κληρονομί τὰς ἡμετέρας προδιαθέσεις αἱ ὁποῖαι μεταδίδονται διὰ τῆς Κληρονομικότητος ἀπὸ γονεῶς εἰς γονεῖν. Αἱ ἡμετέρας προδιαθέσεις εἶναι ἐν ἀπέριστην λειτουργίαι, δυνάμει ἰκανότητος αἱ ὁποῖαι ἀπεκτιθήσαν διὰ τῆς πάλαιχρονίον ἀσκήσεως τῶν

προγόνων, όπως αι ασθενέστεραι, αι οποίαι μεταδίδονται Κληρονομικώς, επίσης και τα φυσικά κακά ή κακά. Διὰ τὴν ἐμφύτην προδιαθέσιν, πᾶς ἄνθρωπος ἀναδίδεται μὲ τὸ παρὰ τὸν.

Ο ΝΟΜΟΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗΣ

Οἱ ἐμφυτοὶ προδιαθέσεις παντός ὁργανισμοῦ ἀναρρυθμίζονται καὶ τροποποιούνται, σύμφωνα πρὸς τὰς νέας συνθήκας τοῦ περιβάλλοντος. Πᾶς ὁργανισμός δέχεται τὰς ἐπιδράσεις τοῦ περιβάλλοντος π.χ. ὅταν Τοῦρκοι ἢ Ἑλλήνες περιβαίνοντες εἰς τὴν Ἀμερικὴν λαμβάνουν ὄψιν Ἀμερικανικήν ἢ καμῖλας εἰς τὴν Ἑσθίαν ἔκαμιν ἀναλόγως πόδας, ἐν ἀντίθεσιν μὲ τοὺς πόδας τοῦ ἵππου. Αὕτη ἡ προσαρμογὴ λέγεται ΠΑΘΗΤΙΚΗ, διότι πᾶσχει ὁ ὁργανισμός εἰς τὰς ἐπιδράσεις καὶ τὴν ἐδιδάξεν ὁ Δάρβιν. Ἐχομεν καὶ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗΝ Προσαρμογὴν, ἡ ὁποία εἶναι ἡ ἀντίδρασις τοῦ ὁργανισμοῦ ἐκ τῶν ἑνδον πρὸς τὰ ἔξω π.χ. ἐν ἄτομον ὅταν φθάσῃ εἰς προσωπικότητα, δύναται νὰ ἀλλάξῃ τὸ περιβάλλον καὶ αὐτὴν τὴν ἐνεργητικὴν προσαρμογὴν τὴν ἐδιδάξεν ὁ Λαμάρκ διὰ τὴν ὁποίαν εἶπεν ὅτι, εὐρισκόμενα διττάμιαι τὸ ὁργανισμὸς διὰ τῆς συχνῆς χρήσεως ἢ μὴ, δύνανται νὰ ἀνεγερθῶν ἢ νὰ ὑποτέσων εἰς μαρasmus. Ἰδοὺ βλέπομεν ὅτι δύο νόμοι βιολογικοὶ παῖζον ἀποιδύον ῥόλον εἰς τὴν γένεσιν τοῦ ἀνθρώπου «ἢ Κληρονομία καὶ «ἢ Προσαρμογὴν τρίτος παράγων εἶναι ἡ Ἀγωγή. Διὰ τῆς Ἀγωγῆς προσπαθοῦμεν διὰ νὰ ἀναπτύξωμεν τὰς ἰκανότητας καὶ τὰς δεξιότητας, τὰς ὁποίας νὰ τὰς ἐνώσωμεν καὶ νὰ δώσωμεν μίαν κατεύθυνσιν πρὸς τοὺς ἀνωτέρους σκοποὺς τῆς ζωῆς, καὶ πρέπει νὰ προσαρμοσθῇ μὲ τὸ ἰδεώδες. Εἴν ὅλοι αι ἐμφυτοὶ προδιαθέσεις ἦσαν ὁμοιοειδείς καὶ ὁμοιορρυθμοὶ θὰ ἦτο εἰς τοῦτο ἡ Ἀγωγή. Ἐπειδὴ ὅμως εἰς τὸν τροφισμὸν μας ὑπάρχον ἀντίθετοι ἰκανότητες διὰ τοῦτο, ἡ Ἀγωγή καθι-

σταται πρόβλημα. Ὑπάρχει ὁμοῦς διέξοδος, διότι καὶ τὸ πρόβλημα ἔχει καὶ τὴν λύσιν του, ἀρκεῖ μόνον ὁ τροφισμὸς μας νὰ καλλιεργῇ τὰς δυνάμεις του ἐκ τῶν ἑνδον καὶ νὰ προσαρμοσθῇ μὲ τὸ περιβάλλον καὶ οὕτω καταπολεμηται τὸ πῦρ, τὰ ἄλλα μᾶς τὰ δίδει αὐτὴ ἡ φύσις, ἐντέθεν καταφύγεται τὸ δυνάμιον τῆς Ἀγωγῆς.

ΦΡΑΓΜΟΙ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

Ἡ Ἀγωγή ἔχει τὸν φραγμὸν τῆς, ἡ πλάτει τὸν ἀνθρώπινον ἄγγελον. Ἡ Ἀγωγή ἔχει τὸν φραγμὸν τῆς, διότι, πᾶς ἄνθρωπος εἶναι φραγμὸς τῶν ἰκανοτήτων καὶ διαθέσεων τοῦ γένους του, ἔχει ὅμως καὶ ἀτομικὰς διαθέσεις, αἱ ὁποῖαι ἐκστρέφονται ἀπὸ τὴν ἰδιαιτέραν κατασκευὴν τῶν αισθητηρίων ὀργάνων του, αὗται λοιπὸν αἱ ἀτομικαὶ προδιαθέσεις εἶναι φραγμοὶ τῆς Ἀγωγῆς καὶ διὰ τοῦτο δὲν δύνασθαι νὰ πλάσωμεν ἄγγελον τὸν ἄνθρωπον, εἶναι ὅμως δυνατὴ ἡ Ἀγωγή, δὲν εἶναι παντοδύναμος εἰς τὰ στενὰ ὅρια τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς (εἰς τοὺς αἰσιόδοξους), εἶναι παντοδύναμος διὰ μέσων τῶν αἰώνων (εἰς τοὺς ἀπαισιόδοξους).

ΜΕΣΑ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

Ἡ Ἀγωγή ὡς μέσα ἔχει τρία, α) τὴν Λιδασκαλίαν, β) τὸ Παράδειγμα καὶ γ) τὸν Ἑθισμόν. Διὰ τῆς Λιδασκαλίας, ἀναπτύσσεται ἡ διάνοια τοῦ ἀνθρώπου, διὰ δὲ τοῦ Παραδείγματος καὶ Ἑθισμοῦ ἀναπτύσσεται τὸ συναισθημα.

ΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΛΑΜΑΣΙΣ

Δύναται κανὼς νὰ ἐπιβάλῃ διὰ τῆς βίας τὴν Ἀγωγήν. Ἡ δέσποσις προσπαθεῖ διὰ τῆς βίας καὶ τοῦ ἐξαναγκασμοῦ νὰ ἐξασφαλίσῃ καὶ νὰ ἐξοστρακίσῃ τὰ ἄγρια ἑστικὰ ἐνός ὄντος (ὁργανισμοῦ) καὶ δὲν ἐπιτρέπει νὰ ἐκδηλωθῶν.

ἐπομένως ἡ δάμιασις ἐργάζεται μόνον μὲ τὰ ἀγρία ἐνατιῶντα τὰ ὅποια εἶναι εἰς τὰ ζῷα, διότι τὰ ζῷα δὲν ἔχουν λογισμὸν.

Ἡ Ἀγωγή ὅμως δὲν δαμάζει, ἀλλὰ, ΑΓΓΕΛ, ἀπὸ μίαν τὴν ἐμμένοντος ἀγαθὰς προδιαθέσεις ἐνὸς ὄντος διὰ τὰ φέρει εἰς φῶς, διὰ τοῦτο, ἡ Ἀγωγή ἀρμόζει εἰς τοὺς ἀνθρώπους καὶ ὄχι εἰς τὰ ζῷα. Ἡ Ἀγωγή ἀπειθύνεται πρὸς τὴν ἀγαθὴν μερίδα τοῦ ἀνθρώπου. Πολὺ ὀρθῶς εἶπεν ὁ Κάντιος ὅτι εὐδέναι δύνανται τὰ σώσεις εἰ μὴ μόνον μὲ τὰ ἐπαιδευόμενα ἀγαθὰ στοιχεῖα ὥς καὶ τοὺς ἡμιερεινὸς ἀνθρώπους ἀκόμη τὰ ἀγαθὰ στοιχεῖα τῶν, τὸν φέρον εἰς μετανοίαν, διὰ τοῦτο ποτὲ δὲν πρέπει νὰ ἀπελπιζόμεθα ἀπὸ τῶν κακῶν ἀνθρώπων.

Ὡς εἶπομεν ἡ Ἀγωγή ἀπειθύνεται πρὸς τὴν ἀγαθὴν μερίδα τοῦ ἀνθρώπου, κατὰ ταῦτα ἡ δάμιασις εἶναι ἀρετῆς, ἡ δὲ Ἀγωγή εἶναι θέσις, ἥτοι Ἐνέργεια Θετικὴ.

Ἡ Ἀγωγή ὀφείλει διὰ μεθοδικὸν καὶ ἐπιστημονικὸν μεθόδον νὰ ἀναπτύξῃ τὰ ἀγαθὰ στοιχεῖα νὰ ἀνασυντάξῃ καὶ νὰ ὀργανώσῃ καὶ ἔπειτα νὰ ρίξῃ ἐναντίον τῶν κακῶν στοιχείων. Τότε τὰ κακὰ στοιχεῖα ἐπειδὴ δὲν καλλιεργήθησαν ἐκ τῆς ἀχρηστίας, θὰ πέσουν εἰς μαρτυρὸν ἀρετῆς ἢ Ἀγωγή νὰ ἴσταται πρὸς τὴν ἀγαθὴν μερίδα. Εἰς τὴν Ἀγωγὴν δάμιασις δὲν ἐπάρχει καὶ οὐτε θὰ καμὲν πόλεμον ἐναντίον τῶν κακῶν στοιχείων τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ μόνον μὲ τὴν πλεονεκτικὴν τῶν καλῶν στοιχείων, τὰ ὅποια τότε θὰ φανερῶσιν καὶ θὰ φονεύωσιν καὶ διὰ τοῦ τρόπου τούτου θὰ εἶναι ἡ Ἐπιστημονικὴ ἀνάπτυξις.

Μόνον τὴν τελευταίαν στιγμὴν κατὰ τὴν ὁποίαν δὲν εἶναι πλέον ἱκανὴ ἡ Ἀγωγή, τότε δυνάμεθα ἐπὶ μίαν ἑβδομάδα νὰ ἐφαρμόσωμεν τὴν δάμιασιν ἂν καὶ πάλιν εἶναι κατὰδικαστέα, ἔφ' ὅσον ὁ διδάσκαλος πέσει εἰς κακὸν Σχολεῖον καὶ τοῦτο χάριν τοῦ ζωώδους μερίδος τοῦ ἀνθρώπου, ὅ-

πως συμβαίνει καὶ μὲ τὴν δικτατορίαν, ὅταν γίνεται ἀναγκὴ εἰς ἓνα Κράτος, τότε δεδιώς ἐπιβάλλεται, πλὴν ὅμως ὁ δικτάτωρ πρέπει νὰ εἶναι Προσωπικότης.

Εἴαν ἡ Ἀγωγή θὰ στρέφεται πρὸς τὰ κακὰ στοιχεῖα, τότε τὸ καλὸν ἀποτέλεσμα δὲν θὰ δυνάται νὰ φέρῃ, οὕτω καὶ ὁ Παιδαγωγὸς εἰς τὸν μαθητὴν, διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ὀράτιος διὰ τὴν δάμιασιν λέγει, «ὅσον ἐκρίζωνται τὰ ἀγρία, τόσον θὰ ριζωθῇ, τὴν φέρει ὅσον τὴν καταπολεμηθεῖσαν ἀναστήσῃ» ὅταν ὅμως ἀναπτυχθῶσιν τὰ ἀγαθὰ στοιχεῖα, τότε θὰ ἐπισκιάσῃ τὰ κακὰ.

ΒΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΝΟΜΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ

Ἐπιλογὴν λέγοντες, ἐννοούμεν ὅπως, προδοῦμεν, εἰς τὴν ἐκλογὴν ἀπὸ τὰ διάφορα ἀγαθὰ στοιχεῖα, τὰ ὅποια ἀπαιτοῦνται πρὸς ἀνάπτυξιν, ὅπως λέγει καὶ ὁ Λαμάρκ, καὶ ὁρισμέναι δυνάμεις διὰ τῆς χρήσεως ἢ μὴ, δύνανται νὰ ἀναπτυχθῶσιν εἰς ἑσθλάς λειτουργίας, ἢ νὰ ἐσπείρουν εἰς μαρτυρίαν, τὸ ἔργον τῆς Ἀγωγῆς δὲν ἔγκειται εἰς τὸ νὰ καταπολεμήσῃ τὰ ἀγρία στοιχεῖα τοῦ ἀνθρώπου, ὥς εἶπομεν ἀνωτέρω, αὐτὴ ἡ φέρει μᾶς ἔδωκε τὰ ὅπλα, δηλαδή τὰ ἀγαθὰ στοιχεῖα διὰ τὰ νὰ χρησιμοποιήσωμεν, ὅπως συμβαίνει τὸ ἴδιον καὶ μὲ τὴν Ἰατρικὴν, ὅταν συμβαίνει καὶ εἰσέρχεται τὰ μικρόδια εἰς τὸ σῶμα μας, γίνεται τότε ὁ ὁμιδικὸς ἀγὼν, πόλεμος ἐναντίον αὐτῶν διὰ τὴν καταπολέμησιν, τὸ ἴδιον λαλῶν καὶ μὲ τὴν Ἀγωγὴν, ἡ ὁποία μὲ τὰ ἐσθλά στοιχεῖα καλλίτερον θὰ ἐκτρέψῃ τοῦ σφαλτοῦ τῆς.

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

Παράγοντες τῆς Ἀγωγῆς εἶναι α) Οἰκονόμεια, β) Σχολεῖον, γ) Ἐκκλησία, δ) Πολιτεία καὶ Κοινωνία

Οἰκονομία

Ἡ Οἰκονομία εἶναι τὸ πρῶτον ἐργαστήριον τῆς ἀνατροφῆς καὶ τοῦ ἑξοργισμοῦ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως. Εἰ-

ναι ὁ δοσιὸς εἰς τὸν ὁποῖον ἐξαγνίζεται ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τελευτηγός, ἡ ἵερεῖα εἶναι ἡ μήτηρ. Λέγουσιν τοῦτο, ἐννοοῦμεν ὅτι, αἱ δυνάμεις τοῦ ἀνθρώπου λαμβάνουν τὰς πρώτας φυσικὰς ὁρμὰς καὶ δυνάμεις διὰ τὴν λαβὴν τὸν πρέποντα δρόμον εἰς τὴν Οἰκογένειαν. Τὴν ζωὴν τοῦ ὁ ἀνθρώπος προετοιμάζει πρὸς μίαν παραγωγικὴν τῆς ἡθικῆς κατευθύνσεώς του ἀκόμη εἰς τὴν Οἰκογένειαν, εἰς αὐτὴν τὴν μικρὰν Κοινωνίαν, εἰς τὴν ὁποῖαν ἀναπτύσσεται ἡ ἀγάπη καὶ ἡ φιλαλήθεια. Ἐπίσης λαμβάνει καὶ τὴν πρώτην σωματικὴν του ἀνάπτυξιν καὶ Ἀγωγὴν, ὡς καὶ τὰς γερὰς γραμμὰς τοῦ χαρακτήρος του.

Σχολεῖον

Τὸ Σχολεῖον συνεχίζει τὸ ἔργον τῆς οἰκογενείας, διότι οἱ γὰρ εἴτε διότι δὲν ἔχουν τὴν ἀπαιτούμενην εἰδικότητα, εἴτε τὸν ἀπαιτούμενον χρόνον, διὰ τοῦτο τὸ ἔργον αὐτοῦ ἔργον τῆς Ἀγωγῆς ἀναλαμβάνει τὸ Σχολεῖον καὶ τὸ συνεχίζει περαιτέρω. Διὰ τοῦτο τὸ Σχολεῖον εἶναι ὁ κυριώτατος παράγων τῆς Ἀγωγῆς τοῦ ἀνθρώπου, δεδομένου ὅτι, τὸ Σχολεῖον δὲν ἐργάζεται εἰσὴ καὶ ὡς ἐπὶ τυχόν, ἀλλὰ βαδίζει εἰς προδιαγεγραμμένον καὶ προκαθορισμένον σκοπὸν. Τὸ Σχολεῖον ἔχει σαφὴ γνῶσιν τῶν μέσων καὶ σαφὴ γνῶσιν τῆς ἀληθείας.

Τὸ Σχολεῖον σκοπὸν ἔχει ν' ἀναπτύξῃ ὅσας τὰς ἡμετέρας δυνάμεις, προδιαθέσεις, ἰκανότητας καὶ δεξιότητας τοῦ ἀνθρώπου, ἵνα καταστήσῃ αὐτὸν εἰς προσωπικότητα ἱκανὴν νὰ ἐκπληρώσῃ τὸν Ἀτομικὸν καὶ Κοινωνικὸν του προσηκόν, ὁ ὁποῖος εἶναι ἡ συμμετοχὴ καθὲ ἀτόμου εἰς τὸν πολιτισμὸν τῆς Χώρας του ἐνεργῶς καὶ νὰ προαγάγῃ οὕτως στοιχεῖα τοῦ πολιτισμοῦ. Διὰ τοῦτο τὸ Σχολεῖον εἶναι ὁ ὑποταδίδων τὸν ἐκαστοτε ὑπάρχοντα πολιτισμὸν ἀπὸ γενεᾶς ἐν γενεᾷ διὰ μέσον τῶν αἰώνων κατὰ βαθμίδας καὶ διὰ τῆς

συνεχρόνον πληροστέρας γενεᾶς, διότι ὁ πολιτισμὸς εἶναι ὁ λαγνὸς τῆς ἀνθρωπότητος.

Ἑκκλησία

Τρίτος παράγων εἶναι ἡ Ἐκκλησία μὲ τὸν κλῆρον τῆς καὶ μὲ τὰ ἱερά διδάγματα καὶ καλέσματα τῆς, μὲ τοὺς καλοὺς κληρικοὺς τῆς, οἱ ὁποῖοι μὴ τὴν διαγωγὴν τῶν ἔχουν μεγάλην ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς Ἀγωγῆς τῶν παιδῶν. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἱκανὴ νὰ βοηθήσῃ τὴν Κοινωνίαν διὰ νὰ φθάσῃ εἰς τὸν πολιτισμὸν!

Πολιτεία

Ἡ Πολιτεία μὲ τοὺς ἄρχοντας καὶ μὲ τοὺς καλοὺς Νόμους τῆς ἐπίσης ἀσπεί μεγάλην ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς Ἀγωγῆς, ἐπὶ μὲ τοὺς κακοὺς Νόμους τῆς ἀσπεί ἀνευρίαν ἐπίδρασιν. Ἐπίσης ἡ Πολιτεία ἔχει ἐποχρέωσιν νὰ ἐπέμβῃ διὰ τὰ ἀνέθικτα θέατρα, ἀλλέως θὰ εἶναι ἐπὶ τὸν δρόμον διὰ τὴν διαφθορὰν τῶν πολιτῶν τῆς.

ΜΕΡΙΚΟΙ ΣΚΟΠΟΙ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

Ἡ Ἀγωγή διὰ νὰ φθάσῃ εἰς τὸν προσηκόντα τῆς πρέπει νὰ ἐκπληρώσῃ τοὺς πέντε σκοποὺς αὐτῆς.

Πρῶτος μερικὸς σκοπὸς

Τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ ἀναπτύξῃ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ μαθητοῦ, ἑμὴν ὀρθὴν καὶ πεφωτισμένην συνείδησιν ἢ ὁποῖα, ἀντιπροσωπεύει τὸν ἐν ἡμῖν **ΗΘΙΚΟΝ ΝΟΜΟΝ**, ὁ ὁποῖος εἶναι ἄγραφος καὶ εἶναι ἑλεγχος ἐπὶ τῶν πράξεών μας. Καὶ ὁ ἑλεγχος αὐτός προέρχεται ἐκ τῶν ἑνδόν, ὡς τύφος, εἶναι ἡ ἐν ἡμῖν Δυσκαταστασία Ἀρετῆς, ἢ ὁποῖα ἑλεγχεται τὰς πράξεις μας καὶ εἶναι ὁ ἀδέκαστος Κριτὴς ἐντός μας καὶ αὐτὸν, ὁ διδάσκαλος ὀφείλει νὰ ἀναπτύξῃ διὰ νὰ γνωρίσῃ ὁ μαθητὴς τὸ ἀγαθὸν ἀπὸ τὸ κακόν.

Παντός ανθρώπου, τοῦ ὁποῖου ὁ ἰσοπερικὸς οὐραϊσμός, δὲν βλέπει, οὗτος δὲν δύναται νὰ γνωρίσῃ τὸ ἀγαθὸν ἀπὸ τὸ κακόν. Ἡ συνείδησις δὲν λείπει ἀπὸ κανέναν, ἀλλὰ, δὲν λειτουργεῖ αὐτὴ εἰς τοὺς κακοὺς καὶ ὁ διδάσκαλος πρέπει νὰ ἐκλεπτύνῃ ταύτην, ἢ ὅποια θὰ εἶναι ὁ φῶς τοῦ ἀνθρώπου διὰ νὰ τὸν σώσῃ ἀπὸ πᾶν κακόν.

Δεῦτερος μερικὸς σκοπὸς

Νὰ ἀναπτύξῃ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἑμίαν ὁρμὴν καὶ πεφωτισμένην κρίσιν· δηλαδή, νὰ ἀναπτύξῃ τὸ γνωστικόν, ὥστε τὸ παιδί νὰ εἶναι ἱκανὸν νὰ κινήσῃ μιαν ὁρμὴν καὶ δυνατὴν κρίσιν ἔστω καὶ ἀπὸ μακρῶν καὶ νὰ ἐκτιμᾷ ἀξίας καὶ περιστάσεις, ἵνα λάβῃ τὴν πρέπουσαν ῥύθμιν ἀπέναντι αὐτῶν.

Ἡ κρίσις εἶναι πολυτιμωτάτη καὶ εἶναι ἓνα θεῖον δῶρον εἰς τὸν ἄνθρωπον.

Τρίτος μερικὸς σκοπὸς

Νὰ ἀναπτύξῃ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ «τὴν δοῦλιν αὐτῶν» ἢ ὅποια εἶναι ἑμία ἀνωτάτη καὶ ὑπερτάτη δοῦλιν, ἡ ἐκτελούμενη ἐκ τῶν συνόλων ἡθικῶν παιδεύσεων, εἶναι τὸ ἀπώτερον ἀγαθόν. Ὁ Κανὼν εἰς τὴν μεταφυσικὴν τοῦ, λέγει: «Οὐδὲν ἐπάρχει πανταχοῦ, ἐντὸς τοῦ κόσμου καὶ ἔκτὸς αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον θὰ ἠδύνατο τις ἀπολέσας ἄνευ περιστομῆς καὶ διαταγῆς νὰ ἀναστήσῃ εἰ μὴ μόνον ἢ ἀγαθὴ δοῦλιν αὐτοῦ. Αὕτη εἶναι τὸ ἀπώτερον ἀγαθόν.

Τέταρτος μερικὸς σκοπὸς

Εἶναι «ἡ ἐπαγγελματικὴ ἱκανότης τοῦ ἀνθρώπου» δηλαδή νὰ δημιουργηθῇ σωματικὴ δεξιότης, ἢ ὅποια προϋποθέτει τὴν ὑγίαν καὶ τὴν αὐτοκυριαρχίαν καὶ νὰ μὴ εἶναι ὁ ἄνθρωπος ἐλπίδιος εἰς τὰς κατωτέρας σωματικὰς τοῦ σώματος διὰ νὰ δύναται νὰ ἐκπληρώσῃ τὸν προορισμὸν τοῦ εἰς τὸν κόσμον τοῦτον.

Οἱ τέσσαρες αὗτοι μερικοὶ σκοποὶ τῆς Ἀγωγῆς ἀποτελοῦν τὴν ὁληρὴν μόρφωσιν τοῦ ἀνθρώπου, διότι αὗτος ἔχει τετραπλοῦν σκοπὸν : 1) νὰ ἀποκτήσῃ πεφωτισμένην συνείδησιν, 2) πεφωτισμένην κρίσιν, 3) πεφωτισμένην δοῦλιν καὶ 4) Ἐπαγγελματικὴν ἱκανότητα, αὗτος εἶναι ὁ ἰδεώδης ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος καὶ ἂν δὲν ἐπάρχῃ, ἀρεῖλομεν νὰ τὸν δημιουργήσωμεν.

Τὰ Παιδαγωγικὰ μέρη διὰ τῶν ὁποῖων θὰ ἐπιτύχωμεν τὸν σκοπὸν τῆς Ἀγωγῆς, εἶναι τρία: α) ἡ Λιδασκαλία, β) ὁ Ἐθισμός καὶ γ) τὸ Παρὰδειγμα.

Ἡ Λιδασκαλία ἐπάρχει εἰς τὸν κύκλον τῆς Λιδασκτικῆς.

Ἡ Παιδευτικὴ εἶναι ἓνας κύκλος τῆς Παιδαγωγικῆς, εἶναι ὁ δρόμος δι' ὃν θὰ φθάσωμεν τὸν σκοπὸν τῆς Ἀγωγῆς καὶ εἶναι τὸ σπουδαιότερον μέρος, διότι πραγματεύεται τὸ ἦθος καὶ τὸν Χαρακτῆρα τοῦ ἀνθρώπου, δηλαδή καλλιεργεῖ τὸ συναισθημα καὶ τὴν δοῦλιν.

Ἐκλήθη Παιδευτικὴ ἐκ τοῦ ὅτι οὗτος παιδεύειν, δηλαδή σιμαίνειν, ἡθικῶς καὶ ἐγγενῶς εἰς τινα τὸν κόσμον καὶ ἠθικὸν ἦθος, ὃν καθιστᾷ πολέμιον καὶ πολυμαθῆ, ἀλλὰ κόσμον καὶ μορφωμένον τὸ ἦθος, ἦτοι, καθιστᾷ τινα εὐσεβῆ, φιλόπατριον, εὐπιδῆ, εὐπρεπῆ, κόσμον φιλολήθη κ. τ. λ.

Τὴν τοιαύτην ὁρμὴν Παιδεύειν ἔχον ἔα' ὅταν ὁ θεὸς Πλάτων λέγει, ὅτι «Οὐκ ἔστι θεϊότερον περὶ αὐτοῦ, ἂν δουλεύουσι ἄνθρωποι ἢ περὶ παιδείας αὐτοῦ καὶ τῶν οὐρανίων αὐτοῦ».

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΤΤΙΚΗΣ

Τὸ περιεχόμενον τῆς Παιδευτικῆς εἶναι αἱ Ἀρεταὶ (ἢ θεαὶ ἀξίας) καὶ ὁ τρόπος πᾶν τὸν ὁποῖον θὰ ἡθικῶς αὐτοῦ εἰς τὴν ψυχὴν τῶν μαθητῶν μας.

Τὶ ἐστὶ ἀρετὴ.

Πάν ὅτι συμφωνεῖ μὲ τὸν Ἠθικὸν Νόμον, φιλοσοφικῶς δέ, αἱ Ἠθικαὶ ἱκανότητες τῆς ψυχῆς καὶ εἶναι ἐφόδια διὰ τὰ φθάσαι τὴν ἐξύψωσιν, εἶναι ἀκόμη σταθερὰ κίνησις τῆς βουλήσεως κατὰ τοὺς τελικοὺς σκοποὺς τῆς ἀνθρωπότητος.

Ἀξία τῶν Ἀρετῶν.

Αἱ Ἀρεταὶ ἔχουν μεγάλην ἀξίαν, τοῦτο φαίνεται ἐννοητῶς καὶ ἐκ τούτου ὅτι, ἐάν τις ἔξοχος ἐπιστήμων Δικηγόρος ἢ Ἰατρός εἴναι ὁμῶς γινόντος ἀπὸ Ἀρετῆς, ἀποβαίνει ἀχρηστος εἰς ὧρας, τοῦτο εἶχεν ἐπ' ὄψιν του καὶ ὁ Σωκράτης, εἶπε, ἐν μάθησις ἀποβαίνει ἐπικίνδυνον κτῆμα ἄνευ τῆς Ἀρετῆς, διότι ποιεῖ τοὺς κατέχοντας αὐτὴν δυνατωτέρους κακοεργεῖν. Ὁ Ἀριστοτέλης πάλιν εἶπε, «Ὁ κατ' ὅχον Παιδείας ἄνευ νόμου δίκης καὶ Ἀρετῆς ὁ χείριστος ἐστὶ πάντων χαλεπώτατος γὰρ, ἀδικία ἔχουσα ὅπλιν».

Ὅλοι αἱ Ἀρεταὶ ἀποτελοῦν τὴν πυρραμίδα τῆς ἀτομικῆς ἢ κορυφῆς εἶναι ἡ Φιλοπατρία καὶ ἡ Θεοσιβεια, ἡ δὲ βάση, ἡ Εὐπείθεια καὶ αἱ ἄλλαι δέ, ἡ Καθαριότης, Φιλαλήθεια κλπ. μεταξὺ βάσεως καὶ κορυφῆς.

ΕΘΙΣΜΟΣ

Ὁ ἔθισμός ἔχει θέσιν εἰς τὴν Ἀγωγὴν καὶ εἶναι ἡ πρώτη ἐνέργεια καὶ πράξις αὐτῆς (μόλις ἀρχίσαι καὶ νεῖν).

Ἡ οὐσία τοῦ ἔθισμοῦ εἶναι εἰς τὴν ἐπαναλήψιν μιᾶς πράξεως, τὴν ὁποίαν θὰ ἰδιοποιηθῇ, ἐάν θὰ ἐπαναλάβῃ καὶ ἐργάζεται μέσα εἰς τὴν ψυχὴν του.

Ὁ ἔθισμός ὡς ἀποτελεσμα εἶναι τὴν συνήθειαν (ἔξως) καὶ εἶναι μία νέα κατάστασις καὶ δὲν εἶναι ἔμφαντος προδιαθεσῆς τῆς ψυχῆς παρὰ ἀποτελεσμα μιᾶς πράξεως.

Ὁ ἔθισμός στηρίζεται ἐπὶ ψυχολογικοῦ νόμου τοῦ μηχανισμοῦ τοῦ συντηρητικῶς τῶν παραστάσεων ἐπὶ παλαιάς

ἐπαναλαμβάνόμενον καθιστᾷ τὰ ἴχνη βαθύτερα καὶ μονιμώτερα εἰς τὴν ψυχὴν.

Ἡ ἐπαναλήψις πάσης πράξεως τροποποιεῖ, μεταπλάττει τὸ νευρικὸν σύστημα, τὸ νευρικὸν σύστημα εἶναι εὐπλάστον, ἀλλοίωσαν ἐάν δὲν ἦτο εὐπλάστον, διότι, τότε ὁ ἄνθρωπος δὲν θὰ ἐτροποκεῖτο. Τοιοντοτρόπως γεννῶνται εἰς τὴν ψυχὴν, αἱ προδιαθέσεις καὶ αὐτὸ τὸ νέον ἀπόκτιμα διὰ τῆς ἐπαναλήψεως τῆς πράξεως λέγεται ἔξως —ἀπὸ τὸ ἔχω.

Ἀξία καὶ δύναμις τοῦ ἔθισμοῦ

ἔχει μεγάλην ἀξίαν καὶ δύναμιν ὁ ἔθισμός, λόγω ἐπαναλήψεως, διότι τροποποιεῖ αὐτὸ τὸ νευρικὸν μας τὸ σύστημα, ἐπειδὴ εἶναι εὐπλάστον καὶ ἐδῶ κίται ἡ ἀξία τοῦ ἔθισμοῦ, καὶ δι' αὐτοῦ ἐνγεννῶνται αἱ Ἀρεταὶ εἰς τὴν ψυχὴν.

Δευτέρος λόγος δέ, περὶ τῆς δυνάμεως καὶ ἀξίας τοῦ ἔθισμοῦ, κίται εἰς τὸ εὐάρεστον συναίσθημα, τὸ ὁποῖον ἐννοεῖται μιᾶς πράξεως. Ἐάν θὰ ἐμβαλομεν ἡμεῖς εἰς τοὺς μαθητὰς μας τὰς Ἀρετὰς, θὰ αἰσθάνωνται εὐχαρίστησιν καὶ ἀπόλαυσιν.

Ἐδῶ, λοιπὸν κίται ἡ μεγάλη ἠθικοπλαστικὴ ἱκανότης τοῦ ἔθισμοῦ ἐπὶ ἧθος ἐκ τοῦ ἔθους γίνεται εἶπεν ὁ Ἀριστοτέλης. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου τροποποιεῖται ἄνευ τοῦ τοῦ ἀνθρώπου γένος.

Παράδειγμα

Τὸ Παράδειγμα εἶναι μέσον τῆς Παιδευτικῆς, ὅπως ὁ ἔθισμός ἔχει τὴν ἀρχὴν του εἰς τὴν φυσικὴν ὁρμὴν τοῦ ἀνθρώπου πρὸς μίμησιν ὃ ἄνθρωπος πάντων τῶν ὡσὼν μιμητικώτατος ἐστὶ, εἶπεν ὁ Ἀριστοτέλης. Ἐάν δὲν ἐπῆρξῃ ἡ φύσις αὐτὴ τῆς μιμήσεως, ὁ ἄνθρωπος θὰ ἦτο προβληματικῶς καὶ ἡ ὁρμὴ αὐτὴ εἶναι πολὺ ἰσχυρά.

Ἡ ὁρμή τῆς μνήσεως ἐκδηρῶνται ἀπὸ τὸ ζῶν ἔτος τῆς ἡλικίας τοῦ ἀνθρώπου, ἐκεῖ ποὺ καθίεται τὸ παιδί γὰρ δηλαδὴ μιμνῆται τοὺς μεγάλους. Ὅλα τὰ γέλια καὶ αἱ κινήσεις τοῦ μικροῦ εἶναι ἡ ἀντανάκλασις τῶν μεγάλων.

Δὲν εἶναι μόνον ἡ ἀπομίμησις, ἀλλ' εἶναι καὶ τὸ εὐαίσθητον συναισθημα, τὸ ὁποῖον παρακολοῦθεϊ μιαν πράξιν, ἐπομένως, τὸ συναισθημα εἶναι μία μεγάλη πηγὴ ἐκ τῆς αὐτῆς, τῆς ψυχῆς μας.

Οὕτως ἔχον ὁ ἄνθρωπος εἶναι δυνατόν νὰ μιμηθῇ καὶ καλὰς καὶ κακὰς πράξεις, πρὸ παντός τὸ παιδί ποὺ δὲν γνωρίζει τίποτε, μιμνῆται ἀδιαφόρως, καὶ ἡ μίμησις ἐξαρτῆται ἀπὸ τὴν ἐκτίμησιν μιᾶς πράξεως, ἡ ὁποία κίηται ἐντύπωσιν.

Πρέπει νὰ παραστήσωμεν κατὰ τοιοῦτον τρόπο τὰς πράξεις ὥς καὶ τὰ πρόσωπα, ὥστε νὰ κίηται ἐντύπωσιν εἰς τὰ παιδιά νὰ ἐπιδράσῃν εἰς τὴν ψυχὴν τῶν παιδίων καὶ νὰ κάμωμεν ἐπίσης νὰ ἐκτιμήσωσιν τὰς πράξεις αὐτῶν, αἱ ὁποῖαι θὰ εἶναι οἱ φωνεῖντες ὁστέως εἰς τὴν ψυχὴν τῶν παιδίων, θὰ εἶναι οἱ γνωρίζοντες τὸν πράξιν, τὰ προσώπων τῶν καλλιτεχνῶν.

Ὅσον μάλιστα, θαυτέρα καὶ μεγαλτέρα εἶναι ὁ παθαρὸς καὶ ἡ ἐκτίμησις πρὸς τὴν μιμομένην πράξιν, τόσο πιστωτέρα εἶναι ἡ ἀπομίμησις καὶ συχνότερα ὥς καὶ ἀγαθότερα τοιοντοτρόπως τὰ πρόσωπα αὐτῶν καὶ αἱ πράξεις μας αὐταὶ εἶναι τὰ ἐλατήρια τῶν πραγμάτων μας.

Ἀξία καὶ δύναμις τοῦ παραδείγματος

Ἡ ἀξία καὶ ἡ δύναμις τοῦ Παραδείγματος εἶναι μεγίστη, διότι συγκρινόμενον μετὰ τὴν Διδασκαλίαν ὑπερέχει ἀπ' αὐτὴν ἡ ὁποία εἶναι ἀφηρημένη, ἐνὸς τὸ Παραδειγμα εἶναι ἐπαπειλία, διότι γεννᾷ αἰσθήματα καὶ αἰσθησιν.

Συγκρινόμενον μετὰ τὸν Ἑθισμόν, τὸ Παραδειγμα εἶναι ἡ συμπλήρωσις τοῦ Ἑθισμοῦ καὶ τὸ Παραδειγμα κατὰ τοῦτο ὑπερέχει. Ὁ Ἑθισμὸς ἐπιβάλλεται καὶ τὸ Παραδειγμα προ-

βάλλεται εἰς ἀνεξέλεστον ἀπομίμησιν, ἔνεκα τούτου τὸ Παραδειγμα, ἔνεκα, ὅτι εἶναι ἀφρονον καὶ ὁμῶς ἐπιδρᾷ περισσότερο καὶ ἀπὸ τὸν Ἑθισμόν καὶ ἀπὸ τῆς Διδασκαλίας, ἔχει περισσότεραν ἠθικοπλαστικὴν δύναμιν.

Ὁ Διδασκαλὸς ἔχον ἐπ' ὅσιν του ταῦτα, πρέπει ὡς παραδειγμα πρῶτον τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἐποδείγμα νὰ ἔχη καὶ ὅχι μόνον ἐποδείγμα ἀλλὰ, νὰ εἰσάγῃ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ μαθητοῦ ἠθικὰς πράξεις πρὸς ἀπομίμησιν νὰ εἰσάγῃ πράξεις τῶν προσοπιστικῶν μετὰ ζωηρότερην παραστατικότητι διὰ νὰ γίνωνται ἀπειθήσεις εἰς τὴν συνείδησιν τῶν παιδίων. Ἐνὸς τὸ κακὸν παραδειγμα διαφθείρει τοὺς μαθητὰς μας καὶ τὰ κακὰ παραδείγματα δὲν εἶναι μόνον αἱ κακαὶ συνειστροφαὶ μας, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀνάγνωσις τῶν διαφόρων μυθιστορημάτων, τὰ ὁποῖα δηλητηριοῦσιν τὴν ψυχὴν τοῦ παιδιοῦ.

ΕΠΙΠΙΘΕΙΑ

Ἡ Ἐπιπίθεια εἶναι ἡ βάσις τοῦ ἠθικοῦ διακόσμου τῶν Ἀσυνόν, ἡ ὁποία ἂν ἐκλείψῃ ὅλος ὁ διακόσμος θὰ καταρρεύσῃ, ἂν ἀφαιρέσωμεν καὶ τὴν βάσιν τῆς πυραμίδος καὶ αὕτη θὰ καταρρεύσῃ.

Ἐὰν ὁ στρατιώτης δὲν ἐπακούσῃ τὸν ἀξιωματικόν, ἔαν ὁ Ποιῆτης δὲν ἐπακούῃ τοὺς Νόμους τῆς Πολιτείας, ἔαν ὁ ἄνθρωπος δὲν ἐπακούῃ τὰ κελεύσματα τῆς Θρησκείας, ἔαν ὁ μαθητὴς δὲν ἐπακούῃ τὸν Διδασκαλὸν του, οὔτε Κοινωνία δύναται νὰ ὑπάρξῃ, οὔτε Θρησκεία, οὔτε Σχολεῖον, οὔτε Οἰκογένεια, ἐπομένως ἡ Ἐπιπίθεια εἶναι ἡ βάσις ὅλων τῶν ἀγαθῶν, διότι οὐδὲν τῶ ὄντι δύναται νὰ στηριχθῇ καὶ τὸ πᾶν θὰ καταρρεύσῃ.

Καὶ αὐτὸ τὸ σημεῖον ἀκόμη, δὲν θὰ ἰδύνατο νὰ ὑπάρξῃ, νὰ στηριχθῇ, ἐν τῷ ὁποίῳ πελαγοῦνται οἱ φυσικοὶ Νόμοι, ἀπὸ τότε ποὺ ὁ Θεὸς ἔπλασε τὸν κόσμον, ὅταν ἡ Σελήνη, οἱ καὶ ἡμεῖς ἔργοντο καὶ παρέρχοντο ἐπὶ τὴν ἰδίαν

τροχιάν των καὶ θεία ἀρμονία συμπνέει τὸ σῆματι μὲ τοῖς φυσικοῖς Νόμοις. Τὸ αὐτὸ γίνεται καὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους οἱ ἅποιο εἶναι μέρη τοῦ σῆματιαντος καὶ ὁ ρυθμὸς τῆς καταστάσεως δὲν θὰ ἐπῆρχε, ἂν δὲν ἐπῆρχε ἡ Εὐπειθεῖα.

Εἰς τὸ Σχολεῖον ἡ Εὐπειθεῖα πρέπει νὰ κατέχη τὴν πρώτην θέσιν ἀναμεταξὺ τῶν διδασκάλων κ. λ. π. καὶ ἴαν δὲν ἐπάρχει, τότε χαοδὴς κατάστασις θὰ βασιλεύσῃ.

Εὐπειθεῖα λέγεται καὶ πειθαρχία, πειθαρχία μὲν, εἰς τὸν Στρατόν, ὑπακοή δέ, μεταξὺ δοῦλον καὶ κυρίου, ὅμως ἡ Εὐπειθεῖα εἶναι δι' ἐλευθέρους ἀνθρώπους.

Ὁ ριζμός: Εὐπειθεῖα εἶναι ἡ μεθαρμογή μιᾶς βουλήσεως πρὸς μίαν ἄλλην βούλησιν ἢ ὁ σημετασχηματισμὸς μιᾶς βουλήσεως εἰς ἄλλην.

Εἰς τὴν Εὐπειθεῖαν πρέπει νὰ ἐπάρχον διὰ βουλήσεις, ἢ διὰ ἅντα, ὥστε ἐκ τοῦ ὀρισμοῦ συναγεται, ὅτι νὰ ἐπάρχον διὰ βουλήσεις καὶ ἡ βούλησις τοῦ ἐνὸς νὰ ἐπάρχῃ εἰς τὴν ἄλλην, διὰ τοῦτο καὶ Εὐπειθεῖα εἰς τὸ Σχολεῖον λέγεται ἡ μεθαρμογή τῆς βουλήσεως τῶν μαθητῶν πρὸς τὴν βούλησιν τοῦ διδασκάλου.

Εἶδ η Εὐπειθείας

Ἡ Εὐπειθεῖα εἶναι τριῶν εἰδῶν: 1) Εὐπειθεῖα ἐκ φόβου, 2) Εὐπειθεῖα ἐξ ἐντροπῆς ἢ σεβασμοῦ ἐξ ἀγάπης, 3) ἐξ αὐτοσεβασμοῦ, δηλ. δὲν ἐντρέπεται πλεόν, ἀλλὰ πείθεται, σέβεται ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν του, τοῦτο ὅμως, εἶναι σημεῖον ὑγιεινῆς καὶ ἀνεπτυγμένης συνειδήσεως, διότι σέβεται τὴν ἐν σοὶ εἰκόνα.

Τὸ πρῶτον στάδιον ἀνήκει εἰς τὰ παῖδιά, εἰς τοὺς νεώλους ἐκ φόβου (ἀνοήτους).

Χαρακτηριστικὸν εἶναι διὰ τὰ ἀγόρια καὶ τὰ κορίτσια. Ἐνωρίτερα ἀναφαίνεται εἰς τὰ κορίτσια.

Ὁ μαθητὴς μας θὰ μεταβῇ ὀλίγον κατ' ὀλίγον εἰς τὴν

δευτέραν βαθμίδα καὶ κατὰ τὸ 18ον ἔτος τῆς ἡλικίας του, λόγοι ψυχικοί, λόγοι ὀργανικοὶ τὸν ἀναγκάζουν νὰ μεταβῇ εἰς τὴν τρίτην βαθμίδα, διότι κατὰ τὴν ἡλικίαν ταύτην θὰ ἐννοήσῃ τὴν ἰσσοτρικὴν αὐτοῦ ἐλευθερίαν.

Ὁ Διδάσκαλος ὀφείλει νὰ γνωρίσῃ αὐτὰς τὰς τρεῖς βαθμίδας διὰ νὰ βοηθήσῃ καὶ νὰ ὀδηγήσῃ τὸν μαθητὴν του εἰς τὰς βαθμίδας αὐτὰς καὶ πρέπει νὰ προβάλλῃ εἰς τὸν μαθητὴν τὸν τὸ ἰδίον του —ἐγὼ— (τὴν βούλησιν του) τὸ ὁποῖον νὰ ἐκπροσωπῇ τὴν ἀνωτέραν βούλησιν, τὸ ΕΓΩ, τὸ ἀνθρώπινον καὶ τότε τὸ παιδί θὰ πείθεται.

Λέται αἱ τρεῖς βαθμίδες εἶναι αἱ βαθμίδες τοῦ πολιτισμοῦ, ὀλίγον κατ' ὀλίγον ὁ Διδάσκαλος θὰ ἀποκαθιστᾷ τὴν ἰδικήν του βούλησιν, ἢ ὅποια σιγὰ σιγὰ θὰ γίνῃ Ἡθικὸς νόμος, οὕτως εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ μαθητοῦ θὰ μεταφέρῃ τὸν Ἡθικὸν Νόμον καὶ θὰ τὸν ἐγκαθιδρύσῃ εἰς τὸν πύγκαν θρόνον τῆς συνειδήσεώς του καὶ θὰ καταστήσῃ αὐτὸν Κρατὴν τῆς συνειδήσεώς του, ἵνα διαστήσῃ ἡ ἐν αὐτῷ θεία εἰκόνα. Τὸν ἀνθρώπου ὁ αὐτοσεβασμὸς, ἦτοι ἡ ὀρθὴ Ἀγωγή θὰ ἀγῇ πρὸς τὸ Θεῖον. Διότι εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην ἡ ἀνωτέρα βούλησις εἶναι ὁ ἐν ἡμῖν αὐτὸς λόγος, ὅστις προσπαθεῖ νὰ λάβῃ σῆμα καὶ ὅσα καὶ νὰ νικήσῃ τὸν ἄνθρωπον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ.

Διαταγαί

Τὸ μόνον μέρος τῆς Εὐπειθείας εἶναι αἱ Διαταγαί. Διαταγή εἶναι ἡ ἄμεσος ἐπαβολὴ μιᾶς βουλήσεως εἰς μιᾶς ἄλλης βουλήσεως ἢ βουλήσεων.

Ἡ Διαταγή διαφέρει ἀπὸ τὴν ἐντολήν, διότι ἡ ἐντολή δὲν εἶναι πόσον ἐντονος, ἐκτός δέ, τοῦτον ἀφήνει καὶ ἐλευθερίαν εἰς τὸ πρόσωπον ὡς καὶ τὸν χρόνον ἀπόκρι.

Ἡ Διαταγή διὰ νὰ ἐκληρώσῃ τὸν προορισμὸν τῆς, πρέπει νὰ φέρῃ τὰ ἐξῆς χόρια χαρακτηριστικά: α) πᾶσα

Διαταγή να είναι ἑλλογος καὶ σκόπιμος, β) να είναι σύντομος καὶ ἀποφασιστική ὡς πρὸς τὴν μορφήν της, γ) να είναι καὶ μονοειδής καὶ σιμφώνος ὡς πρὸς τὴν σχέσιν ἀναφορᾶς ἐν συνάδειαν.

Ε. λ. λ. ο. γ. ο. ς. (λογική) Σ. κ. ο. π. τ. μ. ο. ς.

Ἡ Διαταγή πρέπει νὰ εἶναι ἑλλογος καὶ σκόπιμος, νὰ ἀποδείξη πάντοτε εἰς τὸ σιμφίτερον τὸν μαθητὴν καὶ ὅρι τοῦ Λιδασκάλου, λογική δέ, νὰ εἶναι ἐκτελεστική, νὰ μὴ ἐπηρεᾷ τὴν λυσιπαιδικὴν δύναμιν τοῦ παιδιοῦ, νὰ μὴ διαταχθῇ κατὰ τὸ ἀδύνατον, εἰ δέ μὴ ἡ τοιαύτη Διαταγή δὲν θὰ εἴη καὶ ἐκτελεστική, λογική δέ, νὰ σιμφιδύεται μὲ τοὺς ὅρους τῆς ἔργειν, τῆς ἠθικῆς, εἰ δέ ἄλλος τὸν μαθητὴν θὰ καθεστώσκει σχολιόν, κρητὸν καὶ θὰ διασπώνται αἱ ἀμοιβαῖαι δεσμοὶ μεταξὺ τοῦ Λιδασκάλου καὶ μαθητοῦ καὶ τὸν διαδίδει ἐχθροσύνη τὸν Λιδασκάλου.

Νὰ τοῦτο ποιεῖ ἀρθῶς λέγει τὸ Παιδαγωγικὸν ἄξιωμα «Πάντων τῶν ἐν τῷ Σχολείῳ γινομένων κακῶν ἢ καλῶν κατὰ 99% ἑπαίτιος εἶναι ὁ Λιδασκάλος».

Λ. ε. ν. τ. ε. ς. α. Λ. α. τ. α. γ. ἡ

Νὰ γίη καὶ ἀποφασιστική, δηλαδὴ νὰ μὴ εἶναι μακροσκέλης καὶ ἄντε μορφολογισμάτων, αἰτιολογισμάτων, δὲ αἱ αἰτιολογίαι καὶ μορφολογίαι ἐξασθενέσκει τὸ κέντρο τῆς Διαταγῆς, τὴν βαρύνει τοῦ διδασκάλου καὶ ἀντίκενται εἰς τὴν σιμνότητά αὐτοῦ.

Φανερὸς ἡ Διαταγή πρέπει νὰ εἶναι μονοειδής καὶ νὰ μὴ εἶναι ἀντίθετος πρὸς τὰς ἄλλας Διαταγὰς ἄλλων Λιδασκάλων τοῦ Σχολείου, τότε ἡ Διαταγή χάνει τὴν ἀξίαν της καὶ ὅπου ἐπάρχον τέτοιαι Διαταγὰς θὰ περιμένωμεν τὴν διαίρεσιν τοῦ Σχολείου. Ἐπίσης ἡ Διαταγή νὰ εἶναι ἀνέλετος, νὰ μὴ ἀναικαλεῖται ποτέ, εἰ δέ μὴ γνωρίζων ὁ μαθητής,

θὰ ἀντιληφθῇ ὅτι ὁ διδασκάλος δὲν ἔχει σταθερὰν θέλησιν καὶ ἡ βούλησις τοῦ μαθητοῦ δὲν θὰ προσετομαζέται πρὸς τὴν ἀνωτέραν βούλησιν ἢ τὴν βούλησιν τοῦ Λιδασκάλου.

Καὶ ἂν κομμιὰ φορὰ εἶναι παράλογος, τότε διαφθείρομεν τὰς ψυχὰς τῶν παιδιῶν, οὔτε καὶ καλοὶ πολῖται δύναται νὰ γίνωνται, δὲ θὰ ἐθισθοῦν νὰ καταστρατηγῶσιν τοὺς Νόμους τῆς Πολιτείας.

Πείθεται ὁ μαθητής ὅταν θὰ ἐθισθῇ διὰ τὴν ἀνωτέραν βούλησιν, πειθόμενος καὶ εἰς τοὺς Νόμους τῆς Πολιτείας καὶ εἰς τὰ καλεσθέντα τῆς Θρησκείας, εἰν ὅμως δὲν πείθεται, τότε πρέπει νὰ τὸν ἀναικαλέσωμεν πρὸς τὴν βούλησιν τοῦ Λιδασκάλου, ἡ ὁποία λέγεται ΠΟΙΝΗ.

ΤΙΜΩΡΙΑΙ = ΠΟΙΝΑΙ

Τιμωρία λέγεται ὡς εἰσόμενος ὁ ἐξαναγκασμός τοῦ σιμψιμαχισμοῦ καὶ τῆς μεθαρμογῆς τῆς βούλησιν τοῦ μαθητοῦ πρὸς τὴν βούλησιν τοῦ Λιδασκάλου. Πρὶν ὅμως ἐκτελέσωμεν τὰς ποινὰς ἡ τιμωρίας πρέπει νὰ διακρίσωμεν αὐτὰς ὡς πρὸς τὴν οὐσίαν καὶ εἶναι αὐτὰς δύο εἰδῶν:

1) Λογιστική ἢ Νομική, 2) Σχολική ἢ Παιδαγωγική.

Αἱ Λογιστικαὶ ἢ Νομικαὶ ποινὰς δὲν λαμβάνουσιν ἐπ' ὅτι τὸ πρόσκαιρον ἢ τὴν προσωποικιότητα τοῦ τιμωρουμένου δηλαδὴ, ἰκανότητα, Ἀρετὴν θένει κοινωνικὴν κλπ. καὶ εἶναι αἱ Ποινὰς αὐταί, ποινὰ δὲ ὅλων τοῖς ἀνθρώποις. Ἐπίσης παρατηροῦμεν ὅτι αἱ Νομικαὶ ποινὰς ἀποδίδονται εἰς τὸ παρῆκον πρὸς ἐπανόρθωσιν τοῦ κατατατηθέντος δικαίου (φυσικῶς εἰς τὰς ἐποχὰς ἡ Πολιτεία ἐγκρίσει τοὺς τιμωρουμένους, ἀδικηφοροῦσα εἰς τὸ τί λογῆς θὰ ἐξέλεον αὐτοί).

Τὰς Ποινὰς ταύτας ὅπως ἔχοντ σήμερον, ἡ Παιδαγωγική δὲν τὰς ἀναικαλεῖται.

Τοῦτοντιον αἱ Παιδαγωγικαὶ ποινὰς λαμβάνουσιν ἐπ' ὅτι τὸ πρόσκαιρον καὶ τὴν προσωποικιότητα τοῦ τιμωρουμένου τὴν ἡμέραν, τὴν Ἀρετὴν τὴν θέσιν κλπ. Ἐπίσης αἱ Παιδα-

γινώσκει Ποινὰ δὲν ἀποβλέπουν τὸ παρελθόν ἀλλ' εἰς τὸ μέλλον καὶ προσπαθοῦν νὰ προλάβωσι μέλλοντα ἁμαρτήματα, νὰ μορφώσουν τὸν μαθητὴν καὶ νὰ τὸν βελτιώσουν εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς ἠθικῆς ἐνεργητικότητός του.

Κατὰ ταῦτα αἱ Παιδαγωγικαὶ Ποιναὶ πρέπει πάντοτε νὰ μετριοφύονται πρὸς τὸ πρόσωπον καὶ προσανατολισμὸν τοῦ μαθητοῦ, τὴν ἡλικίαν, τὴν ἰκανότητα, ἀξίαν καὶ Ἀρετὴν αὐτοῦ.

α) Ὡς πρὸς τὸ ποσόν, 2) ὥς πρὸς τὸ ποῖόν καὶ 3) ὥς πρὸς τὸν τρόπον τῆς ἐπιβολῆς αὐτῶν.

Αἱ Τιμωρίαι ἢ Ποιναὶ ὥς πρὸς τὸ ποσόν.

Ὡς πρὸς τὸ ποσόν πρέπει νὰ ἔχομεν τὴν ἑξῆς ἀρχήν: Ὅσον εἶναι δυνατόν τὸ σφῆγμα τοῦ μαθητοῦ νὰ διορθωθῇ διὰ μικροτέρας τιμωρίας, εἶναι περιττὴ ἡ βαρεία τιμωρία. Ἐπομένως σινοφίζοντες τοῦτο ὥς πρὸς τὰ ποσὰ δυνάμεθα νὰ ἔχομεν ἐπ' ὄψιν μας τὸ ἑξῆς ἀξίωμα:

Ὅσον εἶναι δυνατόν νὰ ἐπιτύχομεν τὸ ποθοῦμενον δι' ἑλαφροτέρας τιμωρίας εἶναι περιττὸν νὰ ἐπιβάλωμεν βαριτέραν τιμωρίαν.

Ὡς πρὸς τὸ ποῖόν, 1) μία συμβολικὴ ἢ νοθεσία. Ἡ συμβολικὴ καὶ νοθεσία εἶναι ἡ πρώτη βαθμὶς τῆς ποινῆς καὶ ἡ ἐλαφροτάτη μορφή αὐτῆς, 2) ἓν δῆγμα αἰσθηρὸν ὥς προειδοποίησις, 3) μία ἀπειλὴ ἢ ἀποδοκιμασία. Διὰ νὰ φθάσῃ ὅμως ὁ Διδάσκαλος εἰς τὴν ἀπειλὴν ἢ ἀποδοκιμασίαν, πρέπει νὰ προηγηθῶσι τὰ δύο πρῶτα, δηλαδὴ ἡ συμβολικὴ ἢ νοθεσία καὶ ἓν δῆγμα αἰσθηρὸν ὥς προειδοποίησις, 4) μία παρατήρησις ἢ ἐπίπληξις, 5) πέμπτη βαθμὶς τῆς ποινῆς εἶναι μία ὀρθοστασία ἢ ἀποκρίνωσις (ὅχι δεδαίως διὰ πάντοτε, ἀλλὰ δι' ὀρισμένην ὥραν καὶ ὀλίγα λεπτὰ τῆς ὥρας, 6) αἱ σωματικαὶ ποιναὶ καὶ ἀλγυρδόνες καὶ αὐτὴν ὅμως, σπανιότατα.

Ἡ ἀποβολὴ δὲν περιλαμβάνεται εἰς τὰς ποινάς, διότι αὕτη εἶναι ἀρνητικῆς φύσεως καὶ δὲν βελτιώνει τὴν φύσιν τοῦ μαθητοῦ. Ἐκτός δέ, τοῦτον, τὸ Σχολεῖον ὀφείλει νὰ καλῇ ὅσους τοὺς παιδας πρὸς αὐτὸ διὰ νὰ τοὺς βελτιώσῃ καὶ νὰ τοὺς διορθώσῃ καὶ ὅχι νὰ τοὺς ἀπομακρύνῃ.

Ἐκτός τοῦτον, τὸ Σχολεῖον διὰ τῆς ἀποβολῆς ὁμολογεῖ τὴν ἀδυναμίαν του, ὅτι, δηλαδὴ δὲν δύναται νὰ διορθώσῃ τὸν ἀτακτον ἢ παρεστρεπόμενον μαθητὴν. Καὶ μόνον ὅταν γαθὴ πᾶσα ἐλπίς ἠθικῆς βελτιώσεως καὶ περὶ σωτηρίας τοῦ μαθητοῦ, τότε καὶ μόνον δύναται νὰ γίνῃ ἡ διὰ παντὸς ἀποβολή, τοῦ μαθητοῦ, δεδομένου ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ σώσωμεν τοὺς ἄλλους.

Ἀλλὰ γινώσκει τὸ ἐρώτημα ποία εἶναι ἡ βαριτέρα τῆς ποινῆς. Βαριτέρα τῆς ποινῆς εἶναι εἴθ' ἢ οὐκ εἶναι τὴν συνείδησιν τοῦ μαθητοῦ δηλαδὴ ἐκείνη, ἣτις θά θίξῃ τὴν ψυχὴν του καὶ θά τὸν ζώῃ νὰ ἀναλεθῇ εἰς δάκρυα λύπης.

ΣΩΜΑΤΙΚΑΙ ΠΟΙΝΑΙ

Ἐδῶ αἱ γνώμαι τῶν Παιδαγωγῶν διχάζονται. Καὶ τινες μὲν, δέχονται τὰς σωματικὰς ποινὰς λέγοντες ὅτι, τὸ ζῆλο θῆκε ἀπ' οὗτον Παράδεισον καὶ ἔχουσι ἐπ' ὄψιν καὶ τὸν λόγον τῶν Ἀρχαίων Ἑλλήνων ὥς ἀναφέρει ὁ Μένανδρος ὅτι, «ὃ μὴ δαρεῖς ἄνθρωπος οὐ παιδεύεται» τοῦτο ὅμως δὲν εἶναι ὀρθόν, διότι καὶ ὁ μὴ δαρεῖς παιδεύεται. Τινὲς δέ, ἀπορρίπτουσι τὰς σωματικὰς ποινὰς καὶ δὲν ἀναγνωρίζουσιν αὐτάς, ὥς Παιδευτικὸν μέσον, διότι λέγουσιν, ὅτι αὐτὴ ἐκτρανέλλουσι τὸν μαθητὴν καὶ τὸν καθιστοῦσι ἀνάλγητον καὶ ἀφελότατον.

Οἱ πλεῖστοι ἰσχυρίζονται, ὅτι τὸ ζῆλο δὲν θῆκεν ἀπὸ τὸν Παράδεισον, ἀλλὰ προῆλθεν ἀπὸ τὴν ἀβέλτηρίαν, ἀδελότητα, ἀπειρίαν καὶ ἀμάθειαν τῶν γονέων καὶ Διδασκάλων ὥς πρὸς τὴν Ἀγωγήν.

Άλλοι, πάλιν Παιδαγωγοί αποδοκιμάζουν και τὰς σωματικές ποινάς, δὲν τὰς ἀναγνωρίζουν, ἀλλὰ καὶ δὲν τὰς καταργοῦν, ἀναγνωρίζουν ὅτι, εἶναι ἀνάγκη διὰ τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ καὶ δὲν τὰς καταργοῦν καὶ θεωροῦν, ὡς ἀναγκαῖον κακόν, μόνον ὁμοῦς εἰς ἐκτάκτως δύο περιστάσεις : α) μόνον μετὰ τὴν ἐξάντλησιν ὅλων τῶν Παιδαγωγικῶν μέσων καὶ ποινῶν καὶ ὡς ἔσχατον καὶ τελευταῖον νὰ εἴη ἡ σωματικὴ ποινή, β) οὐδέποτε ἐπὶ σφαλμάτων διανοίας καὶ ἐπιμελείας, ἀλλὰ μόνον ἐπὶ σφαλμάτων καὶ ἀμαρτημάτων ἐχόντων σχέσιν μετὰ τὴν Ἠθικὴν, ἐπιβάλλεται ποινὴ καὶ πάλιν ὅχι ἀμέσως.

Μόνον εἰς τρεῖς περιπτώσεις δύναται ὁ Διδάσκαλος νὰ ἐπιβάλλῃ σωματικὴν ποινὴν, α) ἐπὶ ἀνασχίντων ἀδελφείας β) ἐπὶ σκληροτραχήλων καὶ σκληροπαγῶν ἐπιμόνων ἰσχυρογνωμοσύνης καὶ γ) ἐπὶ ἐπιμόνων ψευδολαγίας.

Τὴν στιγμὴν ταύτην δέρεται καὶ μιστιγοῦται τὸ ἐν ἡμῖν κατώτερος ἄνθρωπος» δηλαδή, τὸ ἐν ἡμῖν κτήνος, ἡ κατώτερα βούλησις καὶ ἐν ἄλλαις λέξεσι, δέρεται καὶ μιστιγοῦται ὁ «γροισμός τοῦ ἀνθρώπου».

Αὐτὸ καὶ πάλιν, τοῦτο νὰ γίνηται ἐν μέτροι καὶ ἐν καταλλήλῳ στιγμῇ, διότι, εἴν ῥάπισμα ἐν καταλλήλῳ στιγμή διδομένον, ἀξίζει πολὺ περισσότερον ἀπὸ πολλὰς ποινὰς».

Τὰς ἀνωτέρω τρεῖς περιπτώσεις, καθ' ὥς δύναται ἐπιβάλλεται σωματικὴ ποινὴ παραδέχονται τοῦτο καὶ τρεῖς Παιδαγωγοί ὁ Ρατοῦέ, ὁ Λοῦρ καὶ ὁ Πισταλότου.

Ὡστε ὁ Διδάσκαλος, λέγομεν ὅτι, στηριζόμενος ἐπ' αὐτῶν τῶν παραδειγμάτων θὰ ἀναγκασθῇ νὰ τηρερῇ μετὰ σωματικὴν ποινὴν, διότι θὰ ἀπαντήσῃ εἰς τὸ στάδιον τοῦ μαθητῆς δυναμίσας καὶ σκληροτραχήλους καὶ μαθητῆς προερχομένου ἀπὸ ἐκφυλῶς γονεῖς καὶ πάλιν ὅμως θὰ ἀποβλέπῃ διὰ τῆς ἐπιβαλλομένης ποινῆς εἰς τὸ καλὸν καὶ εἰς τὸ σωτήριον τῶν μαθητῶν.

Τέλος δέ, ὁ ἱκανός, αἰσθητός καὶ σεβαστός Διδάσκαλος δύναται ἀπαντήματα νὰ προσφύγῃ ἐπὶ διωστραμμένων ψυχῶν καὶ εἰς τὴν θείαν ἀντίληψιν μετὰ τὴν ἐξάντλησιν ὅλων τῶν Παιδαγωγικῶν μέσων. Εἰναιδὲ, ἡ προσφυγὴ εἰς τὴν θείαν ἀντίληψιν, ὅπως μᾶς τὴν συνιστᾷ ὁ Παιδαγωγός Φραγκισ, αἰσθητός, ἀλλὰ καὶ σεβαστός πρὸς τοὺς μαθητὰς του, διδασκαλός ὡς πρὸς τὸ ἔθος καὶ τὸν χαρακτήρα ὅπως ἔσχηε χρῆσιν αὐτῆς.

Ἐν ταύτῃ τούτῳ, ὁ διδασκαλός πρέπει νὰ ἔχῃ ὑπ' ὄψιν του, τὸ ἑξῆς ἄξιωμα :

«Ὅπου πολλὰ τιμωρία, ἐκεῖ καὶ καλὸν Σχολεῖον καὶ καλὸς διδασκαλός».

ΠΟΙΝΑΙ ἢ ΤΙΜΩΡΙΑ ὩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΟΙΟΝ

Ὡς πρὸς τὸ ποῖον πρέπει νὰ προσανατολισθῇ εἰς τὴν προσεκτικότητα τοῦ μαθητοῦ, ἵνα ἐνεργήσωμεν καὶ ἐπαναφέρωμεν εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ παιδιοῦ, τὸν φόβον. Ἐάν δέ, ὁ μαθητὴς εὐρίσκειται εἰς τὸ δεύτερον στάδιον τῆς Εὐπειθείας εἴη ἡ Εὐπειθία αἰδώς, τότε θὰ ἐνεργήσωμεν ὅχι διὰ νὰ μεταφέρωμεν τὸν φόβον, ἀλλὰ θὰ θέλωμεν τὴν φιλοτιμίαν του, ἡ αἰδώς εἴη μὴ διαμαρτυρία τῆς κατώτερας βούλησος πρὸς τὴν ἀνωτέραν.

Καὶ ὅταν ὁ μαθητὴς εὐρίσκειται εἰς τὴν τρίτην βαθμίδα, δὲν θὰ μεταφέρωμεν οὔτε τὸν φόβον οὔτε τὴν αἰδῶν, διότι ὅταν δὲν ἔχῃ τὸν αἰσθητικόν, δὲν ἔχει ἀνάγκην κατενῆκε οὔτε κατὰ τῆς Κοινοῦ καὶ ἐπομένως πρὸς τοὺς τοιούτους θὰ φέρωμεν τὴν φωνὴν τῆς συνεκτικότητος του καὶ θὰ κάμωμεν ἐκκλήσιν πρὸς τὴν συνείδησιν του πρὸς ὅτι ἱερὸν ἔχοντες ἐν ἡμῖν.

ΤΡΟΠΟΣ ΕΠΙΒΟΛΗΣ ΤΙΜΩΡΙΑΣ

Ἡ Παιδαγωγικὴ μᾶς δίδει κανόνας καὶ συμβουλὰς κατὰ τοὺς ἀποφύσεις μᾶς λέγει, ὅτι ὁ διδασκαλός ἐπιβάλλων

τὴν ποινὴν πρέπει νὰ αισθάνεται πατρικὴν στοργήν, καὶ πατρικὸν ἐνδιαφέρον, νὰ τιμωρῇ ὡς αὐτὸν πατέρα.

Ὁ διδάσκαλος δὲν πρέπει ποτὲ νὰ παρασύρεται ἀπὸ τὴν νευροπαθειάν του καὶ νὰ ἐκσπᾷ εἰς τὰ παιδιά.

Ὁ διδάσκαλος πρέπει πάντοτε νὰ ἔχῃ εὐχαρίστησιν, χαρὰν ἀπέναντι τῶν παιδιῶν.

Ὁ διδάσκαλος πρέπει νὰ εἶναι πλήρης χάριτος τὴν πρωΐαν ἐν καιρῷ διδασκαλίας του, καὶ νὰ εἶναι τύπος χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἄγνός εἰς τὴν ψυχὴν.

Καὶ ὁ καλὸς διδάσκαλος διακρίνεται εἰς τοῦτο, δι' ὅσον πεκραμένος καὶ νὰ εἶναι, ἐνθουσιάζεται καὶ λησμονεῖ πᾶσαν τὴν στενοχώριαν, ἐνῶ ὁ κακὸς καὶ ἀντίθετος μὲ τὴν παραμικρὰν αἰτίαν κἀκίνει τὸ ἀντίθετον.

Τινὲς διδάσκαλοι μάλιστα κατὰ τὰ παλαιὰ χρόνια ἐσερχόμενοι εἰς τὴν τάξιν ἐσκόρπιζον δεξιά καὶ ἀριστερά μὲ θέρυγα εἰς τὸ χέρι, ποινὰς ὡς καὶ φιλοφρονήσεις, ὡς τοιοῦτοι διδάσκαλοι παραλύουσι τοὺς ἀμισθοῦς διανοεῖς ἀναγκαστὲν τοῦ μαθητοῦ καὶ τοῦ διδασκάλου, χωρὶς νὰ ἐτηρεῖτο δυνατῶς ὁ ἀνάλογος σεβασμὸς πρὸς αὐτοὺς, εἰς τοὺς ὁποίους χρέπτονται οἱ ἀέριανοὶ παράγοντες τῆς Κοινωνίας καὶ τῆς Πατρίδος.

ΤΡΟΠΟΣ ΕΠΙΒΟΛΗΣ ΤΙΜΩΡΙΩΝ

Πάντοτε οἱ διδάσκαλοι πρέπει νὰ ἐπιβάλλουν τὴν τιμωρίαν καὶ οἷδέποτε ὁ ὑψηλότης τοῦ Σχολείου ἢ μαθητῆ.

Ὅταν δὲ ὁ διδάσκαλος ἐπιβάλλῃ ποινὴν, νὰ αισθάνεται λύπην, ὄχι χαρὴν, ἀλλὰ θλίψην καὶ νὰ ποτῇ εἰς τὴν ψυχὴν καὶ νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ἡμέραν κατὰ τὴν ἀπορίαν δὲν ἐπιβάλλει καμμίαν ποινὴν.

Α'. Κ α ν ὦ ν

Ἡ τιμωρία διαρκούσης μαθήματος οἷδέποτε πρέπει νὰ ἐπιβάλλεται, διότι εἰς τὴν στιγμὴν ἐκείνην γίνεται ἡ ἐ-

ξάγνωση, ἢ μεταγνώσις τοῦ Πνεύματος μετὰ τοῦ θεοῦ, καὶ διὰ τοῦτο τὴν ποινὴν δευτέμεθα νὰ ἐπιβάλλωμεν ἢ κατὰ τὸ διαλείμμα ἢ μετὰ τὴν λήξιν τοῦ μαθήματος. Ἐπίσης οἷδέποτε πρέπει νὰ ἐξαγγέλωμεν εἰς αὐτὸν ποινὴν νὰ τὸν ἐπιβάλλωμεν, διότι κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ μαθήματος θὰ αισθάνεται τὸ παιδί παραύτως πόνον καὶ ἐκ φόβου δὲν θὰ προσέξῃ εἰς τὸ μάθημα.

Β'. Κ α ν ὦ ν

Ἐργασία ποτὲ, δὲν πρέπει νὰ ἐπιβάλλεται (γράφημα κ.λ.λ.) διότι ἡ ἐργασία εἶναι ἱερὰ καὶ θὰ νομίσι, ὅτι ἡ ἐργασία εἶναι ποινὴ, ἐνῶ ἤλθομεν εἰς τὸν κόσμον τοῦτον διὰ νὰ ἐργασθώμεν.

Γ'. Κ α ν ὦ ν

Οἷδέποτε ὁ διδάσκαλος πρέπει νὰ γίνεταί παραίτιος τῆς τιμωρίας εἰς τοὺς μαθητὰς του, ὁ μαθητὴς ὁμοιάζει μὲ ἀραβικὸν ἵππον, ὅταν ἱππεύσῃ ἐὰν ἀντὶληφθῇ, ὅτι ὁ ἵππος εἶναι ἄξιος θὰ βαδίσῃ καλῶς, ἐὰν ὁμοῦ καταλάβῃ ὅτι εἶναι ἄπειρος θὰ τὸν ρίξῃ κάτω. Καὶ ὅταν ὁ διδάσκαλος εἶναι εἰσιτιθὴς, καλὸς καὶ καταλάβῃ ὁ μαθητὴς του, τότε πείθεται, ἐὰν ὁμοῦ εἶναι ἔδριστής, χυδαῖος καὶ ὁ μαθητὴς τότε γίνεται φρόνιμος, ἐπαναστατὴς σχολιῶς κ.λ.λ. ἀκόμη γίνεται παραίτιος καλίστημον πράξεων κατὰ τὰ διαλείμματα καὶ εἰς τὴν ἀναχώρησιν διὰ τὰς οἰκίας των.

Δ'. Κ α ν ὦ ν

Ὁ διδάσκαλος οἷδέποτε πρέπει νὰ τιμωρῇ διὰ τὴν βραδυγλωσσίαν ἢ ὅτι ἡμίτημα καὶ ἂν ἔχῃ φρεσικόν. Ἐπίσης οἱ εἰρεσῖαι, τὰ μεγεθυντικὰ (ὁ κεφαλὴς, ὁ αὐτὸς) νὰ παραλείπονται. Δὲν ἐπιτρέπονται ἐπίσης καὶ τὰ σαρκαστικά, μόνον εἰρεσῖαι ἐπιτρέπονται ἐπὶ πτωχαλαζόντες, καὶ ἐπισημανίζονται διὰ παραμικρὰ πράγματα, μὰ μι-

κη μικρή τότε, εὐφροσύνη χρειάζεται. Καὶ ἐὰν πάλιν ὁ διδασκαλὸς δὲν δύναται νὰ εὐφρανῆται, τότε δὲν πρέπει καὶ θάλλει νὰ εὐφρανθῇ.

ΑΜΟΙΒΑΙ

Ἐὰν πείθεται ὁ μαθητὴς καὶ προσοριζοῦται τὴν βούλησιν τοῦ πρὸς τὴν βούλησιν τοῦ διδασκαλοῦ, ἐκτελεῖ δέ, ἀμέλειτος καὶ πληρέστατα τὰ καθήκοντά του, γεννᾶται τὸ ἐρώτημα πρέπει νὰ ἀνταμωφθῇ.

Ἐξ τὸ ἐρώτημα τοῦτο, αἱ γνώμαι τῶν Παιδαγωγῶν διχαζονται. Οἱ μὲν λέγουσι, ὅτι ὁ μαθητὴς δὲν πρέπει νὰ ἀμωφθῇ, ἔστω καὶ ἂν πείθεται καὶ ἐκλήρωσιν πλήρως τὰ καθήκοντά του, διότι οὕτως προσποιεῖται καὶ προπαυδεύεται καὶ μορφώνεται διὰ τὸν Κοινωνικὸν βίον, ὅπου ἔχει νὰ ἐκτελέσῃ ἓνα Ἀτομικὸν καὶ Κοινωνικὸν προσορισμόν.

Ὁ μαθητὴς ἐξερχόμενος εἰς τὴν Κοινωνίαν, πρέπει νὰ εἶναι εἰδημένος εἰς τὴν ἅπτε ἀμοιβῇ ἐκλήρωσιν τοῦ καθήκοντός του, διότι ἡ ἀμοιβὴ δὲν παρακαλοῦνται πάντοτε δυνατῶς τὴν ἐκλήρωσιν τοῦ καθήκοντος, ἵνα μὴ ὁ παῖς ὅταν ἐξέλθῃ εἰς τὴν Κοινωνίαν καὶ πρῶτη τὸ καθήκον του ἀπατήσῃ ἀμοιβὰς, ὥς συνήθως συμβαίνει ἀλλ' ὁ παντὶν θλίψεις, στεναχωρίας καὶ λύπας, δυσημοίας καὶ ζημίας, μὴ τυχὼν ἀποθαρευνθῇ καὶ παύσῃ νὰ ἐκτελέσῃ τὸ καθήκον του.

Οἱ ἔχοντες τὴν ἀνωτέραν ἀποψιν εἶναι αἱ ἀνέντιμοι Παιδαγωγοὶ καὶ δὲν ἐννοοῦν διόλου ἀμοιβὰς εἰς τοὺς ἐκπαιδευόμενους τὸ καθήκον μαθητῆς. Ποσῆτος, λέγειν ὅτι, ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι πειθερὴς, ὥστε νὰ ἀμωφῆται διὰ τὰς χάριτας διὰ τὸ κατόρθομά του, ἀλλ' εἶναι τίκων καὶ ἀφαιρέσιμος τοῦ Θεοῦ, μετὰ τὴν ἐπὶ τῆς γῆς προσορισμόν, τὴν ὄντως, πραγματοποιήσιν τοῦ ἀγαθοῦ ἐξ ἐλευθέρας θελή-

σεως καὶ πρέπει νὰ πράττωμεν τὸ Ἀγαθόν, διότι εἶναι Ἀγαθόν, ὥς καὶ τὸ Καθῆκον διότι εἶναι Καθῆκον.

Καὶ ἐπιβάλλεται ἀνωθεν καὶ ἐπομένως πρέπει ἐξ ἀπαύτων ἀνίστασθαι σταργάνων νὰ ἐδιδῶν ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν ἅπτε ἀμοιβῇ ἐκλήρωσιν τοῦ καθήκοντος, διότι αὐτὸς εἶναι ὁ προσορισμὸς του.

Ποσῆτος λέγειν, ὅτι «τὸ πρῶτον τὸ Ἀγαθόν ἢ τὸ Καθῆκον ἐξ ἐλπίδος ἀμοιβῆς, ἔχει τόσην ἀξίαν, ὅσην ἀξίαν ἔχει τὸ μὴ πρῶτον τὸ κακόν ἐκ φόβου πρὸς τὴν τιμωρίαν». Οἱ τῶν ἀνω ἀτόκων Παιδαγωγοὶ δὲ ἰσχυρίζονται ἀκόμη ὅτι, αἱ ἀμοιβαὶ γίνονται πρὸς τοὺς κακὸν καὶ σκανδαλίσαν καὶ εἰς τοὺς βραβευομένους καὶ εἰς τὸν διδασκαλόν.

Ἐξ μὲν τὸν βραβευομένον, διότι αὐτὸς φέρεται μετ' ἐπαύσεως, ἀλλοτριότητος καὶ ἐπεφροσύνης καὶ καθίσταται ἀντιπαθὴς πρὸς τοὺς ἄλλους μαθητὰς.

Τὸ τοιοῦτον δέ, διαφθείρει τὴν ψυχὴν του καὶ ἀντιπαρατίθεται πρὸς τὸν καθολικὸν σκοπὸν τοῦ Σχολείου, ὅστις εἶναι ὁ κατὰ παντὸς τρόπον ἐξευγενισμὸς, ἐξαγνισμὸς καὶ ἐξαγριασμὸς τῆς ψυχῆς. Ἐπίσης γεννᾷ πλείστας ὑπονοίας, καὶ ἔρως εἰς τοὺς μὴ βραβευομένους, εἰς δὲ τὸν διδασκαλὸν παρεχόντ' αἰσῶν, διότι καὶ αὐτὸς ὥς ἄνθρωπος, πιθανὸν παρὶ νὰ ἀπατηθῇ καὶ νὰ πλανηθῇ εἰς τὴν ἐκτίμησιν τοῦ μαθητοῦ ἀξίαν καὶ νὰ ἀμείψῃ μὴ ἀξίζοντα εἰς τὴν κρίσιν του καὶ τοῦ ἡ ταῦς ὥς ἐπὶ τὸ πλείστον δὲ λανθάνεται περὶ τῆς ἀξίας τοῦ βραβευομένου ἐγείρει πλείστα ὅσα σφάλματα καὶ ὑπονοίας κατὰ τοῦ διδασκαλοῦ. Ὅλα δὲ ταῦτα, παραλίαν τοὺς δεσμούς, ὅτιν' πρέπει νὰ συνδέσῃ μαθητὴν καὶ διδασκαλὸν τοῦ πρέπει νὰ εἶναι ἀμοιβαίως ἀφαιρέσιμος καὶ ἀμοιβαία ἀγάπη.

Ποσῆτος δὲν ἐπιτρέπονται τὰς ἀμοιβὰς εἰς τὸ Σχολεῖον διότι τοῦτο εἶναι τόπος Ἱερὸς καὶ Ἁγίος, ὅπου ἐπιτελεῖται ὁ ἐξευγενισμὸς τῶν ψυχῶν τῶν μαθητῶν, ἐνῶ διὰ

τῶν ἀμοιβῶν μεταβάλλεται εἰς ἐργαστήριον θεατρικῆς παραστάσεως πεπαιγνὺν πράξεων πού ἀρμόζουν εἰς τὰ ἔθνη.

ΔΕΥΤΕΡΑ ΑΠΟΨΙΣ

Ἄλλοι πάλιν Παιδαγωγοὶ δι' ἰσχυρίζονται ὅτι, ὁ μαθητὴς πρῶτον τὸ καθήκον του ἢ περὶ τοῦ πρέπει νὰ ἀμοιβῆται, διότι ἡ ἀνθρωπίνη φύσις πέφκει νὰ ἀρῆσεται εἰς τὰς θρυβεύσεις καὶ ἀπειτεῖ νὰ ἀναγνωρίζεται ἡ ἀξία της καὶ νὰ δοκιμάζῃ εὐχέστερα συναισθήματα.

Καὶ ὅπως τὰ καλὸκαθῆρα χρησιμεύουν εἰς τὰ μικρὰ παιδιὰ διὰ νὰ βαδίσουν καὶ οἱ πύσωλοι εἰς τὰς δεινροστοχίας νὰ συγκρατήσουν τὰ δεινρούλλια, οὕτω καὶ αἱ ἀμοιβαὶ εἶναι τὰ καλὸκαθῆρα καὶ οἱ πύσωλοι τῶν μαθητῶν, ἀντιφύοντες καὶ προάγοντες εἰς ἠθικὸν φρόνημα αὐτῶν, ἐξεργίζοντες τὴν ἀμύλλαν καὶ εἶναι τὰ μόνα τεκμήρια δείγματα τῶν πόνων καὶ ἀγώνων αὐτῶν εἰς τὸ νὰ εὐρίσκονται πάντοτε εἰς τὴν φωνὴν τοῦ καθήκοντος.

Οἱ Παιδαγωγοὶ οὗτοι βλέπουν, ὅτι αἱ ἀμοιβαὶ εἶναι πρόξενοι μεγάλων καλῶν εἰς τοὺς μαθητὰς καὶ εἰς τὸν Λιδάρκαλον, διότι οὕτως εὐχαρίστως βλέπει τοὺς μαθητὰς τὸν διαφιλοτιμωμένους καὶ διαγωνιζομένους πρὸς τὸ καλόν. Ἐκ τῶν δύο τούτων μεγάλων ἀποφύσεων τῶν Παιδαγωγῶν, ὑπερίσχυσεν ἡ πρώτη καὶ αἱ ἀμοιβαὶ ἐξωδελισθήσαν καὶ ἐξωστρακίσθησαν ἀπὸ τὰ Σχολεῖα τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου καὶ τὸ πᾶν μέσον σήμερον πρὸς ἐξέγερσιν τῆς ἀμύλλης, φιλοτιμίας καὶ ἐπιμελείας εἶναι ἡ διέγερσις τοῦ ἐνδιαφέροντος τοῦ μαθητοῦ καὶ διὰ τοῦ εὐχερέστερου διανοητικοῦ συναισθήματος.

Σήμερον ὑπάρχουν αἱ ἀμοιβαὶ μόνον εἰς τὰ Σχολεῖα τῶν Ἱεροσολίμων καὶ ὀνομαζοῦνται τὰς ἀμοιβὰς Ἱεροσολίμα μέσα.

Ασχέτως πρὸς τὴν ἐπιχειρήσιν τῆς πρώτης ἀποφύ-

σεως ἡμεῖς κρίνοντες καὶ τὰς δύο ταύτας θεωρίας βλέπομεν ὅτι, ἀμφότεραι εἶναι ἀκρότητες, διότι οἱ μὲν πρῶτοι Παιδαγωγοὶ οὕτως ἐξωστρακίζουσιν τὰς ἀμοιβὰς ἀπὸ τὰ Σχολεῖα, φαντάζονται τὸν ἄνθρωπον, ὅχι ὅς εἰναι σήμερον, ἀλλ' ὅς εἰναι ἔτι νὰ εἶναι, εὐχριστόμενοι διὰ, εἰς ἀνώτερον ἠθικὸν καὶ πνευματικὸν ἐπίπεδον, οἱ δὲ δεῦτεροι φαντάζονται τὸν ἄνθρωπον, ὅς εἰναι πράγματι εἶναι σήμερον μὲ τὰς ἀπειτίας, ἀδυναμίας καὶ ἐλλείψεις του.

Ἐκ τῶν δύο τούτων θεωριῶν, ἡ πρώτη εἶναι ἡγούσα αἰσθητόν καὶ ἡ δευτέρα χαρίζεται πολὺ καὶ οἱ μὲν πρῶτοι ἀποκοσμοῦν τὴν ἀρχὴν καὶ οἱ δεῦτεροι τὸ πέρας καὶ ἡ μέση ὁδὸς εἶναι, τῆς ἐξελίξεως καὶ ὡς ἐκ τούτου ἐπιζητοῦν οἱ πρῶτοι.

Ἡμεῖς, θὰ ἀνταποκριθῶμεν εἰς τὴν μέσην ὁδὸν καὶ ἡ μόνη ἀμοιβὴ τὴν ἀποῖαν πρέπει νὰ ἐκλήρηθῃ ὁ Λιδάρκαλος εἶναι ἡ Ἀγάπη καὶ ἡ Σιμλαθεῖα.

Ψυχολογικῶς εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ διατεθῇ εὐμένως εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἐπιμελοῦς παιδιοῦ τὸ πνευματικὸν βλέμμα ἀπέναντι αὐτοῦ καὶ εἶναι δέ, πάλιν ἀδύνατον νὰ μὴ διατεθῇ δυσμενῶς ἀπέναντι τοῦ κακοῦ, ἐπομένως ἡ καλύτερα ἀμοιβὴ τὴν ἀποῖαν δυναμένη νὰ δεχθῇ εἶναι ἡ συμβολὴ τῆς ἀγάπης, μὲ ἓν βλέμμα ἀγαθὸν καὶ καλὸν καὶ εἰς ἐαυτὸν τὸν μαθητὴν, ὁ ἀποῖος εἶναι ἐπιμελής νὰ χαρίσῃ μὲν τὴν ἐλευθερίαν.

Ἐκ τῶν ἑνῶν μαθητῶν χαρίζοντες ἀξιώματα, εἰς τὸν φιλοτιμῆν τὰς ἀποδοίσεις, εἰς τὸν ἐλεύθερον μαθητὴν περισσοτέραν ἐλευθερίαν. Ὅλα αὐτὰ εἶναι ἐκδηλώσεις τῆς εὐμενίας, τῆς ἀγάπης τοῦ Λιδάρκαλου πρὸς τὸν μαθητὴν.

Αἱ ἀμοιβαὶ δὲν ἐκτελοῦνται συστηματικῶς, διασφαιρῶν τὴν ψυχὴν τῶν μαθητῶν.

ΗΡΕΜΙΑ

Ἡ Ἡρεμία εἶναι μία ἐκ τῶν πνευματικῶν Ἀρετῶν καὶ ἀπαραίτητον διὰ τὸν Σχολικὸν διόν, εἶναι ἐκτείνη τὴν ὁποίαν λέγομεν ἡσχίαν.

Τὴν διακρίνομεν δέ, εἰς δύο εἰς Ἑσωτερικὴν καὶ εἰς Ἐξωτερικὴν Ἡρεμίαν.

Ἑ σ ω τ ε ρ ι κ ῆ Ἡ ρ ε μ ι α

Κατ' αὐτὴν εἶναι ἡ ἑσχίη καὶ ἡμετέροισι κατὰ τὸν τοῦ σώματος κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ μαθήματος, δηλαδὴ ὁ μαθητὴς ἔξωτερικῶς νὰ εἴναι ἡρεμὸς, ὅταν δὲν μετακινῇ τὸ σῶμα του, δὲν κινῇ τοὺς πόδας του καὶ τὰς χεῖρας του καὶ οὔτε νὰ μιμνήσῃ μὲ τὰ δάκτυλά του.

Ἑ σ ω τ ε ρ ι κ ῆ δέ, ἡ Πνευματικὴ εἶναι, ἐκτείνη ὅταν τὸ πνεῦμα τοῦ μαθητοῦ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ μαθήματος, δὲν ἀφαιρῆται, ἀλλὰ εἴναι προσηλωμένον πρὸς τὸν Διδάσκαλον καὶ πρὸς τὸ μάθημα, ὥστε ἡ Ἡρεμία εἶναι, ἡρεμία τοῦ πνεύματος καὶ τῶν διανοημάτων.

Λοιπὸν, τὸ πνεῦμα ἔχει τὴν ἡρεμίαν του, ὅταν δὲν ἀποσπάζεται ἀπὸ σκέψεις καὶ ἀπὸ ζητήματα ἀλλοτρίων, ἀναψίζοντες ὅλα ταῦτα, δεχόμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι, ἡ οὐσία τῆς Ἡρεμίας ἔγκειται εἰς τὴν ἀκίνητον ἑσχίαν καὶ ἡμετέροισι κατὰ τὸν τοῦ σώματος καὶ πνεύματος. Εἶναι δέ, ἀπαραίτητος ἡ ἡρεμία διότι ἄνευ αὐτῆς οὐδεμία προσοχὴ. Ἄνευ αὐτῆς οὐδεμία προσοχὴ εἰς τὸν Σχολικὸν διόν διότι ἡ Ἡρεμία εἶναι ὁ ὁδὸς τῆς Ἀρετῆς προσοχῆς.

Μ ι α κα λ κ τ ε ρ γ ι α :

Εἰς τὸ Σχολικὸν εἶναι αὐτὸς ὁ Διδάσκαλος, ὁ ὁποῖος, πρέπει νὰ εἴναι πρότερον παράδειγμα ἡρεμίας, διότι ὁ Διδάσκαλος εἴαν δὲν ἔχη σωματικὴν καὶ πνευματικὴν ἡρεμίαν

δὲν δύνανται νὰ εἴναι καὶ οἱ μαθηταὶ ἡρεμοί.

Ἡ Ἡρεμία κατενύζει τὰ πνεύματα τῶν παιδιῶν καὶ διὰ ταῦτα καὶ ὁ διδάσκαλος ὀφείλει νὰ ἐκτελή τὴν ἐργασίαν τοῦ ἡρεμίου, εἰς τὸν ἐνθουσιασμόν καὶ εἰς τὴν στεναχωρίαν του καὶ ὅχι ἀφηρημένα σκέπτοντας τὰς ἐποθέσεις τοῦ οἴκου του, ἢ τοῦ σεντεῖσθρον του, οἱ τοιοῦτοι δὲν δύνανται νὰ διδάξουν τίποτε τὸ σοφὸν καὶ ὑψηλόν. Ἐάν ὁ διδάσκαλος δὲν εἴναι ἡρεμὸς καὶ εἴναι θυμὸς, ἀνήσυχος, ἀφηρημένος καὶ ἀποδημιὶ ὁ νοῦς του εἰς διάφορα πράγματα, δὲν δυνάσκειται ὁ ποιῶν νὰ ζητήσῃ ἀπὸ τοὺς μαθητὰς του οὕτι τὴν ἡρεμίαν, οὕτι τὴν ἡσχίαν.

Ὁ Ἐσχαρὸς Παιδαγωγὸς Φράσκ, μᾶς λέγει, ὅτι, εἴαν ὁ διδάσκαλος εἰσπρηγόμενος εἰς τὴν τάξιν, οἱ μαθηταὶ του θεωρεῖν δὲν πρέπει νὰ φροντίζῃ, ἀλλὰ νὰ προχωρήσῃ ἡρεμῶς καὶ ἀπροσποδότη, νὰ καθῇ εἰς τὴν ἔδραν, τότε ἡμέτερος θὰ παύσων, διότι ὁ θόρονος παίνεται διὰ τῆς ἡρεμίας καὶ οὐδεποτε τὴν τάξιν νὰ περιβάλλῃ εἰς ἀγοράν.

Λύπτερον μέσον εἶναι τὰ ὑγιεινὰ καὶ ἀναπτυκτικὰ θρανία εἰς τὸν Σχολικὸν διόν, διότι ἐπὶ τῶν θρανίων καθόνται ἀσπληγῶς ὅσοι οἱ μαθηταὶ καὶ ὅταν δὲν ἔχουν τὸν προσήκοντα γόπον εἰς αὐτὰ διὰ νὰ ἐργασθῇ, τότε κατ' ἀνάγκην θὰ ἐνοχλήσῃ τὸν ἄλλον καὶ διὰ θορυβίαν καὶ εἶναι ἀνάγκη νὰ καθόνται εἰς ἓν θρανίον τρεῖς. Ἀλλὰ μειονέκτημα ἐπίσης εἶναι ἡ ἀπόστασις τῶν θρανίων ἐπὶ τῶν ἄλλων καὶ ἐπὶ τοῦ καθίσματος καὶ ἂν μάλιστα τὰ θρανία εἴναι ἀσθητικῆς φέσεως, προσωποῦν μορφάσεις, κατὰ τὴν καὶ γίνεται ὁ θόρονος καὶ τὸ θρανίον λοιπὸν συντελεῖ εἰς τὴν διαταραγὴν τῆς τάξεως.

Καὶ ὅταν ἀναλαβῇ τὸ σῶμα, τότε καὶ τὸ πνεῦμα θὰ εἴναι ἐνθουσιάζον διότι ταῦτα εἶναι ἀνεπαίσθητον πρὸς τὸ σῶμα.

Τοιοῦτον μέσον εἶναι ἡ ἐνδελεχὴς καὶ ἀδιάκοπος ἰατρική. Ὡς εἶναι γνωστὸν ἐν ὑψηλῇ πάσῃ κακίᾳ εἶναι ἡ ἀσθητική. Ὅταν οἱ μαθηταὶ πάντοτε ἀπαυγάζονται καὶ δὲν ἀφροσύνη.

τότε οὗτοι οὐτε ἐκτρέπονται εἰς θορύβους καὶ ἐκαπῶνται εἰς κίνησιν διὰ τοῦτο χρειάζεται νὰ δοθῇ πάντοτε ἐργασία. Πασῶν τῶν τάξεων οἱ μαθηταὶ νὰ διατελοῦσι ὑπὸ τὰ ὅρια τοῦ διδασκαλοῦ ἐντὸς τῆς ἰδίας αἰθούσης καὶ πρέπει νὰ ἐποπτεύεται πάντοτε, διότι εἶναι παῖδιά καὶ ἔχουν τὴν ἐντονητικότητα τῆς φάσεως, μερικοὶ μάλιστα σιγηθίζον εἰς τὸν θόρυβον καὶ οἱ τοιοῦτοι γίνονται ἀνάληκτοι καὶ τοῦτο ἔγκειται εἰς τὴν ἑλλειψὴν βουλήσεως χαρακτηήρος καὶ ἐπιβολῆς, ὅσας δὲ ὁ μαθητὴς τελειώσει τὴν ἐργασίαν του, πρέπει νὰ εἰδοποιήσῃ εἰς τὸν διδασκαλὸν διὰ νὰ παραλάβῃ ἄλλην ἐργασίαν.

Καὶ ἂν ποτὲ διαρκούσης παραδόσεως θορυβήσουν καὶ διαταραχθῇ ἡ ἡρεμία τῆς τάξεως, ὁ διδασκαλὸς δὲν πρέπει νὰ ὀργισθῇ, ἀλλὰ νὰ διακόψῃ τὴν διδασκαλίαν καὶ θὰ τοῖς πῇ, διὰ τρεῖς φορές: ὄρθισι, καθήσθε, ὄρθισι, καθήσθε καὶ προσοχὴ εἰδῶ, θὰ συνεχίσῃ τὸ μῦθον.

Ὁ Λόγος εἶναι ψυχολογικός, ἀποδίδονται αἱ ἀνέκδοτα παρρησιᾶς τοῦ παιδιοῦ ἀπὸ τὴν ψυχὴν του καὶ ὁ φῆνι γεννᾷ τὴν συνειδήσιν του. αὐτὸ δὲ, γίνεται διὰ τοῦ χρόνου καὶ φωνῆς τοῦ διδασκαλοῦ.

Προέρχεται ἡ διαταραχὴ ἀπὸ τὴν μονοτονίαν τῆς διδασκαλίας, ἡ ὅποια δὲν πρέπει νὰ γίνεταί με μίαν μορφήν ἀπὸ τὴν ἀπαρασκευασίαν τοῦ διδασκαλοῦ καὶ ὅταν ὁ διδασκαλὸς διδάσκει πάλιν ἐν βραχὺ χρόνῳ καὶ παραθεῖναι τὸν κανόνα τῆς διδακτικῆς μορφῆς.

Οἱ μαθηταὶ λόγω τοῦ μετασθέντος πρέπει νὰ ἀφομοιώσῃ μίαν περιστασίαν καὶ μετὰ νὰ ἔλθῃ νέα, ἂν ὅρ, τότε ἀτακτοῦν οἱ μαθηταί.

Διὰ τοῦ τετάρτου μέσου δευτέρου νὰ καλλιεργήσῃται, εἶναι τὸ ζήτημα τῶν εἰσόδων καὶ ἐξόδων διαλειμματικῶν καὶ ἀπολύσεων τῶν μαθητῶν. Αὐταὶ νὰ γίνωνται κανονικῶς καὶ νὰ ἔχουν ρυθμὸν καὶ τότε προσλαμβάνονται ὁ θόρυβος καὶ τοῦ διδασκαλοῦ περιμένοντος ἐπὶ τῆς ἑδρας εἰς τὴν ἐξόδον τῶν

μαθητῶν καὶ ὅστις πρέπει νὰ ἐξέλθῃ τελευταίος, ἂν ὅμως γίνονται ἀτάκτως, τότε εἰς τὸ Σχολεῖον ἐκείνο τάξις δὲν ἔπαρχει.

Ὅσον ὁ ἄνθρωπος νηπιόδεστερος καὶ ἀμαθέστερος εἶναι, τόσον πρέπει πρὸς τοὺς θορύβους καὶ εἰς τὰς ταραχάς, ὅσον πεπολιτισμένος καὶ εὐγενέστερος εἶναι τόσον αἱ κινήσεις εἶναι ἡρεμοὶ καὶ ἐν ἀπολύτῳ ἡρεμία ἐκτελεῖ τὰς ἐργασίας του. Ἐπειδὴ τοῦτο εἶναι φυσικόν, νὰ ἐξεργηθῇ σιγήματα μετὰ τὰς ἀπειθήσεις τῆς Παιδαγωγικῆς.

ΠΡΟΣΟΧΗ

Ἡ Προσοχὴ εἶναι μία πᾶσα καὶ ἀποιδνία Ἀρετῇ κατὰ τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ βασιλεύῃ ἡρεμία καὶ εὐπείθεια.

Ἡ ΠαιδαίΨυχολογία ὁρίζει, ὅτι ἡ Προσοχὴ εἶναι ἡ προσέκκλις τοῦ νοῦ εἰς ἐν ἀντικείμενον, τοῦτο ὅμως εἶναι ἐφαπτόμενον, διότι κατὰ τὴν Προσοχὴν ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου δὲν προσκλίνεται εἰς τι ἀντικείμενον, ἀλλὰ τοῖναντίον ἐφαπτῇ καὶ κινεῖται διαρκῶς καὶ φροντίζει, ἐπισκοπῇ νὰ ἀνταρθεθῇ μετὰ ἐκείνο τὸ ὁποῖον ἀσχολεῖται.

Ὁ νοῦς ἐν καιρῷ τῆς Προσοχῆς δὲν μένει ἀκίνητος ἀλλ' ὥς εἴπομεν ἐκρίσκειται εἰς δαιμονιώδη κίνησιν διὰ νὰ γνωρίσῃ τὸν συσχετισμὸν ἀντικειμένων πρὸς ἄλλα.

Κατὰ δὲ τὴν σύγχρονον ψυχολογίαν ἐν καιρῷ τῆς Προσοχῆς καὶ κατὰ τὴν θεωρίαν τοῦ Βοῦντ, ἐντὸς μας γίνεται καὶ τι, ἡ συνειδήσις πάσχι μίαν στένωσιν καὶ αἱ ἐπαιχόμενοι παρρησιᾶς συγκινετροῦνται καὶ ἐξέρχονται εἰς τὴν ζωηρότητα, ὥστε γίνονται σαφέστεροι καὶ ζωηρότεροι, ὅπου σχηματίζεται ἡ ἰσμία τῆς Προσοχῆς καὶ γίνεται ἡ καῖσις.

Κατὰ ταῦτα ἡ Προσοχὴ εἶναι, ἡ συγκέντρωσις τοῦ νοῦ καὶ ἡ ἐνέργως κατανόησις αὐτοῦ πρὸς τὸ ἐκάστοτε περιεχόμενον τῆς συνειδήσεως.

Ἀξία αὐτῆς

Ἡ Προσοχὴ ἔχει μεγίστην ἀξίαν διότι α) ἀντὶ αὐτῆς

δεν δύνανται να γίνουν ή αφομοιώσεις, άντε αυτής σέδωσι μαθητοί, διότι ο νοός του μαθητοῦ δεν κινείται, δεν λειτουργεί και δεν επισκοπεί, τότε δεν είναι να μάθουν, β) διότι δι' αυτής αναπτύσσεται ο νοός του ανθρώπου και προσέρχεται, διότι εν καιρῷ τῆς Προσοχῆς μελετῶμεν τὸν Βίκτωρα Ούγκω, τὸν Θεοφιλέτην, τὸν Δημοσθένην κλπ. και προσέρχεται, διότι ἀδυνατοῦν τὰς ἄλλας και ὁ νοός μας ἐκτελεῖ τὰς αὐτὰς κινήσεις, τὰς ἀπείρας ἔσπευ αὐτῶς ὁ συγγραφεύς. Τοῦτο δέ, πόλλας ἐπαναλαμβάνοντων γίνεται μικροῦ Πλάτωνα, διότι ὁ νοός μας εὐρίσκειται εἰς διαρκή κίνησιν εἰς τὰς κινήσεις αὐτῶν. Ἀκόμη δέ, τὸ πνεῦμα μας ἔρχεται εἰς ἐπαφὴν μετὰ τὰς ἀξίας, μετὰ τὰς ιδέας τοῦ πνεύματος αὐτῶν, εἴη ἡ γονιμοποίησις, γ) ἔχει μεγάλην ἀξίαν διότι ἐν τῇ βίᾳ μας συμβαίνουν πολλὰ γεγονότα, παθήματα, περιπέτειαι, ἀνγίγματα, εἰν αὐτὰ προσέδωσαν ὁραματισμὰ, τὸν σιδήροτε θα ἀποκτήσωμεν σιδήρεον τοῖον τῆς αἰσεσι και σφαιροσύνῃ, ἐπολιπτοντες πάλιν εἰς σφαῖματα, και σιάνως ὁ τοιοῦτος ἄνθρωπος θα μείνῃ παιδί, χωρίς νὰ ἀποκτήσῃ τὴν πείραν τῶν πραγμάτων, ἔσπευ και ἡ τρίχα τοῦ νῦ ἀπορρίπται, πρέπει λοιπὸν κατὰ νὰ ἔχῃ παρατηρητικότητα ὅπως ὁ Σόλων, ὁ ὁποῖος εἶπε και προσέδωκεν διὰ τοῦ «Μηδὲ νὰ τοῦ τοῦ τίλους μακάριζες».

Ἐχει λοιπὸν και ἄλλην ἀξίαν διότι εἶναι τὸ θεῖον τῆς ζωῆς μας.

ΓΝΩΡΙΣΜΑΤΑ

Ἡ Προσοχή εἶναι μία Ἀρετὴ δύσκολος, τοῦτο δέ, ὁφείλεται εἰς τὸν οἰκογενειακὸν βίον τῶν μαθητῶν και εἰς τὴν ιδιοσυγκρασίαν, διότι οὔτε, προσέρχονται ἀπὸ πολλὰς τάξεις και ἡ ιδιοσυγκρασία δὲν ἐπιτρέπει νὰ προσέρχον.

Ὁ Διδάσκαλος ὀφείλει νὰ γνωρίζῃ τότε προσοχὴ ὁ μαθητῆς και τότε δὲν προσέρχεται, διὰ τοῦτο, α) εἶναι ἡ ἔκτονος στήσις τοῦ σώματος β) σιγῆς καὶ ἡ γονιότης

τῶν ὀφθαλμῶν γ) ἀνάγκη τῶν ὀφθαλμῶν, ἀνέκδοτος τῶν φρεσῶν και τῶν φρεσῶν, ὁ ἄνθρωπος ὁ ὁποῖος δὲν ἐπρόσκει, δὲν ἔχει καμμίαν φρεσίδα, ἀκόμη δέ και ἡ ἐπιθεράδουσις τῆς ἀναπνοῆς, διότι πῶς αὐτὸ συνεχέντροσιν τῆς συνειδήσεως, τῆς δουλείας, ἐνὸς ὁ προσέρχον και ὁ μελετῶν ἐπέρχεται και τὸ ἀνάγκη τοῦ στόματος, χαλάρωσις τῶν χιλιῶν.

Ἡ Προσοχή εἶναι δύο εἰδῶν: Ἐσωτερικὴ και Ἐξωτερικὴ.

Εἰς τὴν Ἐσωτερικὴν εἶναι αἱ αἰσθήσεις στρέφονται ἐντὸς και ἔχει τὰ ἐξῆς γνωρίσματα: τὴν σιγήσιν, κίνησιν τὰς αἰσθησι, διότι βασανίζει ἀσφαλῶς κάποιαν ιδέαν ἢ ὅταν γίνονται τὰ οἰκογενειακά συμβαῖναι και λαμβάνουν μέρος ὁ ἄνθρωπος εἰσέρχεται και ὁ παπτοῦς και ἡ μήτηρ, ὁ γέρος καθίσταται και καθίσταται και ὅταν ἔρχεται ἡ ὥρα του, τότε θα ὁμιλήσῃ και θα ἐκφέρῃ τὴν ιδέαν του.

Εἰς τὴν Ἐξωτερικὴν Προσοχὴν ἀνοίγουμεν τοὺς ὀφθαλμοὺς.

Α' μέσον, διὰ τοῦ ὁποῖου θα καλλιέργησωμεν τὴν Προσοχὴν εἶναι αὐτὸς ὁ Διδάσκαλος, ὁ ὁποῖος πρέπει νὰ ἔχῃ τὸν νου τὸν διὰ πρὸς τὸ ἐκάστοτε διδασκόμενον μαθητῆ, νὰ μὴ ἐκτρέπεται εἰς τὰς ἀστειότητας και χαλάρωται ἡ Προσοχή του και νὰ ἔχῃ τὸ παντός, τὸ ὀρθῶς λογικὴν εἶναι, τοῦ μόνον δύναται νὰ συγκρατήσῃ ὁ μαθητῆς τὸν λογικὸν σκελετὸν τοῦ μαθηματος, ὅταν δέ, δὲν προσέρχεται και καθίσταται ἀπὸ οἰκογενειακῶς ἢ ἀτομικῶς ὁλοθίσις, τὸν δὲν φέρει οὐδὲν ἀποτέλεσμα.

Πρέπει δέ νὰ εἶναι προμελετημένος, εἰ δέ μὴ, θα λέγῃ ἀσυνάρτητα πράγματα και νὰ μὴ εἶναι ἀφηρημένος ἀπὸ βασικῶς μεθόδων.

Τὸ Β' μέσον εἶναι πάλιν ἰσχυρὸν μέσον διότι εἶναι ἡ δέγερσις τοῦ ἐνδοαφύροντος τοῦ μαθητοῦ ἐν καιρῷ τῆς διδασκαλίας, και νὰ διεγείρῃ τὸ συναίσθημα, τὸ διανοητικόν.

ὅπου σημαίνει ενδιαρέσκεια ἢ δυσαρέσκεια, τὴν ὁποίαν αἰσθάνεται ὁ μαθητὴς ἐκ τῆς ἰκανότητος τοῦ νοῦ.

Ὅλα τὰ ἄλλα μέσα τὰ ὁποῖα συνιστοῦν ἄλλοι Παιδαγωγοί, ἄμμοβαί, ποιναὶ κλπ. εἶναι πρόσθετα, ὅπως καὶ τὸ παλαιὸν Σχολεῖον τὸ ὁποῖον εἰργάζετο ἐκ τῶν ἔξω πρὸς τὰ ἔσω, ἐνῶ τὸ νέον Σχολεῖον ἐργάζεται ἀπὸ τὰ ἑΝΑΩΝ πρὸς τὰ ἔξω, ἤτοι ἀπὸ τὴν ψυχὴν τοῦ μαθηταί.

Γ'. μέσον. Ἡ Διδασκαλία δὲν πρέπει νὰ εἶναι μονότονος διότι ἡ μονοτονία καλλιμεγεῖ καὶ γεννᾷ κόρον, ὁ κόρος τὴν ἀνίαν καὶ ἡ ἀνία τὴν πλῆξιν καὶ ὁ Διδάσκαλος δὲν πρέπει νὰ ἐπιμένῃ εἰς τὸ ἴδιον πρᾶγμα καὶ εἰς τὸ αὐτὸ ἀνταξιμενον καὶ ὁ τόνος τῆς φωνῆς του νὰ διακυμαίνεται διὰ νὰ μὴ γίνῃ ἡ Διδασκαλία ξηρά.

Ὁ Διδάσκαλος πρέπει νὰ μεταλλάσῃ τὰς μορφὰς τῆς Διδασκαλίας του καὶ νὰ μεταπηδᾷ ἀπὸ μίαν εἰς τὴν ἄλλην διότι ἡ ἀνθρωπίνη φύσις εἶναι πλάσμενη νὰ ἀποφύγῃ τὴν μονοτονίαν ὡς καὶ τὴν πικρὴν ποικίλιαν λόγῳ τοῦ μειωθεῖματος τοῦ ἵνα δυνηθῇ ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ νὰ ἀνταπεφθῇ τὸ ἀνταξιμενον καὶ ἀρέσῃ τὴν μεσότητα.

Δ'. μέσον. Ὁ Διδάσκαλος ὀφείλει ἐν καιρῷ τῆς Διδασκαλίας νὰ προκαλῇ ὧσιν τοὺς μαθητὰς νὰ λαμβάνουν μέρος εἰς τὰς ἐρωτήσεις του πρὸς ἐργασίαν, οὔτε καὶ τοὺς μαθητὰς γὰρ θυγᾷ ἀπὸ τὰ θρανία, οὔτε νὰ λαμβάνῃ μέρος τοὺς εὐφυνεῖς καὶ προσχωρήσῃ, εἰ δὲ ἄλλως κἀμινε ἔγκλημα.

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Μετὰ τὴν Προσχὴν ὡς ἄριστος καρπὸς ἔρχεται ἡ Ἐπιμέλεια.

Ἡ Ἀρετὴ αὕτη εἶναι ἀπονεμασιμὴ, τόσῳ εἰς τὸν Σχολικὸν διόν, ὅσον καὶ εἰς τὸν κοινωνικὸν τοιοῦτον.

Ὅλοι οἱ γονεῖς καὶ ὅλοι οἱ Διδάσκαλοι ἀπαιτοῦν ἀπὸ τὰ παῖδιά τὴν Ἐπιμέλειαν. Ἡ Ἐπιμέλεια εἶναι μίᾳ Ἀρετῇ

συσταθμικὴ καὶ συγγενιστάτη μὲ τὴν Εὐπείθειαν, διότι Ἐπείθεια εἶναι ἡ μεθαρμογὴ τῆς βουλήσεως τοῦ μαθητοῦ πρὸς τὴν βούλησιν τοῦ Διδασκαλοῦ, ἐνῶ ἡ Ἐπιμέλεια, ἡ μεθαρμογὴ τῆς βουλήσεως τῶν μαθητῶν πρὸς τὴν ἐπιτακτικὴν φωνὴν τοῦ καθήκοντος.

Ἀλλ' ἐπειδὴ, ὁ Διδάσκαλος θεωρεῖται ἡ ἐνσαρκὸς φωνή, ἡ ἐκπροσώπησις τοῦ καθήκοντος ἢ τοῦ Ἠθικοῦ Νόμου, ἔλπειται ὅτι καὶ εἰς ἀμφότεραις τὰς περιπτώσεις ἡ μεθαρμογὴ τῆς βουλήσεως τοῦ μαθητοῦ γίνεται πρὸς αὐτὴν τὴν ἐπιτακτικὴν φωνὴν τοῦ καθήκοντος ἢ τοῦ Ἠθικοῦ Νόμου. Ἐάν ὅμως ἐξετάσωμεν βαθύτερον τὴν Ἐπιμέλειαν θὰ ἴδομεν, ὅτι ἡ Ἀρετὴ αὕτη ἐνέχει καὶ ἓνα ἄλλο στοιχεῖον ἐπὶ πλέον, τὸ ὁποῖον περικοσμεῖ καὶ καθιστᾷ αὐτὴν ὑπεριέραν τῆς Εὐπείθειας.

Τὰ στοιχεῖον ταῦτα εἶναι, ἡ ἐπιμονὴ προσπαθεῖν, ἡ ἐσχὲς τῆς βουλήσεως, δυνάμει τῆς ὁποίας νικά τὰ ἐκάστοτε παρουσιαζόμενα ἑμπόδια.

Εἶναι εἰς ἀγῶνας καὶ κόπον, τοὺς ὁποίους καταβαλεῖ ὁ μαθητὴς, ἵνα μεθαρμόσῃ τὴν βούλησιν του πρὸς τὴν ἐπιτακτικὴν φωνὴν τοῦ Καθήκοντος.

Ἡ Ἐπιμέλεια ἐνισχύει καὶ ὑπὲρ ἠθικότητα τοῦ ἀνθρώπου, ἐπειδὴ εἶναι καθαρὸν ἀπαίτησιν, προϊόν τῆς βουλήσεως, διότι ὁ μὴ βουλόμενος δὲν προσπαθεῖ.

Ἀμφότεραι, Ἐπιμέλεια καὶ Ἠθικότης ἀνηρίζοντες ἐπὶ τῆς βουλήσεως, μάλιστα δὲ ἐν τῇ ἐκτέλει τοῦ καθήκοντος, ὅπου ἡ βούλησις ἔρχεται εἰς σύγκρουσιν μετὰ τῶν κατὰ φύσιν παθῶν καὶ ἐξέρχεται νικήτρια καὶ ἐκαὶ ἐπύρχει ἡ μεγαλυντέρα ἠθικότης. Ἡ Ἠθικότης δὲν ἔρχεται ἐν τῇ μὴ ἐκτέλει τοῦ καλοῦ ἢ κακοῦ, ἀλλ' ἔρχεται πρὸ παντός εἰς τὴν ἐπιτονίσκωσιν τῶν δυσχεριῶν καὶ κοιλιαμάτων πρὸς ἐκτέλεισιν τοῦ Ἀγαθοῦ.

Ἠθικός καὶ ἐνάρετος δὲν εἶναι ὁ πρότερον ἀπὸ τοῦ

Αγαθόν, ἀλλ' εἶναι ὁ ὑπερνικῶν τὰ μεγάλα κακίσματα πρὸς πραγματοποίησιν τοῦ Ἀγαθοῦ.

Πηλικότης εἶναι ἡ τέλεια ἐπικράτησις τοῦ ἐν ἡμῖν πνεύματος ἐπὶ τῆς ὁρμηφυτοῦ ζωτικότητος ἡμῶν.

Ὅσον συχνότερος εἶναι ὁ ἀγὼν τῆς δουλείας εἰς τὴν ἐκτίλεισιν τοῦ καθήκοντος, τόσον αὐτὴ ἐξέρχεται νικητοῖα. Διὰ τῆς Ἐπιμελείας ἀποκτῶμεν τὰς ἀπαρατήτους γνώσεις διὰ τὸν Κοινωνικὸν μας βίον, δι' αὐτῆς γινώσκωμεν Κοινωνοὺς γινώσκαι τοῦ ἐκαστοῦ ἐπαρχόντος πολιτισμοῦ, τὸν ὅποιον ἔχομεν καθήκον νὰ προαγάγωμεν, διὰ τοῦτο, ἡ Ἐπιμελία εἶναι μήτηρ πάσης προόδου, ἐνῶ ἡ ἀμέλεια εἶναι μήτηρ πάσης ἀφαιθείας.

Διὰ τῆς Ἐπιμελείας ὡσαύτως διακλιθεύομεν τὴν ζωὴν μας εὐκολώτερον, εὐμαρέστερον καὶ εὐχαριστώτερον. Ἐπειδὴ ἀποκτῶμεν δι' αὐτῆς καὶ τὰ πρακτικὰ ἐκείνα ὠφέλιμα (χρήματα, κτήματα) ἅπαντα εἶναι ἀπαρακίτητα διὰ τὴν ζωὴν καὶ πρὸ πάντων διὰ τὴν γερουσίαν.

Διὰ τοῦτο πολὺ ὀρθῶς ἐλέγθη «Ἐπιμελοῦ καρδίαν, ἐν ὅσῳ εἶσαι νῖος διὰ νὰ μὴ μετανοῇς τὸ ὑστερον ματαιῶς». Ἡ Ἐπιμελία νικά ὅλας τὰς δυσχερείας τῆς ζωῆς καὶ ὁ ἰδρὸς ὁ ὅποιος προσέρχεται ἀπὸ τὴν ἐργασίαν εἶναι τὸ μῆλον, ὅπου κίβηται τὴν ἀνθρωπότητα νὰ εὐνοιάξῃ, διότι ἔστι τῆς ἐργασίας οὐδέποτε ἡ ἀνθρωπότης θά ἐξήρχετο ἀπὸ τὴν ζωὴν καὶ κατὰστασαν.

ΤΜΝΟΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑΝ

Εργασία, Σὺ ἦτις τὸν σκυφτὸν ἀνορθώνεις, τὸν κλιπνόν παρηγοεῖς, τὸν παρουστατοῦν ἐπαναφέρεις εἰς τὴν ὁδὸν τῆς Ἀρετῆς. Σὺ, παρηγορία τῶν ἀδυνάτων, στήριγμα τῶν πτωχῶν καὶ χαρὰ τῶν ἰσχυρῶν.

Σὺ, φέρμαστος τῶν ἀποκλιόντων, βελτηρία τῶν προσποτῶντων καὶ ἀνύψωξις τῶν Ἀγαθῶν.

Σὺ, ἀνταίχτια τῆς ὑψίστης κοσμογόνου δυνάμεως. Σὺ, ἦτις ἀπερῶνεις ἡμᾶς εἰς ἱσομοίωσιν πρὸς τὸν Θεόν.

Σὺ, ἦτις διαπαιδαγωγεῖς ὁλόκληρον τὴν ἀνθρωπότητα καὶ ἐξήγαγες αὐτὴν ἐκ τῆς θαρσαρότητος, ἄσκησον τὴν ρωμαίαν Σου μορφωτικὴν δύναμιν, ὥσάν τῆς ἐπὶ τῆς ἀπαιδῆς φύσεως τῆς νεολαίας καὶ θά ἀνθήσῃ διὰ Σοῦ, μία ὡραιότερα καὶ καλλιτέρα νεότης διὰ Σοῦ, εἰς χαρὰν καὶ εὐτυχίαν ἰδικὴν τῆς καὶ τοῦ Κόσμου.

Τὸ ἀντίθετον τῆς Ἐπιμελείας εἶναι ἡ ἀμέλεια, ἦτις ὅταν ἐπερβῇ βαθυδαίς πνίξ καταντὰ ΟΚΝΗΡΙΑ.

Ἡ Ἐπιμελία εἶναι ἰδιότης καὶ προτέρημα τῆς δουλείας, ἐνῶ ἡ ἀμέλεια εἶναι ἰδιότης καὶ μάλιστα ἐλάττωσις ἢ μειονέκτημα τῆς δουλείας, διότι δεικνύει ἀσθένειαν αὐτῆς καὶ εἶναι ἐν δῆμα πρὸς τὴν ἀπισθοδρομικότητα.

Μέσα δι' ὧν καλλιεργεῖται ἡ Ἐπιμελία

Ὁ Διδάσκαλος πρέπει νὰ εἶναι τέλειον καὶ ἀμόκνητον παράδειγμα Ἐπιμελείας διότι ἡ ζωὴ γεννᾷ ζωὴν. ἡ νύκτωρ τὴν νύκτωρ καὶ κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον, «Οὐκ ἂν λάβῃς παρὰ τοῦ μὴ ἔχοντος» διὰ τοῦτο ὁ Διδάσκαλος νὰ παύσῃ ἐαυτὸν πρῶτοντον παράδειγμα, ἐάν ὅμως ὁ Διδάσκαλος εἶναι ἀμέλῃς τότε βεβαίως ὁ μαθητὴς θά ἀπερῶνιται πρῶτοντον, πρὸς τὸ ὅποιον νὰ μεθαρμόσῃ τὴν δουλείαν του.

Πᾶς ἄνθρωπος πρέπει ν' αἰχλὴ ὡς ὑπέρτατον ἀξίωμα τοῦ βίου του, αἰσθεῖ ἀναγεγραμμένον ἐπὶ τῆς σημασίας του τὴν προθυμίαν καὶ ἀπερῶνιστον ἐκτίλεισιν τοῦ καθήκοντος, καὶ μάλιστα αὕτη ποίπει νὰ προσέρχεται ἐκ συνειδήσεως αὐτοσχεδιασμοῦ ἐξ ἀγάτης καὶ ἐκ προσηλώσεως πρὸς τὸ καθήκον, διότι πάντα τὰ ὅλα αἷτια, τὰ συνέχοντα τὸν ἄνθρωπον πρὸς τὸ καθήκον, εἰς ὃ φόβος τοῦ Νόμου, ἡ ἐντροπὴ τῆς Κοινωνίας καὶ ὁ φόβος πρὸς τὸν Θεόν, εἶνε ταπεινά, δέματα καὶ ἀντήριτα, εἶναι ἰδιὸν ἀνελυθέρων ἀνθρώπων.

Εἴαν ἡ φοίτησις τοῦ μαθητοῦ εἰς τὸ Σχολεῖον εἶναι εὐχαριστος καὶ εὐφρόσινος.

Προξενεί δέ, εὐχαρίστησιν καὶ εὐφροσύνην ἡ φοίτησις τοῦ μαθητοῦ εἰς τὸ Σχολεῖον, ὅταν ὁ Διδάσκαλος διδάσκει πάντοτε σύμφωνα μετὰ τὸ πνεῦμα τῆς τάξεως, οὔτως ὥστε μεταξύ τῶν ἐπ' αὐτοῦ λεγομένων καὶ τῶν γνωστέων (τοῦ Διδύλου) μαθητοῦ, νὰ ὑπάρχουν σημεῖα ἐπαφῆς, δηλαδή, αἱ νέαι παραστάσεις αἱ εἰσερχόμεναι εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ μαθητοῦ νὰ εὗρουν παλαιὰς καὶ συγγενεῖς παρηκτώσεις, ἵνα ἀφομοιωθῶσι εὐκόλως.

Ὅταν ὁ Διδάσκαλος εἶναι ἐνέμεθος καὶ διατίθεται τὴν Διδασκαλίαν του πάντοτε ψυχολογικῶς καὶ ὅταν ἀποδοθῇ τοῖς Παιδαγωγικοῖς Κανόνας «Βαῖναι ἐκ τῶν γνωστέων πρὸς τὰ ἄγνωστα καὶ ἐκ τῶν εὐκολωτέρων ἐπὶ τὰ δυσκολωτέρα».

Αἱ ἀσκήσεις, τὰς ὁποίας δίδει ὁ διδάσκαλος εἰς τοὺς μαθητὰς πρέπει νὰ εἶναι ἀνάλογοι πρὸς τὰς πνευματικὰς δυνάμεις των καὶ πρὸς τὸν διαθέσιμον χρόνον.

Ὅσαυτος κατὰ τὰς ἑορτὰς, δὲν πρέπει νὰ δώσῃ περισσότερα καθήκοντα, διότι αὐταὶ εἶναι προορισμέναι δι' ἀνάπαυσιν. Τὰς δὲ ἀσκήσεις τὰς ὁποίας ἐκτελοῦν οἱ μαθηταί, πολεπὶ νὰ τὰς θεωρήσῃ καὶ νὰ τὰς ἐξελέγχῃ πάντοτε ὁ διδάσκαλος θέτων τὴν ἐπογραφὴν του, ὅπως προξενεῖ μεγίστην εὐχαρίστησιν εἰς τοὺς ἐπιμαλεῖς μαθητὰς.

Εργασία, αἰδέποτε νὰ δίδεται ὡς τιμωρία εἰς τοὺς μαθητὰς, διότι οὔτοι θ' ἀπεχθάνονται αὐτὴν εἰς τὸν θίον των. Ἀλλὰ, τουναντίον πολεπὶ νὰ δεῖξῃ σεβασμὸν εἰς αὐτήν, διότι δι' αὐτῆς ἐπιτελεῖται ἡ πρόοδος καὶ ὁ καλλιτερισμὸς τῆς ἀνθρωπότητος.

ΤΑΞΙΣ

Αὕτη εἶναι Ἀρετὴ ὁμαρτυρίας εἰς τὰς τὰς τάξεις τοῦ ἀνθρώπου, ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ, πᾶς ἀνθρώπος ὑπαί τῶν π.χ. εἰς τὸ θεωρεῖσθαι του, εἰς τὴν οἰκίαν του κ.λ. Καὶ ὁ δημιουργὸς τῶν ἐξήγησε ἀπ' ὅλα τὰ πράγματα τῆς Φύ-

σεως, ἡ Τάξις εἶναι ιδιότης τοῦ ἐν τῷ κόσμῳ πνεύματος. Ἡ Τάξις, δὲλεπομεν ὅτι εἶναι σπουδαιότητα Ἀρετῆ, τὴν τῶν οἱ ἀρχαῖοι τὴν ὠνόμαζον ἐϋθυμωσύνη (εὐταθῆναι).

Τάξις λέγεται, ὅταν ἑκαστος πρᾶγμα κατέχει τὴν θέσιν τὴν προσήκουσαν καὶ ἑκάστη θέσις ἢ τάπος εἶναι διὰ τὸ προσήκον πρᾶγμα. Τάξις ἐν χρόνῳ λέγεται ὅταν ἑκάστη πράξις γίνεται εἰς τὸν προσήκοντα χρόνον καὶ δι' ἑκαστον χρονικὸν σημεῖον γίνεται ἡ προσήκουσα τάξις.

Τάξις ἐπάσχει καὶ εἰς τὴν ἀλλήλωνσχίαν τῶν μέσων δηλαδή ὅταν ἑκαστος μέσον ἔχει τὴν σειρὰν του ἀνευ ἀνταναλλαγῆς, ἥτοι, τὸ πρῶτον μέσον νὰ εἶναι πρῶτον καὶ νὰ μὴ ἔχῃ τὴν σειρὰν τοῦ δευτέρου ἢ τοῦ τρίτου κ.λ.

Ἀ ξ ι α τ ῆ ς Τ ά ξ ι ω ς.

Ἡ Ἀρετὴ αὕτη ἔχει μεγάλην ἀξίαν καὶ εἶναι σπουδαιότητα ὅχι μόνον εἰς τὸν Κοινωνικὸν δίσκον ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ Σχολεῖον καὶ παντοῦ. Ἐχει δέ, μεγίστην ἀξίαν, διότι προ- ἄγει τὰ καλολογικὰ συναισθήματα καὶ πραγματοποιεῖ τὴν ἰδέαν τοῦ Καλοῦ (τρεῖς εἶναι αἱ Πλατωνικαὶ ἰδέαι: 1) τοῦ Ἀληθοῦς, 2) τοῦ Ὁραίου καὶ 3) τοῦ Ἀγαθοῦ) ἐνῶ τουναντίον διὰ τῆς ἀταξίας καταστρέφεται ἡ ἰδέα αὕτη, ἡ ὁποία ἐξαγνίζει καὶ ἐξευγενίζει τὸν ἄνθρωπον, ὅπου δὲν ἐπάσχει τάξις, ἐκεῖ δὲν ἐπάσχει καὶ ὁρασιότης.

Ἐντὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπάσχει ἡ τάσις πρὸς τὴν τῶν ἀρετῶν νὰ εὗρῃ εὐνοϊκὰς συνθήκας. Κατὰ τὴν Τάξιν ἔχομεν φειδὰ χρόνον καθ' ὅτι ὅταν ἔχομεν τὰ πράγματά μας εἰς τὴν προσήκουσαν τῶν τὸ εὐρίσκομεν ἀμέσως καὶ δὲν διαπαύομεν ἀσκόπως χρόνον πρὸς ἀνεύρεσιν αὐτῶν καὶ ἐκ τῆς κατανάλωσως ἀδίκου χρόνον ἢ ψυχὴ μας αἰσθάνεται λύπην, στενοχωρίαν καὶ πικρίαν, αἱ ὁποῖαι καταλήγουσιν εἰς ἀρεθω- μίαν καὶ διαλύτουν τὴν ἡγίαν μας.

Ἐννοεῖ ὁ Διδάσκαλος ὅστις δεφεῖται νὰ εἶναι τέλειον καὶ

ἀπορήτων παραδείγματα εὐταξίας, γίνεται δὲ τοιοῦτος, ὅταν φοιτᾷ τακτικῶς εἰς τὸ Σχολεῖον, ὅταν εἰσέρχεται καὶ ἐξέρχεται ἐν τῇ αἰθούσῃ εἰς ὁρισμένην ὥραν, ὅταν εἶναι τακτικῶς εἰς τὰ μαθήματά του καὶ εἰς ὅλας ἐν γένει τὰς ἐργασίας του. Ἐνταῦθα ἐπαναλαμβάνομεν ὅτι, τὸ θεμέλιον τῆς χρηστότητος καὶ εὐσυνειδησίας ἐκάστου ἀνθρώπου καὶ κατὰ τὸν διδασκάλου εἶναι ἡ πρόθυμος καὶ ἀποφασιστικὸς ἐκτέλεσις τοῦ καθήκοντος.

Ὅταν τὸ περιβάλλον τοῦ διδασκάλου, τοντέστιν πάντα τὰ ἐν τῷ Σχολείῳ εὐρισκόμενα εἶναι ἐν ἀμείλτῳ τάξει.

Ὅταν ἡ φοιτήσις τοῦ μαθητοῦ εἰς τὸ Σχολεῖον εἶναι τακτική.

ΕΥΚΟΣΜΙΑ

Ἡ Εὐκοσμία εἶναι Ἀρετὴ συγγενὴς μετὰ τὴν Ταξιν. Ἡ λέξις Εὐκοσμία, συμπεριλαμβάνει συνλήφδην πολλὰς Ἀρετάς, τὴν πραότητα, τὴν εὐπρέπειαν, τὴν εὐσχημοσύνην, τὴν ὁραιοσύνην, τὴν ἀγαθοφροσύνην, τὴν γλυκοθυμίαν καὶ ἐν γένει εἶναι ἀπαύγασμα ψυχῆς εὐηργμένης, πραείας καὶ μεγαλόφρονος.

Ἡ οὐσία τῆς Εὐκοσμίας, δὲν κεῖται μόνον εἰς τοὺς ἐξωτερικοὺς τρόπους τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὸ βάδισμα, εἰς τὸ κάθισμα εἰς τὴν στάσιν καὶ τὴν ὁμιλίαν, ἀλλὰ κεῖται κυρίως εἰς τὴν ἐσωτερικὴν εὐγένειαν τῆς ψυχῆς, εἰς τὸ ἦθος, εἰς τὴν ἐσωτερικὴν ἁρμονίαν καὶ ταξιν. Ὁ Πλάτων ἔλεγε «Ἡ κοσμιότης εἶναι τὸ κοσμίως ἐκφράζειν τινὰ τὴν ἑαυτοῦ ὕπαρξιν, ὃ δὲ σοφὸς Σολομὼν ὁσπίντως ἔλεγε «Τὸ δῆμα ποδὸς καὶ γέλος ὀδόντος καὶ περιβολὴ καὶ τὰ πάντα, δείκνυσσι τὰ τοῦ ἀνδρός». Καὶ πράγματι, ἐάν ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι εἰσπαιδευτὸς καὶ εὐηργμένη τότε καὶ οἱ ἐξωτερικοὶ τῶν τρόποι θὰ εἶναι τοιοῦτοι, ἀπεναντίας δέ, ἐάν ἡ ψυχὴ εἶναι ἀξέτατος, θάνατος καὶ ἀπαιδευτὸς, τότε καὶ οἱ ἐξωτερικοὶ τρόποι θὰ εἶναι τοιοῦτοι.

Πρὶν ὅμως, νὰ ἐξετάσωμεν τὴν Εὐκοσμίαν πρέπει νὰ διακρίνωμεν αὐτὴν ὡς ἀπαύγασμα καὶ ἐκγονὸν ψυχῆς, πραείας, εὐηργμένης καὶ μεγαλόφρονος ἀπὸ τὴν ψευδὴ Εὐκοσμίαν, τὴν ἐπιλάλαστον καὶ περιπλόνηρον τοῦ ψευδοπολιτισμοῦ.

Αὕτη εἶναι ψευδής, διότι στερεῖται περιεχομένου καὶ συνίσταται εἰς πλαστοὺς ἐξωτερικοὺς τρόπους, εἰς περικυφίαν, εἰς περικοιμήματα, εἰς ὑποκλίσεις καὶ εἰς ἀκισμούς, ἴδιον ψυχῆς δοιερᾶς, ἐπιδοσκοῦσης διὰ πάντων τούτων σκοποὺς δοιερᾶς.

Ὁ διδάσκαλος πρέπει νὰ ἀποβλέπῃ κυρίως εἰς τὴν ἐσωτερικὴν Εὐκοσμίαν καὶ διὰ παντός τρόπον ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων νὰ ἐμφανίσῃ καὶ νὰ ἐμβάλῃ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ μαθητοῦ τὰ ἠθη καὶ εὐγένειαν καὶ τὸ κόσμημα καὶ τότε οἱ ἐξωτερικοὶ τρόποι τοῦ μαθητοῦ θὰ γίνωνται τοιοῦτοι, διότι κατὰ ψυχολογικὸν Νόμον εἰσαυτῇ ἡ τοιαύτη κατὰστασις τῆς ψυχῆς ἐπιδρά ἐπὶ πᾶσι ἐξωτερικοῖς τρόποις τοῦ σώματος καὶ ταπεινῶν, εἴη τοιαύτη ἡ τοιαύτη κατὰστασις τοῦ σώματος ἐπιδρά ἐπὶ τῆς ψυχῆς.

Ἀφοῦ λοιπὸν τόση μεγάλη εἶναι, ἡ σημασία τῆς Εὐκοσμίας, πρέπει τὸ Σχολεῖον διὰ παντός τρόπον νὰ τὴν καλλιεργῇ.

Μέσα δὲ ὧν καλλιεργεῖται ἡ Εὐκοσμία.

Τὸ πρῶτον μέσον εἶναι αὐτὸς ὁ διδάσκαλος, ὅστις πρέπει νὰ εἶναι τέλειος καὶ ἀπορήτων παραδείγμα, Εὐκοσμίας, εὐπρεπείας καὶ κοσμιότητος.

Ἐκδηλοῦνται δέ, ἡ Εὐκοσμία τοῦ διδασκάλου ἐάν ἡ ἀμείλις τῆς δὲν ἔχει τὸ εὐτελές καὶ τὸ ρυπαρόν, ἀλλ' οὔτε καὶ τὸ ποικετὲς καὶ καλλωπιστικόν, ἔχοντος ἐν τῷ νῷ, τὸ τοῦ Σωκράτους «ἴσο φιλόκαλος, ἀλλὰ μὴ καλλωπισθῆς». Ἐπίσης εἰς τοὺς ἐξωτερικοὺς τρόπους του, κατὰ τὸ βάδισμα κατὰ τὸ κάθισμα, κατὰ τὴν ὁμιλίαν, κινήσεις, χειρονομίας κλπ. ἐάν πάντα ταῦτα εἶναι μετὰ καὶ ἀποπνεύον εὐγένειαν

εἰς τὴν συμπεριφορὰν καὶ εἰς ὅλας τὰς σχέσεις μὲ τοὺς μαθητάς του καὶ μὲ τοὺς συναδέλφους του.

Ἄριστον παράδειγμα διὰ τὸν τοιοῦτον Λιδιάσκαλον εἶναι τὸ ἐγνώθι σαυτὸν ὅπερ εἶναι βραχὺ, ἀλλὰ σωτήριο καὶ βαρυσήμαντον ρῆμα καὶ σημαίνει, ὅτι δὲν πρέπει νὰ γνωρίσωμεν τὸ πρόσωπόν μας ἐξωτερικῶς, ἀλλὰ τὴν ἐσωτερικὴν ἐπότασιν τῆς ψυχῆς, τὰς ἐλλείψεις, τὰς κακίας καὶ τὰ πάθη αὐτῆς.

Ἡ οἷσις εἶναι ἐλάττωμα, ἡ δὲ μετριοφροσύνη μεγάλη Ἀρετὴ, τὸ δὲ βαρόμετρον τῆς ἀξίας τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἡ μετριοφροσύνη καὶ ἡ Ἠθικὴ τὸν ἐνεργητικότης.

Τὸ δεύτερον μέσον εἶναι διὰ τοῦ παραδείγματος καὶ τῆς Λιδιάσκαλίας νὰ προσπαθήσωμεν καὶ νὰ προλαβεύσωμεν ἐσωτερικῶς, ψυχικῶς τὸν μαθητὴν καὶ νὰ τὸν ἀνεγείνωμεν αὐτὸν εἰς τὸ ἐγνώθι σαυτὸν, ὅταν ἡ ψυχὴ τὸν φά παιδευθῇ, μορφωθῇ καὶ ἐξεργασθῇ, τότε θὰ ἀντανάκλῃ καὶ εἰς τοὺς ἐξωτερικοὺς τὸν τρόπον, ὅπως εἶδομεν, διότι ὁ Λιδιάσκαλος εἶναι ὁ φορεὶς τῶν ἐργετῶν ἰδεῶν καὶ ἀντανάκλῃ πρὸς πᾶσας τὰς διενθύνσεις.

ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΣ

Ἡ Καθαριότης εἶναι Ἀρετὴ ἀπονευσιμότης διὰ τὸν Σχολικὸν θίον ὅσον, τόσον καὶ διὰ τὸν Κοινωνικὸν τοιοῦτον.

Ἡ Καθαριότης συνδέεται ἀναποσπᾶστος μὲ τὴν ὑγίαν καὶ καλλισθησίαν τοῦ μαθητοῦ, ὅπου ὑπάρχει καθαριότης ἐκεῖ ὑπάρχει καὶ ὑγεία.

Εἶναι ἀποδεδειγμένον, ὅτι παρὰ πᾶσι, θεωρεῖται ἡ καθαριότης ὡς ἐν χαρακτηριστικὸν οὐσιώδες πεπολιτισμένου ἀνθρώπου, ὡς μία ἔνδειξις ἀγνότητος, ἡθους, ὡς μία ἔνδειξις ἐσωτερικῆς εὐγενείας ψυχῆς, ὅπως εἶπε εἰς Παιδαγωγίαν, ὅτι, «ἡ Καθαριότης εἶναι ἐχέγκλον καθαρὰς καρδίας».

Τοῦντινόν δέ, ἡ ρυπαρότης ἢ ἡ ἀκαθαρσία θεωρεῖται

κατωφρονητὴ καὶ ὡς τεκμήριον ἐσωτερικῆς χυδαιότητος τῆς ψυχῆς, διὰ τοῦτο πανταχοῦ καὶ πάντοτε, ὁ καθαρὸς ἀγαπᾶται, ὁ δὲ ρυπαρὸς εἶναι ὀδύνηρός, ὡς εἶναι γνωστὸν τοῖα ἡ μορφή, τοιοῦτε καὶ ἡ ψυχὴ.

Ἀξία Καθαριότητος

Ἡ Καθαριότης ἔχει μεγάλην ἀξίαν, διότι συντελεῖ σφόδρα εἰς τὴν ὑγίαν μας, διότι συντελεῖ εἰς τὴν ἐξύφρουν τοῦ φρονήματος τοῦ μαθητοῦ, διότι εἶναι ἔνδειξις φιλοκαλίας, εὐγενείας τῆς ψυχῆς καὶ ἀγνότητος τῆς καρδίας. Διὸς μᾶς καθιστᾷ ἐπαρρησιώστον εἰς τὴν Κοινωνίαν καὶ ἐπαμύνητος προεργίαις πρὸς τὰς σχέσεις μας ἐν αὐτῇ.

Ὁ πολιτισμὸς ἑνὸς λαοῦ προσμετρεῖται ἀπὸ τὸ ποσὸν τοῦ νεοῦ καὶ τοῦ αἰπῶνος τοῦ ἐξοδεύει.

Μέσα δὲ ὧν καλλιεργεῖται ἡ Καθαριότης

Τὸ πρῶτον μέσον, δὲ ὅς καλλιεργεῖται εἶναι, αὐτὸς ὁ Λιδιάσκαλος, ὅστις πρέπει νὰ εἶναι τέλειον καὶ ἀμώμητον παράδειγμα τῆς Καθαριότητος. Τὸ σῶμα του, ἡ περιβολὴ του καὶ τὰ πάντα ἐν γένει πρέπει νὰ εἶναι καθαρὰ. Ἐπειδὴ ἡ Καθαριότης εἶναι τὸ οὐσιώδες γνώρισμα πεπολιτισμένου ἀνθρώπου, πολὺ περισσότερο ὁ Λιδιάσκαλος ὀφείλει νὰ ἔχη τὸ ἐπαρρησιώδες καθαριότητος.

Εἰν πάντα τὰ ἐν τῷ Σχολείῳ διδῶν, ἑπὶ πᾶσι σκεπὴ καὶ τὰ διατηρεῖ πάντοτε καθαρὰ.

Εἶναι ὅταν οἱ μαθηταὶ ἔχουν ἀπόλκτον καθαριότητα καὶ πάντα τὰ διδῶν καὶ τὰ περὶ αὐτῶν νὰ λαμβάνουν ἀπὸ καθαριότητα.

ΦΙΛΑΛΗΘΕΙΑ

Ἡ Φιλαλήθεια εἶναι ἀπονευσιμότης Ἀρετὴ. Ἡ οἰσία αὐτῆς ἔγκειται εἰς τὸ νὰ διδάσῃ ὁ ἀνθρώπος νὰ ἀγαπήσῃ τὴν

ἀληθειαν καὶ νὰ πράττῃ αὐτὴν πάντοτε. Ἡ Φιλαλήθεια μὲ ἄλλας λέξεις εἶναι ἡ ἐνστάτη Ἀρετὴ καὶ πρέπει ὁ καθὲς ἄνθρωπος νὰ εἶναι ἐραστής αὐτῆς καὶ καταφρονητής τοῦ ψεύδους, ὥστε οὔτε καὶ ἐν εἴδῃ ἀστειότητος νὰ ψεύδεται.

Τ ὶ ἔ σ τ ῖ Ἀ λ ῆ θ ε ῖ α

Ἀλήθεια εἶναι ἡ ὁμοφωνία τῶν ἐσωτερικῶν ἡμῶν διαθέσεων (σκέψεων, γνωμῶν, ἀποφάσεων) πρὸς τὴν ἐξωτερικὴν ἐξαγγελίαν τοῦ λόγου. Τὰ δύο ταῦτα ὁμοιάζουν μὲ δύο ὁμοκέντρους κύκλους, ἔχοντες τὴν αὐτὴν ἀκτίνα καὶ τὸ αὐτὸ κέντρον.

Τὸ ἀντίθετον τῆς Ἀληθείας εἶναι τὸ ψεῦδος καὶ συνεπῶς ἀντίθετος εἶναι καὶ ἡ οὐσία του.

Ψεῦδος εἶναι ἡ διαφωνία τῶν ἐσωτερικῶν ἡμῶν διαθέσεων, πρὸς τὴν ἐξωτερικὴν ἐξαγγελίαν τοῦ λόγου.

Ἀποχρώσεις τῆς Ἀληθείας εἶναι: ἡ εὐθὲτης, ἡ εὐθυγνώσια, ἡ εὐθυρρητοσύνη, ἡ εὐλοκία κτλ.

Ἀποχρώσεις τοῦ ψεύδους εἶναι: ἡ ἐπαρρησία, ὁ δόλος, καὶ ἡ καδὲρμία.

Ἀ ξ ῖ α τ ῆ ς Φ ι λ α λ ῆ θ ε ῖ α ς

Τὴν Φιλαλήθειαν ἐξήνεσαν τὰ ἐξοχα πνεύματα τῆς ἀνθρωπότητος. Ὀνόμασαν αὐτὴν τέχνην τοῦ Θεοῦ, κόρη τοῦ Διὸς καὶ θεῖαν ιδιότητα, ἄνασσαν καὶ ἀρχὴν μεγάλων Ἀρετῶν, τὴν ὠνόμασαν ὡς ἑπερτάτην πάντων τῶν Ἀγαθῶν, ἐν γένει τὴν ὠνόμασαν ἰδιὸν ἐλευθέρων ψυχῆς, οἰαντὶ ἡ Λυδία λίθος, δι' ἧς ἐξελέγχεται ἡ Ἀρετὴ καὶ ἡ σοφία τοῦ ἀνθρώπου.

Τὸ δὲ ψεῦδος ὠνόμασαν, Θεομισίατον, ἔθρον τῆς ψυχῆς ἰδιὸν ἀνάνδρων ἀντελευθέρων καὶ ἀνδραποδῶς διακυβερνούντων ψυχῶν.

Τὸ ψεῦδος διαστρέφει τὴν ᾠδῶσαν, ἐμφράττει τὸ στόμα καὶ ἀποσιωπᾶν ποιεῖ, ἀφαιρεῖ τὴν τολμήν.

Ἡ Φιλαλήθεια ἐκτός τοῦ, ὅτι εἶναι ἐντιμον πράγμα εἶναι καὶ χρησιμοτάτη διὰ τὸν πρακτικὸν βίον, ἀρκεῖ νὰ ἀναλογισθῇ τις, ὅτι ἐὰν ποτὶ γενικευθῇ τὸ ψεῦδος εἰς τὸν κόσμον, δὲν θὰ εἶναι πλέον δυνατὴ ἡ συνεργασία μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων.

Ἡ Φιλαλήθεια ἐπίσης ἔχει μεγίστην ἀξίαν, διότι προάγει τὴν ἠθικὴν τελειοποίησιν τοῦ ἀνθρώπου, καθ' ὅσον δι' αὐτῆς ἐξαγιάζεται καὶ ἐξαγνίζεται ἡ ἐσωτερικὴ ἡμῶν ὑπόστασις.

Εἶναι ἀναγκασιότατη καὶ διὰ τὸν Σχολικὸν βίον καὶ δύναται νὰ θεωρηθῇ ἡ μόνη θεωρία, διὰ τῆς ὁποίας ὁ Διδάσκαλος καταλλήλως κατεπιτείνει τὰ ἄδυτα τῆς ψυχῆς τῶν μαθητῶν. Ἄν ποτὶ ὁ μαθητὴς παραβῇ τὸ καθήκον του καὶ διεκδικηθῇ ψευδομένος, τότε ὁ Διδάσκαλος δὲν δύναται νὰ εἰδῇ τὸ ψεῦδος καὶ νὰ διορθώσῃ αὐτό, ἂν ὅμως ὁ μαθητὴς ὁμολογήσῃ τὴν ἀλήθειαν τότε ὁ Διδάσκαλος καταλλήλως μαθαίνει τὰ ἀληθῆ ἐλαττήρια τῆς πράξεως τοῦ μαθητοῦ καὶ προσπαθεῖ τὰ τὸν διορθώσῃ, ἵνα τὸν σώσῃ.

Μέσα δι' ὧν καλλιεργεῖται ἡ Φιλαλήθεια.

Τὸ πρῶτον μέσον δι' οὗ καλλιεργεῖται ἡ Φιλαλήθεια εἶναι αὐτὸς ὁ διδάσκαλος, ὅστις πρέπει νὰ εἶναι τέλειον καὶ ἠμώτατον παράδειγμα φιλαλήθειας, ὁ λόγος τοῦ ΝΑΙ, ΝΑΙ καὶ τοῦ ΟΥ, ΟΥ.

Πρέπει νὰ τηρῇ τὰς πρὸς τοὺς μαθητὰς ἐποσχέσεις καὶ τοῦτο, πρέπει νὰ τὰς δώσῃ κατόπιν σκέψεώς του. Ὅταν κατὰ τὴν ὥραν τῆς Διδασκαλίας, ἀπειθῶνουν εἰς αὐτὸν οἱ μαθηταὶ διαφόρους ἐρωτήσεις, εἰς τὰς ὁποίας δὲν γνωρίζει νὰ ἀπαντήσῃ, δὲν πρέπει νὰ παραπλανήσῃ αὐτοὺς καὶ νὰ τοὺς λέγῃ ἀναλήθειαν, ἀλλ' ὀφείλει, νὰ ὁμολογήσῃ τὴν ἀγνοίαν του καὶ νὰ τὸν εἰπῇ ὅτι, θὰ τὸ διδαχθῶν εἰς ἄλλο μαθημα.

Κατά συνθήκην ψεύδος λέγεται, τὸ ψεῦδος ἐκείνο τὸ ὁποῖον λέγεται, χάριν ἐνὸς ἀνωτέρου σκοποῦ.

Ἡ Ἱατρικὴ ἔχει τὰ κατὰ συνθήκην ψεῖδη τῆς, ὅταν ὁ Ἱατρός δὲν λέγει τὴν ἀλήθειαν εἰς τὸν νοσηλευόμενον, ἵνα μὴ τὸν ἀποθαρρύνῃ καὶ ἐπιτύχῃ οὕτως τὴν θεραπείαν του.

Ἐς τὰς οἰκογενειακὰς συνθήκας, ὑπάρχουν τὰ κατὰ συνθήκην ψεῖδη π.χ. ἡ μητὴρ ἢ ὁ πατὴρ ἐξαναγκάζει τὸν υἱὸν του, ἢ νὰ φιλάξῃ τὸν μικρὸν ἀδελφόν του καὶ τοῦ λέγει ὅτι θὰ τοῦ δώσῃ ἓνα χαρτί.

Βλέπομεν ὅτι, εἰς τὰ κατὰ συνθήκην ψεῖδη τῆς οἰκογενείας δὲν ἐπιδιώκεται ἀνώτερος σκοπός.

Ἡ Παιδαγωγικὴ δὲν ἔχει τὰ κατὰ συνθήκην ψεῖδη.

Τὸ δευτέρον μέσον εἶναι, ὅτι ὁ διδάσκαλος ὀφείλει νὰ τιμᾷ καὶ σέβεται σφόδρα τὴν ἀλήθειαν, νὰ δεικνύῃ εὐχαρίστησιν παρ' αὐτῆς ὅσον τὴν ἀπαντήσῃ νὰ ψεῖγῃ καὶ νὰ κατατηρώσῃ τὸ ψεῦδος.

Οὕτως, ἐάν ὁ μαθητὴς ἁμαρτάνῃ, ὁμολογῇ τὴν ἀλήθειαν εἰς τὸν διδάσκαλον, οὗτος δὲν πρέπει νὰ τὸν τιμωρήσῃ, ἀλλὰ νὰ δείξῃ εὐχαρίστησιν, ὅχι διὰ τὸ ἁμάρτημα τοῦ μαθητοῦ, ἀλλὰ διότι εἶπε, τὴν ἀλήθειαν, συγχρόνως ὅμως νὰ καταστήσῃ αὐτὸν προσεκτικώτερον, ἵνα μὴ εἰς μέλλον περιπέσῃ εἰς τὸ αὐτὸ παράπτωμα, νὰ χύσῃ φῶς εἰς τὴν ψυχὴν.

Ἀντιθέτως ὅμως ἐάν ὁ διδάσκαλος δείξῃ ἀδιαφορίαν καὶ τιμωρήσῃ τὸν μαθητὴν, τὸν ὁμολογήσαντα τὸ σφάλμα του, τότε οὗτος δὲν θὰ ὁμολογήσῃ εἰς τὸ μέλλον καὶ τυχόν παραπτώματα του καὶ τότε πλέον διαφθείρεται.

Ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου, πινὲς λέγουσιν ὅτι ἐάν μαθητὴς τις περιπίπτῃ εἰς σφάλμα καὶ ὁμολογῇ τὴν πρᾶξιν του καὶ δὲν τιμωρεῖται, μήπως ὑπάρχει κίνδυνος νὰ περιπέσῃ εἰς τὸ ἴδιον σφάλμα; Ὁχι, δὲν ὑπάρχει τοιοῦτος κίνδυνος, διότι ἡ φόβος τοῦ ἀνθρώπου δειλοὶ μεγάλα καὶ ἱερὰ καὶ τοῦ

αὐτά, καὶ ὁ μαθητὴς θεωρεῖ τὸν διδάσκαλόν του, ἱσταμένον ὑψηλότερον αὐτοῦ κατὰ πόλλας βαθμίδας, ἀπὸ πάσης ἀπόψως καὶ θέλει νὰ τὸν μνησθῇ.

Ἀλλὰ καὶ ἂν ἀκόμη ὁ μαθητὴς πρόκειται νὰ γίνῃ ἀνίσχυτος φιλαλήθης, προτιμοῖμεν ἓνα τοιοῦτον, παρὰ ἓνα ψεύστην, διότι τοῦ μὲν πρώτου ἡ πρᾶξις εἶναι ἐντιμὸς καὶ ἀγενής ἴδιον ἑλευθέριον ἀνθρώπων, τοῦ δὲ δευτέρου εἶναι δουλική, διαβολικὴ καὶ ἀναξιοπρεπής. Ἐάν ὅμως ὁ μαθητὴς ἁμαρτάνῃ καὶ ἀνακρινόμενος, λέγει πάντοτε ψέγματα, ὅπου διαπιστεῖ ὁ διδάσκαλος ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν του, ὀφείλει νὰ δεικνύῃ πάλιν φαινομενικὴν πίστιν καὶ σιθασμὸν εἰς τὰ λεγόμενά του καὶ νὰ ἀκούσῃ μὲ ἡρεμίαν καὶ ἡσυχίαν δεκνόμενος αὐτὸν τὴν ὑπαρξίν ψεύδους.

Τὸ ἔργον τοῦ διδασκάλου ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει πρώτα πάντων εἶναι νὰ ἐρευνᾷ τὸ αἶτιον, τὴν ρίζαν τοῦ ψεύδους, ὅχι τὸ φαινόμενον, ἵνα δώσῃ τὸ κατάλληλον φάρμακον ἀπαρῶλλακτα ὅπως ὁ Ἱατρός ἔξετάζων τὸν ἀσθενὴ προσπαθεῖ νὰ διαγνώσῃ, ὅχι μόνον τὴν ἀσθένειαν ἀλλὰ καὶ τὸ αἶτιον, ἵνα δώσῃ τὸ κατάλληλον φάρμακον.

Τὰ αἶτια τοῦ ψεύδους εἶναι πολλά.

Ἄλλοτε ὁ μαθητὴς ψεύδεται ἐξ ἐπιπολαιότητος καὶ κοσφότητος διηλ. δὲν ἔχει συνείδησιν τῆς βαρύτητος τῶν λόγων του. Ἄλλοτε ψεύδεται ἐκ φόβου πρὸς τὴν τιμωρίαν.

Ἄλλοτε ψεύδεται ἐκ φόβου, ἐξ ἐντροπῆς, ἐκ φροντίδος, ἵνα μὴ λυπήσῃ τοὺς ἀγαπῶντας αὐτόν.

Ἄλλοτε ψεύδεται ἐκ λόγων φιλατιμίας, ἵνα φανῇ συνεπὴς πρὸς τὰς ἐποσχάσεις του.

Ἄλλοτε ψεύδεται ἐκ φθόνου πρὸς τὸν συμμαθητὴν του, ἐπειδὴ τὸν ἐπικρατεῖ καὶ ζητεῖ νὰ τὸν καταρίψῃ.

Ψεύδεται ἐκ κακοηθείας, ἐκ πορώσεως τῆς ἀσυνειδησίας του.

Ἀφοῦ ὁ διδάσκαλος ἐρευνήσῃ τὰ αἶτια αὐτά, τότε θὰ

ἐνεργήσῃ ἀναλόγως, λαμβάνων ἐπ' ὅσων τοῦ τοῦ προσώπου καὶ τὴν προσωπικότητα τοῦ μαθητοῦ, ἵνα θεραπεύσῃ τὴν ρίζαν τοῦ ψεύδους διὰ καταλήλων φαρμάκων.

Ἐπίσης ὁ Διδάσκαλος κατὰ τὰς ἀνακρίσεις τῶν μαθητῶν καὶ ὅταν πρόκειται νὰ ἀνακαλύψῃ τὴν ἀλήθειαν, ποτὶ δὲν πρέπει νὰ καταφεύγῃ εἰς πλάγια μέσα καὶ φανταστικά ψεύδη, διότι τὸ ψεῦδος δὲν ἀναικαλύπτεται διὰ τοῦ ψεύδους, ἀλλὰ διὰ τῆς ἀληθείας.

Ἐὰν δέ, ἀδυνατεῖ ὁ Διδάσκαλος ν' ἀνακαλύψῃ τὴν ἀλήθειαν, λόγῳ τῆς δυσκόλου καὶ περιπλοκῆς ὑποθέσεως, τότε προτιμώτερον εἶναι νὰ μείνῃ τὸ ψεῦδος ἀνεξελέγκτον παρὰ νὰ καταφεύγῃ εἰς τὴν διὰ τοῦ ψεύδους ἀνακάλυψιν τοῦ ψεύδους.

ΦΙΛΟΠΑΤΡΙΑ

Ἡ Φιλοπατρία μετὰ τῆς Θεοσεβείας ἀποτελοῦν τὰς δύο μεγαλυντέρας Ἀρετὰς καὶ διαμνησθητοὺν τὰ πρωτεία.

Φιλοπατρία εἶναι μία ἔξις, κίνησις τῆς ψυχῆς καὶ διαθέσις προερχομένη ἐκ τῆς βαθιότητος ἀγάπης καὶ ἐκτίμησιως, τὴν ὁποίαν τρέφει ὁ ἄνθρωπος πρὸς τὴν ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ ἐντεθρονισμένον καὶ ὀργανισθὸν τῶν ἐννοιῶν, τῶν ὁμιειδῶν καὶ ὁρισμένων καὶ ἐκ τῆς ἀκραδάντου θελήσεως, ἢ καταβάλλομεν πρὸς πραγματοποιήσιν αὐτῶν.

Φιλοπατρία εἶναι ἡ μεθαρμογή τῆς βουλήσεως τοῦ καθ' ἕκαστον πολίτου πρὸς τὴν βούλησιν τῆς Πατρίδος.

Εἶδη Φιλοπατρίας

Ἡ Φιλοπατρία εἶναι δύο εἰδῶν, ψευδῆς καὶ ἀληθῆς.

Ἡ ψευδῆς Φιλοπατρία καίται εἰς τρεῖς λόγους, εἶναι χυδαῖον φέρεμα φληναφημάτων, ποιμαυλογαταφλασμάτων.

Ἡ ψευδῆς αὕτη Φιλοπατρία εἶναι ἐρριζοβολημένη εἰς τὴν ψυχὴν, εἶναι ἀγεννητικὴ καὶ ἐπίπλαστος, εἶναι πατρδοσώ-

πρῆξις, ἐνῶ, ἡ ἀληθῆς Φιλοπατρία ἐδρεῖται ἐν τῇ ψυχῇ τῶν ἀποσφαιρίων καὶ ἐμφαίνεται μόνον εἰς τὰ ἔργα.

Ὁ ἐσὶς τῆς Φιλοπατρίας

Κατὰ τὴν οὐσίαν ἡ Φιλοπατρία εἶναι δύο εἰδῶν:

1) Φιλοπατρία ἐπὶ τὴν στενὴν αὐτῆς ἐκδοχὴν καὶ 2) Φιλοπατρία ἐπὶ τὴν εὐρυτάτην αὐτῆς ἐκδοχὴν.

Ἡ ἐπὶ τὴν στενὴν αὐτῆς ἐκδοχὴν Φιλοπατρία, εἶναι ἡ ἀγάπη καὶ ἡ συμπάθεια τῆς ψυχῆς πρὸς τὸν τύπον τῆς γεννησιᾶς μας, ὅπου εἶδομεν τὸ πρῶτον φῶς τοῦ ἡλίου, ὅπου ἤρπασαμεν τὸ θρόισμα τῶν φύλλων τῶν δένδρων, τὸ κλάδημα τῶν ὀδίκων πτηνῶν καὶ τὰ νανουρίσματα τῆς μητρὸς.

Ἡ τοιαύτη Φιλοπατρία εἶναι φυσικὴ καὶ γεννᾶται ἀπὸ τὰς ἐντυπώσεις τῆς παιδικῆς ἡλικίας.

Αἱ ἐντυπώσεις αὗται ψυχολογικῶς μεταβάλλονται εἰς παραστάσεις καὶ αὗται κατὰ τὸν νόμον τῶν συνειρημῶν σχηματίζουσιν συναισθήματα εἰς τὴν ψυχὴν, ὅτινα εἶναι μία θεωρία δύναμις.

Ἡ στενὴ αὕτη Φιλοπατρία εἶνε ὅλως φυσικὴ, διότι παρατηρεῖται καὶ εἰς τὰ ζῶα ἀκόμη, δὲν ἔχει ἀνάγκην καλλιέργειας καὶ ἐκλεπτύνσεως, διότι καὶ οἱ λέοντες καὶ οἱ μύρμηκες μάχονται λυσσοδῶς, ὑπὲρ τῆς τροφῆς τῶν καὶ ὅσων καὶ ἂν ἀπομακρύνονται ταύτης, ἐνθιμοῦνται αὐτὴν καὶ ἐπιθυμοῦσι νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς αὐτήν.

Ἡ Φιλοπατρία ἐπὶ τὴν εὐρυτάτην τῆς ἐκδοχὴν εἶναι πλέον, ἡ ἀγάπη, ἡ συμπάθεια, ἡ ἐθελοδοχία τὴν ὁποίαν αἰσθάνεται ὁ ἄνθρωπος πρὸς τὸ Σύνολον, πρὸς τὴν φυλὴν εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκει καὶ μεθ' ἧς συνδέεται δι' ἀρρήκτων δεσμῶν, οἵτινες εἶναι ἡ αὕτη γλῶσσα, ἡ αὕτη καταγωγὴ, ἡ αὕτη Θρησκεία, οἱ αὐτοὶ πόθοι καὶ ἐλπίδες.

Ἡ Φιλοπατρία αὕτη εἶναι περισσότερο ἀφηρημένη

καὶ ἔχει ἀνάγκην καλλιέργειας. Καὶ ἀληθῆς φιλόπατρις πόνον ὑπὸ τὴν εὐρείαν τῆς λέξεως ἐκδοχὴν εἶναι, ὅστις αἰσθάνεται ἑαυτὸν μέλος μιᾶς κοινωνίας πατριεγίστης ἐχούσης τὴν ἀρχὴν τῆς εἰς τὰ δάθη τῶν αἰώνων, ὅπου δὲν διασπασθῇ, ἀλλὰ ἀπετέλεσεν ἓν ἐνιαῖον σύνολον καὶ εἰς τὴν κεφαλὴν τῆς ὁποίας ἴστανται μεγάλαι προσωπικότητες καὶ ἡμεῖς δέ, συνεχίζομεν τὸ ἔργον των.

Εἶναι τις ἀληθῆς φιλόπατρις ὑπὸ τὴν εὐρείαν τῆς λέξεως ἐκδοχὴν, ἐὰν αἰσθάνεται ἑαυτὸν, ὡς σταγόνα ὕδατος εἰς πατριεγίστου γλυκέως ποταμοῦ ἀπαύστως ρέοντος, μόριον πατριεγίστου ἐνὸς πατριεγίστου οἰκοδομήματος ἔχοντος ὕψος καὶ πλάτος μέγα, ἐὰν αἰσθανθῇ ἑαυτὸν κρίζον ἀλλοσύνης ἐχούσης τὴν ἀρχὴν τῆς εἰς τὰ δάθη τῶν αἰώνων καὶ πᾶ ὁποῖο κρίζω νὰ ἐφάπτεται ὅλον τὸ παρελθόν καὶ ὅλον τὸ ἀγραφον μέλλον.

Καὶ ὅπως ἐὰν κρίξῃ τις διακοπὴ, διακόπτεται ἡ ἀνυστος, οὕτω καὶ ἐὰν μία γενεὰ ἀπομακρυνθῇ, διακόπτεται ἡ πρόοδος τῆς Πατρίδος καὶ ἐκ παραλλήλου τῆς Ἀνθρωπότητος.

Εἶναι τις ἀληθῆς φιλόπατρις ὑπὸ τὴν εὐρείαν τῆς λέξεως ἐκδοχὴν, ὅταν σχηματισθῇ ἐν αὐτῷ ἡ σταθερὰ θέλησις καὶ ἡ προσπάθεια τοῦ νὰ μεθαρμώσῃ πάντοτε τὴν ἐσωτοῦ δοῦλησιν πρὸς τὴν δοῦλησιν τῆς πατρίδος του.

Ἡ τοιαύτη Φιλοπατρία εἶναι ἀληθῆς εἶναι διδακτικὴ καὶ καλλιεργησμός.

Ἀξία τῆς Φιλοπατρίας

Ἡ Φιλοπατρία ἔχει μεγίστην ἀξίαν. Ἡ ἀξία αὐτῆς γίνεται καταφανὴς ἀπὸ τὴν ἀξίαν τῆς ἰδέας τῆς Πατρίδος.

Ἡ ἰδέα τῆς Πατρίδος εἶναι ἱερὰ, ἐφ' ὅσον ἐκαστὴ πατὴρ εἶναι κεκλημένη νὰ λαβῇ ἐνεργὸν μέρος εἰς τὸ ἐκπολιτιστικὸν ἔργον τῆς Ἀνθρωπότητος.

Ἡ ἀξία τῆς Φιλοπατρίας καταφαίνεται ἀκόμη καὶ ἐκ

τῆς οὐσίας τῆς, ὅταν ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἀληθῆς φιλόπατρις ἡ καρδιὰ του εὐρύνεται, ἐξέρχεται ἀπὸ τὰ στενὰ ὅρια τοῦ ἐγωϊσμοῦ καὶ τῆς φιλαντίας του καὶ ἐπομένως διὰ τῆς Φιλοπατρίας προάγει τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ἀλληλεγγύην ἐν τῷ κόσμῳ μεταξὺ τῶν Ἐθνῶν τῆς Ἀνθρωπότητος καὶ προσποιεῖται ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου νὰ ἀγαπήσῃ ἓνα μεγαλύτερον σύνολον, ὅπερ λέγεται Ἀνθρωπότης.

Ἡ Φιλοπατρία ἔχει καὶ πρακτικὰ ἀποτελέσματα. Ἀπὸ τῆς ἀληθοῦς φιλοπατρίας προάγεται τὸ Σύνολον, ἡ Πατρίς, ἡ δόξα, τὸ μεγαλεῖον καὶ ὁ πλοῦτος τῆς Πατρίδος. Ἡ δόξα αὕτη, ἡ δυνάμις καὶ ἡ εὐτυχία τῆς Πατρίδος ἀνταναγκάζει καὶ εἰς τὰ ἄτομα, αὐξάνει τὴν ὕλικήν καὶ ἠθικὴν δύναμιν, ἐξαιρεῖ τὸ φρόνημα, πληροῖ τὴν καρδίαν Ἐθνικῆς ὑπερηφάνειας καὶ ὅλη αὕτη ἡ εὐτυχία καὶ ἡ δόξα κατανέμεται ἀποθεραπευτικῶς εἰς ὅλα τὰ ἄτομα.

Μέσα δι' ὧν καλλιεργεῖται ἡ Φιλοπατρία

Τὸ πρῶτον μέσον, διὰ τοῦ ὁποῖου καλλιεργεῖται ἡ Ἀρετὴ αὕτη, εἶναι ὁ Διδάσκαλος, ὁ ὁποῖος ὀφείλει νὰ εἶναι τέλειον καὶ ἠμώρητον παράδειγμα Φιλοπατρίας, ἀλλ' αὕτη δὲν εἶναι εὐκόλως, εἶναι Ἀρετὴ δυσκολωτάτη, διότι εἶναι ἀντόχημα ἀνταπάρνης καὶ αὐτοθυσίας καὶ διότι λόγῳ τῆς οὐσίας τῆς εἶναι ἀντίθετος τοῦ ἐγωϊσμοῦ, ὅστις εἶναι σύμφυτος εἰς πάντα ἄνθρωπον.

Ὁ ἐγωϊσμός, ἔχει κεντρικὸν κατεύθυνσιν καὶ λέγει: τὰ πάντα ὑπὲρ ἐμέ, ἡ δὲ Φιλοπατρία ἔχει φυγόκεντρον κατεύθυνσιν καὶ βοᾷ: «Τὰ πάντα ὑπὲρ Πατρίδος».

Εἶναι δυσκολωτάτη, διότι ἀπαιτεῖ κατάπνιν καὶ ἐκρίζωσιν τοῦ ἐγωϊσμοῦ καὶ τῆς φιλαντίας καὶ προσπάρξεως πασῶν τῶν Ἀρετῶν.

Ὁ πλεῖστος, ὁ ληστής, ὁ ψεύστης, ὁ ἀλαζών, ὁ πλάνος, ὁ ποικῆς καὶ ὁ λάργος δὲν εἶναι δυνατόν δεδαίως νὰ εἶναι φιλοπατρίδες, διότι ἡ φιληδονία καὶ ἡ ἰδιοτέλεια τῶν ἀτομ-

κῶν συμφερόντων δὲν συμβιβάζονται μὲ τὴν ὑπὸ τῆς φιλοπατρίας ἀπαιτούμενην αὐτοθυσίαν, αὐταπάργνησιν καὶ συντριβὴν τοῦ ἐγωϊσμοῦ.

Ὁ διδάσκαλος δὲν πρέπει νὰ εἶναι ξενόφιλος ἢ ξενομανὴς καὶ καταφρονητὴς τῶν πατριῶν, νὰ μὴ νομίζει δηλαδὴ ὅτι πᾶν τὸ ξένον εἶναι ἄξιον προτιμήσεως καὶ πᾶν τὸ πατριον, ἄξιον καταφρονήσεως. Ὁ καλὸς Διδάσκαλος πάντα ταῦτα νὰ ὑποβάλλῃ ὑπὸ τὴν πεφωτισμένην αὐτοῦ κρίσιν καὶ ἀναλόγως τῆς ἀξίας ἢ ἐπαξίας αὐτῶν ν' ἀποφασίσῃ καὶ τὰ μὲν ἀγαθὰ νὰ πράττῃ, τὰ δὲ κακὰ ν' ἀποφεύγῃ, διότι τὸ ἀγαθὸν εἶναι προϊόν καὶ ἀπαιτήσιμα τοῦ Ἠθικοῦ Νόμου, ὁ ὁποῖος εὐρίσκεται εἰς ὁλόκληρον τὸ Σύμπαν καὶ ἐπιδρᾷ ἐπ' αὐτό.

Ὁ Διδάσκαλος πρέπει νὰ εἶναι ἐμπειροπαισμένος εἰς τὸν βίον καὶ πολιτισμὸν τῆς χώρας του, νὰ αἰσθανθῇ τὰς εὐτυχίας καὶ τὰς δυστυχίας ταύτης, μὲ τὰς ἐκδοιμένας τὰς ὁποίας θὰ προσφέρῃ εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος.

ΘΕΟΣΕΒΕΙΑ

Εἰς τὴν Ἀρετὴν τῆς Θεοσεβείας θὰ ἐξετάσωμεν, α) ποῖα ψυχολογικὰ στοιχεῖα ἀποτελοῦσιν αὐτήν, β) ποῖα ἡ οὐσία της, ἡ ἔννοια αὐτῆς ὑπὸ συγκεκριμένους τύπους γ) ποῖα ἡ ἀξία καὶ ἡ ὠφέλεια αὐτῆς καὶ δ) ποῖα τὰ μέσα, δι' ὧν θὰ καλλιεργηθῇ εἰς τὴν ψυχὴν τῶν μαθητῶν.

Ψυχολογικῶς ἡ Θεοσεβεία εἶναι ἓν σύνθετον ψυχικὸν φαινόμενον, ὅπερ ἡ ψυχολογία καλεῖ φρόνημα.

Πᾶν φρόνημα ὥς γνωρίζομεν ἀποτελεῖται α) ἐκ τινος ὁριαθοῦ ἐννοιῶν ὁμοειδῶν καὶ ὁρισμένων (γνώσις), β) ἐκ τῆς βαθμείας ἀγάτης καὶ ἐκτιμήσεως, τὴν ὁποίαν τρέφει ὁ ἄνθρωπος πρὸς τὸν ὁμαθὸν τοῦτον (συναῖσθημα) καὶ γ) ἐκ τῆς σταθερᾶς θελήσεως καὶ προσπαθείας, ἣν καταβάλλει ὁ ἄνθρωπος πρὸς πραγματοποίησιν τοῦ ὁριαθοῦ τούτου

(βούλησις). Καὶ ἡ Θεοσεβεία ἀποτελεῖται ἀπὸ τρία ψυχικὰ στοιχεῖα, διότι περιλαμβάνει ἓνα ὁριαθὸν ἐννοιῶν ὁμοειδῶν καὶ ὁρισμένων, τὰς ὁποίας ἔχομεν περὶ Θεοῦ, περὶ τῆς ἐπαρξέως Αὐτοῦ, περὶ τῆς πανταχοῦ παρουσίας Του, περὶ τῆς παντοδυναμίας Του καὶ περὶ τῆς βουλήσεώς Του (γνώσις).

Ἀποτελεῖται ἐπίσης ἀπὸ μίαν σταθερὰν καὶ ἀμετάβλητον προσπάθειαν, τὴν ὁποίαν καταβάλλομεν πρὸς ἐπικράτησιν τῶν ἰδίων τούτων, τὰς ὁποίας ἔχομεν περὶ Θεοῦ (βούλησις).

Ὁ ἔ σ ῖ α καὶ ἔ ν ν ο ῖ α α ὕ τ ῆ ς

Ἡ Θεοσεβεία ἔχει τὴν ἀρχὴν της θεβαίως εἰς τὰ Θρησκευτικὰ συναισθήματα, ἀλλ' ἐπειδὴ, ὥς Ἀρετὴ ἐξεταζομένη, λαμβάνουν μέρος εἰς αὐτήν ἡ γνώσις, τὸ συναισθημα καὶ ἡ βούλησις, διὰ τοῦτο γίνεται πλέον μίαν σύνθετον ψυχικὴν κατὰστασιν καὶ διαθέσιν, ἥτις εἶναι παραπλήσια πρὸς τὴν ψυχικὴν κατὰστασιν, ἡ ὁποία γεννᾶται ἐν ἡμῖν ἐπὶ τῇ παρουσίᾳ μιᾶς προσωπικότητος, ἐχούσης ἀπέραντον δύναμιν καὶ ἐξουσίαν.

Ἡ ψυχικὴ ὁμῶς αὕτη κατὰστασις δὲν εἶναι πλέον, φόβος καὶ τρόμος, ἀλλ' εἶναι μίαν κατὰπληξιν, μίαν εὐλάβειαν καὶ σεβασμὸν, μίαν ὁρρωδίαν (εὐγενὴς συστολή) πρὸς τὸ μεγαλεῖον καὶ τὸ ὕψος τῆς προσωπικότητος ταύτης.

Ἐπομένως ἡ Θεοσεβεία δὲν ἔχει τὴν ἔννοιαν τοῦ φόβου τοῦ Θεοῦ, οὔτε πρέπει νὰ τὴν ἔχῃ, δὲν ἔχει τὴν ἔννοιαν τοῦ θανατοῦς φόβου, ὅστις μᾶς καταλαμβάνει, ὅταν παρουσιασθῶμεν πρὸ ἑνὸς προσώπου φθοροποιοῦ καὶ αἰμοχαροῦς, ἢ ληστοῦ ἢ πειρατοῦς ὁμοειδούς.

Ἐννοια τῆς Θεοσεβείας ὑπὸ συγκεκριμένους

Ἐπιστημονικοὺς τύπους

Διὰ νὰ εἶναι τις Θεοσεβὴς ὑπὸ συγκεκριμένην ἐπιστημονικὴν ἔννοιαν πρέπει νὰ ἔχῃ τέσσαρες θεμελιώδεις πεποι-

θήσεις ἐφορῶμενας θαθέως εἰς τὴν ψυχὴν του, τὰς ἐξῆς:

1) Ὅτι ὑπάρχει μία Κοσμογόνος Ἀρχή, ἐξῆς ἀπέφρυσσε τὸ πᾶν καὶ ἥτις διέπει αὐτό, ἡ ἰδέα αὐτὴ εἶναι ἐκτός πάσης συζητήσεως καὶ ἀμφιβολίας, διότι εἶναι ἔμφαντος εἰς τὸν ἄνθρωπον, ὡς προσερχομένη εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ἀντίδρῃν καὶ ἔχει γενικὸν κῶρος, ἐπεὶ παρατηρεῖται εἰς ὅλους τοὺς λαοὺς τῆς ἐφ' ἡλίου καὶ διότι εἶναι σύμφυτος μὲ τὸ Λογικόν.

Παρατηροῦντες δὲ τὴν τάξιν καὶ ἁρμονίαν, ἥτις βασιλεύει εἰς τὸ σύμπαν, ὡς καὶ τὴν σκοπιμότητα τῶν ὄντων καὶ λογικῶς σκεπτόμενοι, λέγομεν, ὅτι πάντα ταῦτα δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἔγιναν ἐκ τύχης καὶ αὐτομάτως, ἀλλ' ἐναντίας παρατηρεῖται εἰς σκοπὸς ἐν τῇ ζωῇ.

Ὁ σκοπὸς οὗτος εἶναι εἰς Νόμος, ὅστις διέπει τὴν φύσιν, τὸ Σύμπαν καὶ ὅπως δὲν εἶναι δυνατόν ποτὲ νὰ πιστευθῇ ὅτι, ὑπάρχει Νόμος ἄνευ Νομοθέτου, οὕτω δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ὑπάρχη καὶ Κόσμος, ἄνευ Κοσμογόνου Ἀρχῆς, ἀπαράλλακτα ὅπως δὲν εἶναι δυνατόν νὰ σχηματίσαιν τὰ 24 κινήτὰ γράμματα τοῦ ἀλφαβήτου τὴν Ὁδόσσειαν ἐὰν τιθοῦν ἐντὸς λίλου.

2) Ἡ φύσις εἶναι τὸ βασιλεῖον τῆς Θεότητος, ἐν τῇ φύσει ἐπιφαίνεται καὶ ἐπιλαμβάνει ἐν πύσῃ μεγαλοπρεπείᾳ, ἐν ἁρμονίᾳ, τὸ καλὸς, ἡ βούλησις τῆς Θεότητος, τὸ Πνεῦμα αὐτῆς, διότι τὸ Ἅγιον Πνεῦμα εἶναι ἡ ἐπίδρασις τοῦ Πνεύματος τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τοῦ Κόσμου, εἶναι ἡ διεξόδος τοῦ Πνεύματος τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν Κόσμον, ἀκριβῶς, ὅπως τὸ σῶμα ἐμψυχώνει τὴν ψυχὴν, οὕτω καὶ τὸν Κόσμον ἐμψυχώνει τὸ Πνεῦμα τῆς Θεότητος.

3) Ἡ βούλησις τῆς Θεότητος, ἥτις ἐνοικεῖ ἐν τῇ φύσει εἶναι αὐτὸς οὗτος ὁ Ἠθικὸς Νόμος, εἶναι αὐτὴ αὐτὴ, ἡ βούλησις τῆς Θεότητος, διότι ὁ Ἠθικὸς Νόμος, δὲν εἶναι ἐπιπλήσις καὶ εὐρημα τοῦ ἀνθρώπου, εἶναι γέννημα τοῦ ἐν ἡμῖν

ἐνοικούντος Πνεύματος τῆς Θεότητος, εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς ζωῆς καὶ εἰκονίζει τὸν γινόμενον ἐν τῷ Κόσμῳ Θεόν.

4) Διὰ νὰ εἶναι τις τέλειος Θεοσεβὴς ὑπὸ συγκεκριμένην ἐπιστημονικὴν ἔννοιαν πρέπει νὰ πιστεύῃ ὅτι ὁ ἄνθρωπος καὶ Θεὸς αὐτοῦ, εὐρίσκονται ἀείποτε ἐν ἐπικοινωνίᾳ, διότι ἀφοῦ ἡ φύσις εἶναι τὸ βασιλεῖον τῆς Θεότητος καὶ ἡ Θεία οὐσία εἶναι διασχιζομένη ἐν τῷ Σύμπαντι καὶ ἡμεῖς εἴμεθα μέλη τοῦ Σύμπαντος, ἄρα ἐνοικεῖ καὶ ἐν ἡμῖν ἡ Θεία οὐσία, καὶ εἴμεθα φορεῖς τοῦ Ἠθικοῦ Νόμου, τῆς θείας βουλῆσεως καὶ τῆς πραγματοποιήσεως ταύτης.

Κατὰ ταῦτα ὁ ἄνθρωπος εἶναι τὸ τελειώτατον τῆς φύσεως ΟΝ, ἐπιτεκτον τοῦ Θεοῦ δημιουργήμα τέκνον καὶ ἀπόρφρα ἔχον ἓνα προορισμόν, μόνον τὴν ὄντως τοῦ Ἀγαθοῦ ἢ τὴν πραγματοποιήσῃν τῆς θείας βουλῆσεως ἐπὶ τῆς γῆς.

Ἀξία καὶ ὠφέλεια τῆς Θεοσεβείας.

Ἡ ἀξία τῆς Θεοσεβείας εἶναι μεγίστη, «Ἀρχὴ σοφίας φόβος Κυρίου» ὡς ὁ προφητὰς Δαυὶδ, τὸ αὐτὸ εἶπον καὶ οἱ κατὰ καιροὺς μεγάλοι φιλόσοφοι, διδασκαλοὶ τῆς ἀνθρωπότητος, δηλαδή, πηγὴ, ἀφετηρία, πάσης ἀρετῆς εἶναι ἡ Θεοσεβεία, διότι ὄντως αὕτη γίνεται πηγὴ πάσης Ἀρετῆς ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἔχῃ θαθέως ἐφορῶμενας τὰς τέσσαρας ἐπιστημονικάς πεποιθήσεις.

Τὸν Θεὸν δεδαίως δὲν τὸν βλέπομεν, ἀλλ' ὑπάρχει πανταχοῦ ἐπισκοπεῖ καὶ παρακολουθεῖ τὰ πάντα. Ἡ ἔννοια τῆς πανταχοῦ παρουσίας τοῦ Θεοῦ, ὑπὸ συγκεκριμένην μορφήν δύναται νὰ ἐννοηθῇ, ὅπως ἡ πανταχοῦ παρουσία τῆς βουλῆσεως τοῦ Βασιλέως ἢ τοῦ Νόμου, ἥτις παρουσία ὄν καὶ σίδαρος φαίνεται ἐν τοῖτοις, ἐφίσταται παντοῦ καὶ συνέχει τὸν πολίτην εἰς τὸ νὰ τηρῇ τὸν Νόμον, τὸ καλὸν καὶ τὸ Ἀγαθόν.

Μέσα δι' ὧν καλλιεργεῖται ἡ Θεοσέβεια.

Τὸ πρῶτον μέσον δι' οὗ καλλιεργεῖται ἡ Ἀρετὴ αὕτη, εἶναι ὅτι, αὐτὸς ὁ Διδάσκαλος ὀφείλει νὰ εἶναι τέλειον καὶ ἀπόμνητον παράδειγμα Θεοσεβείας, ἐκ τῆς ἑννοίας τῶν τεσσάρων θεμελειωδῶν πεποιθήσεων.

Ἡ Θεοσέβεια ὅμως δὲν εἶναι εὐκόλος, ἀπαιτεῖ προὔταξις τῶν ἄλλων Ἀρετῶν, εἶναι αὐτόχορμα, αὐταπαρρησίας καὶ αὐτοθυσία καὶ ἀντίθετος τοῦ ἑγωϊσμοῦ καὶ τῶν ἀτομικῶν μας συμφερόντων, διότι ἡ ἀληθὴς Θεοσέβεια δὲν ἔγκειται εἰς τοὺς λόγους, οὔτε εἰς ξηρασίαν τοῦ σώματος ὅπως εἶπε ὁ Ἀπόστολος Παῦλος «τὰ δρόματά τῇ κοιλίᾳ καὶ ἡ κοιλία τοῖς δρόμασιν» ἀλλ' ἔγκειται εἰς τὰ ἔργα, εἰς τὴν φιλαλληλίαν καὶ εἰς τὴν ἀλληλεγγύην καὶ εἰς αὐτὰς καὶ μόνον ἐκδηλώνεται.

Ἄλλας ὁ διὸς του νὰ εἶναι καθαρὸν ἀπαύγασμα, μιᾶς ἐκλαμπρῆς τελείας Θεοσεβείας, ἥτις νὰ ἐμφανίσῃται εἰς τὰ ἔργα του καὶ πάντοτε εἰς τὴν διδασκαλίαν του νὰ προσλαβῇ τὴν ἐμφύσειον καὶ ἐνσταύλαξιν εἰς τὰς ἀπαλὰς ψυχὰς τῶν μαθητῶν του τὴν Θεοσέβειαν.

Δεύτερον μέσον δι' οὗ καλλιεργεῖται ἡ Ἀρετὴ αὕτη, εἶναι αἱ περιπέτειαι, αἱ ἀθλιότητες καὶ αἱ δυστυχίαι τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς π.χ. ἐν καιρῷ σεισμῶν, πολέμων, ἐπιδημιῶν θανάτων γονέων μας ἢ καὶ μεγάλων προσωπικοτήτων, εἶναι ἡ καταπλήρη στιγμή διὰ νὰ ἐμφανίσῃ τὴν Θεοσέβειαν.

Πρὸ παντὸς δέ, ἐν ὧρα θανάτου ἢ ψυχορραγίας, καθ' ἣν ἀποκλείονται πᾶσαι αἱ ἐλπίδες τοῦ ἀνθρώπου, ἡ ψυχὴ συγκλονίζεται, βλέπει τὴν ἀδυναμίαν της, στρέφει τοὺς ὀφθαλμοὺς περὶ τοὺς θρόνους τοῦ Πλάστου καὶ ἀνημένει ὁρῶντήν.

Τρίτον μέσον δι' οὗ καλλιεργεῖται ἡ Ἀρετὴ αὕτη, εἶναι ἡ διὰ τηλεσκοπίου ἔρευνα τῆς φύσεως, ὅσον περισσότερον ἐμβαθύνωμεν εἰς τὴν μελέτην τῆς φύσεως, τόσοι περισσότεροι

ρον γινόμεθα Θεοσεβεῖς. Τοῦτο παρατηρήθη εἰς τοὺς μεγάλους φιλοσόφους καὶ ἀστρονόμους, ὅπως π.χ. ὁ Νεύτων ὅστις ἀπεκαλύπτειτο προκείμενον τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, ὡς καὶ ὁ Κημύλλος Φλαμαρίων ὁ μέγιστος ἀστρονόμος.

Ὁ κατὰ τὴν πρώτην μ. Χ. ἑκατονταετηρίδα ζήσας Ἰατροφιλόσοφος Γαλιλῆος τόσοι πολὺ ἐνεβάθηνε εἰς τὸν ὀργανισμόν τοῦ σώματος τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἐθαύμασε τὸ ἐν αὐτῷ μεγαλεῖον τῆς Θεότητος, ὥστε ἐξεργάσθῃ εἰς διθυράμβους ἐπὶ Αὐτῆς.

Τελευταῖον μέσον δι' οὗ καλλιεργεῖται ἡ Ἀρετὴ αὕτη εἶναι τὰ διάφορα μαθήματα ὅτινα διδάσκονται εἰς τὸ Σχολεῖον, διὰ τῶν ὁποίων ὁ Διδάσκαλος νὰ ἐμφανίσῃ καὶ νὰ ἐμβαλῇ τὴν Θεοσέβειαν εἰς τὴν ψυχὴν τῶν μαθητῶν του καὶ νὰ διδάξῃ εἰς αὐτοὺς, ὅτι μία μόνη βούλησις ἀνωτάτη ὑπάρχει, ἡ βούλησις τοῦ Ἠθικοῦ Νόμου καὶ πρὸς αὐτὸν ὀφείλουσι νὰ προσαρμοσῶσι τὴν βούλησιν τῶν, καὶ ὅτι αἱ ἰδέαι πάντοτε νικῶσι καὶ πολλάκις μετὰ τοὺς ποταμοὺς τῶν αἱμάτων, θνήσκουσιν μὲν τὰ ἄτομα, ἀλλ' ἐπιζοῦν αἱ ἰδέαι καὶ πορεύεται ἡ ἀνθρωπότης πρὸς τὴν ζωὴν.

Σ Τ Ν Ε Κ Η Α Ι Δ Ε Τ Σ Ι Σ

Μεγάλην σχέσιν μετὰ τὴν ὁργάνωσιν τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου ἔχει τὸ ζήτημα τῆς Συνεχπαιδείσεως. Συνεχπαιδεύουσιν δέ, λέγοντες ἐννοοῦμεν ἀντιδιδασκαλίαν ἀμφοτέρων τῶν φύλων ἐν τοῖς Σχολείοις. Τὸ πρῶτον ἀγαθὸν τὸ ὅποιον ἀπερρενσεν ἐκ τῆς ἐκπαιδείσεως, ἥτις ἀφ' οὗ ἐθεωρήθη Δημοσίᾳ ἐκδόσεως καὶ λειτουργία καὶ τὸ δεύτερον ἀγαθόν, τὸ ὅποιον προσέκυψεν εἶναι τὸ ἄρτιπαιδὸν τῆς Ἐκπαιδείσεως δηλαδή, ἡ ἐλέκτασις τῆς Ἐκπαιδείσεως καὶ ἐπὶ τῶν δύο φύλων.

Εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ὅμως ἠγέρθη τὸ ζήτημα, ἂν πρέπει τὰ δύο φύλα νὰ ἐκπαιδεύονται χωριστὰ εἰς Ἀρρεναγωγεῖα καὶ Παρθενωγωγεῖα ἢ ὁμοῦ καὶ ὁμοιομόρφως καὶ διὰ τοῦ

Λημοτηκοῦ Σχολείου μέχρι τοῦ Πανεπιστημίου. Κατὰ συνήθειαν καὶ ἐκ παραδόσεως τὰ δύο φῦλα ἐκπαιδεύοντο χωριστά.

Τὸ ζήτημα τῆς συνεκπαιδεύσεως ἐφημερίσθη τὸ πρῶτον ἐν Ἀμερικῇ καὶ ἔπειτα εἰς τὰς χώρας τῆς Εὐρώπης. Ἐν Ἀμερικῇ ἀνεγνωρίσθη τὸ ζήτημα τῆς συνεκπαιδεύσεως ὡς ἀρχή, διὰ δύο λόγους, οἵτινες εἶναι :

1) Ἡ ὁσημέραι ἀνάπτυξις τῆς γυναικὸς καὶ τὰ δικαιώματά της ἐπὶ τῆς μορφώσεως καὶ χειραφετήσεως αὐτῆς καὶ διὰ τῆς κατωτάτης Ἐκπαιδεύσεως μέχρι τοῦ Πανεπιστημίου.

2) Λόγοι οἰκονομικοὶ καὶ πρακτικοί, διότι ἀφοῦ τῆς ἐδόθη τὸ ζήτημα τῆς χειραφετήσεως, τῆς ἀνεγνωρίσθη ὡς δικαίωμα ἔπρεπε νὰ μορφωθῇ τελείως μέχρι τοῦ Πανεπιστημίου καὶ τότε καὶ ἀνάγκη θὰ ἔπρεπε νὰ ὑπάρχουν Γυμνάσια καὶ Πανεπιστήμια χωριστὰ διὰ τοὺς ἄρρενες καὶ χωριστὰ διὰ τὰ θήλεα, ἀλλὰ ποῖον Κράτος δύναται νὰ ὑποστῇ τοιαῦτα διπλάσια οἰκονομικά βάρη;

Τὰ πρῶτα Κράτη, τὰ ὁποῖα τὸ ἠπαύσατο εἶναι τὰ Ἀγγλοσαξονικά, τὰ Λατινικά τὸ ἐδέχθησαν μὲ ἐμφεκτικότητα, ἐκτὸς τῶν Λανῶν καὶ Ἑλβετῶν, τὰ ὁποῖα τὸ ἐδέχθησαν μὲ χαράν.

Οἱ Γερμανοὶ ἐδέχθησαν τὴν Συνεκπαιδεύσιν μέχρι τοῦ 14ου ἔτους τῆς ἡλικίας, διὰ τὰς μεγαλύτερας ἡλικίας, περιμένον τὰ πορίσματα τῆς Ἐπιστήμης. Παρ' ἡμῖν ἔχει λυθῇ τὸ ζήτημα τοῦτο προσοριζόμενος τουλάχιστον καθ' ὅτι ὅλα τὰ Σχολεῖα μας ἔγιναν μικτά, Δημοτικά, Γυμνάσια, Λυκεία καὶ Πανεπιστήμια ἀπὸ τοῦ 1922 καὶ ἐντεῖθεν.

Γινώμαι ἠθικολόγων καὶ ψυχολόγων.

Τὸ ζήτημα τοῦτο κατήντησεν ἐν ἐκ τῶν σπουδαιωτέρων διὰ τὴν Παιδαγωγικὴν προβληματίων, διότι, δὲν πρόκειται μόνον περὶ συνεκπαιδεύσεως ἐν τῷ Δημοτικῷ Σχο-

λεῖο, ἀλλὰ μέχρι τοῦ Πανεπιστημίου ἀπὸ κοινοῦ καὶ ὁμομορφως.

Οἱ ἠθικολόγοι εἶναι ἀντίθετοι μὲ τὴν μικτὴν φοίτησιν. Οὗτοι φέρουν λόγους ἠθικοὺς, οἱ ὑπὲρ τῆς Συνεκπαιδεύσεως ὅμως λέγουν, ὅτι δυνατόν ἐστιν δυνατόν νὰ προληφθῶν εὐκόλως οἱ λόγοι αὗτοι, ἐὰν οἱ Λιδάσκαλοι εἶναι ἄξιοι τοῦ προσορισμοῦ καὶ ἐὰν ὑπάρχουν χωριστὰ ἀφοδευτήρια, ἐὰν οἱ μαθηταὶ κάθονται οἱ χωριστὰ θρανία ἀπὸ τὰς μαθητρίας κ.λ.

Οἱ ψυχολόγοι. Οὗτοι πορβαλλουν τοὺς ἑξῆς λόγους :

Λέγουν ὅτι, τὰ ἄρρενα καὶ τὰ θήλεα ἔχουσι σηματικὰς διαφοράς, διάφορον φυσικὴν ποίησιν καὶ διάφορον ἀποστολήν, διάφορον πνευματικὴν ἀνάπτυξιν. Ἐπίσης λέγουν ὅτι, μέχρι τοῦ 14ου ἔτους τῆς ἡλικίας τῶν ὁ ἐγκέφαλος τῶν ἁρρένων καὶ θηλέων συμβαδίζει, πέραν ὅμως τῆς ἡλικίας ταύτης καὶ μέχρι τοῦ 18ου ἔτους, εἰς μὲν τὰ ἄρρενα αὐξάνει πολὺ ταχύτερον, εἰς δὲ τὰ θήλεα ἡ μένει στάσιμος ἢ βραδύνεται.

Ὅτι, τὰ διάφορα κέντρα (σφαῖραι) τοῦ ἐγκεφάλου ἀνελτύσσονται διαφοροτρόπως εἰς τὰ ἄρρενα καὶ εἰς τὰ θήλεα. Διότι ἡ ἡβὴ ἐμφανίζεται κατὰ 2 ἔτη ἑνωρίτερον εἰς τὰ θήλεα καὶ ἐπιφέρει εἰς αὐτὰ σπουδαιωτάτας διαταραχάς.

Οἱ ψυχολόγοι ἐπίσης πορβαλλουσι τοὺς ἑξῆς λόγους :

—Τὰ κορίτσια ἔχουσι τὸ γλωσσικὸν κέντρον ἀνεπτυγμένον καὶ ἐπίσης μαθηθάνουσιν εὐκόλως καὶ ὡς εὐκόλως ἀπομανηθάνουσιν καὶ συνεπὶς ἔχουν ἀνάγκη περισσώτερον ἐπαναλήψεων.

—Ἐνῶ τὰ ἄρρενα ἀντιλαμβάνονται μὲν βραδύτερον, ἀλλὰ πιστότερον καὶ εἰσδίδουν εἰς τοὺς πυρήνας τῶν πραγμάτων. Τὰ ἄρρενα ὑπερτεροῦν τῶν θηλέων κατὰ τὸν νοῦν καὶ εἶναι καταλληλότεροι διὰ τὰς ἀφηρημένας ιδέας π.χ. Μα-

θηματικά, φιλοσοφικά κλπ. ενώ τα κορίτσια εἰς τὰ συγγαγόμενα.

— Ὅτι τὰ θήλεα ὑπερτεροῦν τῶν ἀρρένων ὥς πρὸς τὸ συναίσθημα καὶ ὁσάκις κρίνουν, κρίνουν συναισθηματικῶς καὶ δυσκόλως ἀντικειμενικῶς π.χ. κατὰ τὸ κοινῶς λεγόμενον, στέλλονται περισσότερο μὲ τὴν καρδίαν, παρὰ μὲ τὴν κεφαλὴν, διὰ τοῦτο εἶναι δυσκολώτερον εἰς τὰς γυναῖκας νὰ κρίνουν ἀντικειμενικῶς.

— Ὑπάρχει μεγάλη διαφορὰ εἰς τὰς βουλητικὰς πράξεις, τὰ κορίτσια κραδαίνονται περισσότερο, δηλαδὴ, εἶναι ἀναποφασίστα, ἐνῶ τὰ ἄρρενα εἶναι ἀποφασιστικώτερα, θέλουν περιτελείας κλπ. ἐνῶ ἡ γυνὴ ἀγαπᾷ τὴν ἐν τῷ οἴκῳ ἡσυχον ζωὴν.

— Ἡ ματαιότης καὶ ἡ οἰσὶς εἶναι συνηθέστεραι εἰς τὰ κορίτσια ἢ εἰς τοὺς παῖδας.

— Ὁ φόβος παρουσιάζεται ἐνωρίτερον εἰς τὰ κορίτσια παρὰ εἰς τὰ ἄρρενα, δηλαδὴ παρουσιάζεται εἰς τὰ κορίτσια ἀπὸ τοῦ 4ου ἔτους καὶ διαρκεῖ περισσότερο, ἐνῶ εἰς τὰ ἄρρενα παρουσιάζεται ὁ φόβος ἀπὸ τοῦ 7ου ἔτους τῆς ἡλικίας των καὶ περιορίζεται ταχέως καὶ διαρκεῖ μέχρι τοῦ 15ου ἔτους, ἐνῶ εἰς τὰ θήλεα μέχρι τοῦ 18ου ἔτους.

Γενικῶς τὰ ἄρρενα τρέπονται πρὸς τὰ μεγάλα ἔργα, πρὸς τοὺς ἥρωισμούς, ἐλευθερίαν, ἐνῶ τὰ κορίτσια τρέπονται πρὸς τὴν ἡρεμον ζωὴν, οἰκογενειακὸν βίον, πρὸς τὰ ἡθὴ καὶ ἔθιμα, λόγῳ τῆς φύσεως των καὶ δὲν ἀρέσκονται νὰ ρίπτονται εἰς μεγάλα ἔργα. Ἐπίσης τὰ ἄρρενα κρίνουν κατὰ λόγον, ἐνῶ τὰ θήλεα κρίνουν ἐξ ἀγάτης καὶ συμπαιδείας.

Ἡ φύσις τοῦ ἄρρενος εἶναι ἐπικὴ καὶ δημοκρατικὴ, ἐνῶ τῶν θηλέων εἶναι λυρικὴ καὶ συναισθηματικὴ καὶ τέλος διὰ τὸν ἄνδρα ὁ κόσμος εἶναι ἡ καρδιά καὶ διὰ τὴν γυναῖκα δέ, ἡ καρδιά τῆς εἶναι ὁ κόσμος.

Κριτικὴ ἐπὶ τῆς Συνεκταδεύσεως.

Ὁ Πολιτισμὸς καὶ ἡ ἐξέλιξις τῆς Κοινωνικῆς ζωῆς κα-

λοῦσι τὴν γυναῖκα καὶ ἐκτὸς τοῦ οἴκου τῆς, ἵνα ἀναμνησθῇ καὶ αὐτὴ εἰς τὸν Κοινωνικὸν βίον, εἰς τὴν Κοινωνικὴν παιγν καὶ εἰς τὰ Κοινωνικὰ ἐπαγγέλματα, διὰ νὰ προσφέρῃ τὰς ἐπιτηδεύσεις τῆς εἰς τὸν Πολιτισμὸν.

Βεβαίως ὁ κόσμος δὲν ἀνίσταται μόνον εἰς τὸν ἄνδρα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν γυναῖκα καὶ συνεπὶς πρέπει νὰ λάβῃ μέρος καὶ αὐτὴ εἰς τὸν σχολὸν τῆς Ἀγωγῆς, ὡς μήτηρ, ἢ ὡς ἄτομον, διὰ νὰ ἀναπτύξῃ καὶ αὐτὴ διὰ τῆς μορφώσεώς τῆς, ὅλας τὰς ἐμφύτους δυνάμεις, προδιαθέσεις ἰκανότητος καὶ δεξιότητος τοῦ ἀνθρώπου, ἵνα καταστήσῃ αὐτὴν προσωπικότητα, ἱκανὴν νὰ ἐκτελέσῃ τὸν ἀτομικὸν καὶ κοινωνικὸν του προορισμὸν. Καὶ ἡ γυνή, ὡς μέλος καὶ αὐτὴ τῆς Κοινωνίας, δὲν δύναται νὰ ἀπαλλαγῇ τοῦ ὑψηλοῦ τούτου προορισμοῦ καὶ καθήκοντος, ἀλλ' ἔχει καθήκον ἐπιτακτικὸν νὰ προαγάγῃ καὶ αὐτὴ τὸν πολιτισμὸν τῆς χώρας τῆς.

Διὰ νὰ λάβῃ ὁμῶς ἐνεργὸν μέρος πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον, πρέπει πρῶτον αὐτὴ νὰ ἀγθῇ εἰς προσωπικότητα, ἱκανὴν καὶ τοῦτο θὰ τὸ ἐπιτύχῃ διὰ μιᾶς ὁμοιομόρφου ἴσως πρὸς τὸν ἄνδρα μορφώσεως. Διὰ τοῦτο, λοιπὸν, ὅλοι οἱ Σύλλογοι τῶν γυναικῶν ἐν Εὐρώπῃ, ἀπαιτοῦν ὁμοιόμορφον μόρφωσιν, ἰσοτιμίαν εἰς ὅλα τὰ ἐπαγγέλματα καὶ ἐπιστήμης καὶ εἰς πάντα τὰ Κοινωνικὰ ζητήματα καὶ ἐπειδὴ τὰ καθήκοντα εἶναι κοινά, ζητῶσιν ἵνα ἡ συνεκπαίδευσις καθιερωθῇ ὡς ἀρχὴ ἀπ' ὅλα τὰ πεπολιτισμένα Κράτη, ἐφ' ὅσον καὶ ἡ ἰδιαιτέρα αὐτῶν μόρφωσις προσκροῖται εἰς τὰ οἰκονομικά. Ἡ γυνὴ πρέπει νὰ συναγωνισθῇ μὲ τὸν ἄνδρα εἰς ὅλα τὰ προβλήματα τῆς ζωῆς, ἥτοι, κοινωνικά, οἰκονομολογικά, ἐκπολιτιστικά κ. λ. π.

Ὅσοι οἱ ὡς ἄνω λόγοι, συνηγοροῦσι, ὑπὲρ τῆς συνεκταδεύσεως τῶν δύο φύλων.

Διζαυώματα ἰσοτιμίας δίδει εἰς τὴν γυναῖκα καὶ αὐτὴ ἡ ἀρχὴ τῆς αὐτοσυντηρήσεως, ἵνα μὴ ἡ γυνὴ καταντᾷ ἄνθος εἰς τὸν ἄνδρα.

Ἀλλ' ὁ ποῖο σοβαρώτερος λόγος ὑπὲρ τῆς σημερι-
χῆς αὐτῆς εἰς τὴν Κοινωνικὴν ζωὴν εἶναι ὁ ἐξῆς:

Τὸ συναισθημα εἶναι ἡ συνεκτικότης τοῦ κόσμου καὶ
ἐπειδὴ εἰς τὸ προτέρημα αὐτὸ ὑπερτερεῖ ἡ γυνή, καθ' ὅτι
αἱ γυναῖκες ὅλαι εἶναι φιλειρηνικαὶ καὶ ἀν' ἑαυτὴν μίαν
ἡμέραν ἐπὶ τῆς πλάστιγγος τὸ συναισθημα τῶν, ποῖος
γνωρίζει, ἐάν δὲν θὰ ἀλλάξῃ ἡ μορφή τοῦ κόσμου; Ποῖος
ξεύρει, ἐάν δὲν θὰ γεμίσουν αἱ πόλεις ἀπὸ φιλανθρωπικῶν
ἰδρύματα, εἰς τὰ ὅποια θὰ εὑρουν καταφύγιον, οἱ σημερι-
νοὶ δυστυχεῖς καὶ ἄποροι;

Εἶδομεν, ἀνωτέρω τὰς ὑπὲρ καὶ τὰς κατὰ γνώμας,
οἱ ἰσχυρισμοὶ τῶν ἠθικολόγων δύνανται νὰ παρακαπι-
φθοῖν, οἱ ἰσχυρισμοὶ εἶναι οἱ τῶν ψυχολόγων καὶ φυσιο-
λόγων, διότι ἐπ' αὐτῶν στηρίζεται ἡ Παιδευτικὴ καὶ ἡ
Διδακτικὴ καὶ ἐπ' αὐτῶν θὰ συζητήσωμεν.

Ἡ Παιδευτικὴ ἡ κυρίως ἀγωγή, ὥς καὶ ἡ Διδα-
κτικὴ λέγουσιν ὅτι, ἡμεῖς νὰ ἐξατομακεύσωμεν τὴν ἀγωγήν,
νὰ συναρμολογήσωμεν τὰ μέσα ἀναλόγως τῆς ἰδιοσυγκρα-
σίας καὶ ἰδιορρυθμίας τῆς ἀτομικῆς καὶ προσωπικῆς τοῦ
τροφίμου ἐπιδεκτικότητος καὶ συντελῶς, πῶς θέλετε νὰ τὰ
συνεκλαιδεύσωμεν τὰ δύο φύλα, ἀφοῦ παρουσιάζουν τό-
σας διαφορὰς, σωματικὰς, πνευματικὰς καὶ ψυχικὰς;

Πῶς θέλετε νὰ τὰ συνεκλαιδεύσωμεν, ἀφοῦ ἄλλο σύ-
στημα διδακτικῆς καὶ ἄλλο σύστημα Παιδευτικῆς, απαι-
τεῖται δι' ἕκαστον τῶν φύλων; Πῶς θέλετε νὰ τὰ συνεκ-
παιδεύσωμεν, ἀφοῦ ἕκαστον τῶν φύλων, ἔχει ἐν μέρει καὶ
διάφορον ἀποστολήν; Ὡστε καὶ ἡ Παιδαγωγικὴ εἶναι ἀν-
τίθετος τῆς συνεκλαιδεύσεως. Ἡ Παιδαγωγικὴ ἐν τῇδε
λέγει ὅτι, ὅπου αἱ ψυχικαὶ διαφοραὶ δὲν εἶναι μεγάλας,
εἴμεθα ὑπὲρ τῆς συνεκλαιδεύσεως. Ἡμεῖς ἀκούοντες ὅλα
αὐτὰ, λέγομεν, ὅτι συνεκλαίδευσσις δύναται νὰ γίνῃ μόνον
μέχρι τοῦ 14ου ἔτους τῆς ἡλικίας, μέχρι τῆς ὁποίας δὲν
ὑπάρχουν μεγάλας διαφοραὶ, ἀφοῦ ἀπεδείχθη, ὅτι ὁ ἐγγέ-

φαλος τῆς ἡλικίας αὐτῆς συμβαδίζει, ἀλλ' ὑπὸ τὸν ὅρον
ὅμως νὰ ἔχομεν τὴν ἱκανότητα, ἵνα μὴ ἀναπτυχθῶν οἱ
ἠθικοὶ λόγοι, πρέπει νὰ ἔχομεν χωριστὰ ἀφοδητήρια, τὰ
καράσια νὰ καθίστανται εἰς ἰδιαίτερα θρανία, τὰ ὅποια νὰ
εἶναι τοποθετημένα ὄχι ἐμπρός, ἢ ὀπίσω, ἀλλὰ πλαγίως
τῶν θρανίων τῶν ἀρρένων. Ἐς τὴν μέσῃ καὶ ἀνωτάτῃ
ἐκπαίδευσιν, δὲν δύναται νὰ καθιερωθῇ ἡ συνεκλαίδευσις
ὡς Ἀρχή, ἢ Λόγος ἢ ὅποια ἐδόθη εἶναι προσωρινή.

Τὸ ζήτημα τοῦτο ἔχει σχέσιν καὶ μὲ τὴν ἐξέλιξιν
τοῦ πολιτισμοῦ μιᾶς χώρας καὶ ἐπομένως τελικὴ κρίσις
δὲν εἶναι δυνατόν νὰ δοθῇ.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΟΣ ΤΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ

Ἵνα ἐκτιμήσωμεν καλῶς καὶ ἀκριβοδικαίως τὴν θέσιν
τοῦ διδασκάλου, ὥς καὶ τὴν ἀξίαν του ἐν τῇ Κοινωνίᾳ,
εἶναι ἀνάγκη ν' ἀνασκοπήσωμεν, νὰ ἀναηλεστήσωμεν τὸ
ἔργον του ἐν τῇ Κοινωνίᾳ.

Ὁ διδάσκαλος εἶναι θεβαίως ἡ ψυχὴ τοῦ Σχολείου,
καὶ ὅπως ἡ ψυχὴ ἐμψυχώνει τὸ σῶμα, οὕτω καὶ αὐτὸς
ἐμψυχώνει τὸ Σχολεῖον. Διδακτήριον ὥραῖον μὲ πάντα τὰ
ἀναγκασιότατα διδακτικὰ ὄργανα καὶ σκεῆτη, ἀλλ' ἄνευ
καλοῦ διδασκάλου εἶναι ἄχρηστον, κενὸν καὶ νεκρὸν, ἀπα-
ράλλακτα ὅπως εἶναι σῶμα ὥραῖον, ἄνευ ἀγαθῆς καὶ κα-
λῆς ψυχῆς.

Ὁ διδάσκαλος ὅμως κατὰ τὸν διττὸν σκοπὸν, (δι-
δακτικὸς καὶ παιδευτικὸς) ὃν ἐπιδιώκει τὸ Δημοτικὸν
Σχολεῖον, δὲν εἶναι μόνον διδάσκαλος, ἀλλὰ πρὸ πάντων
εἶναι ἐκπολιτιστικὸς παράγων, εἶναι φορεὺς τοῦ ἀληθοῦς
πολιτισμοῦ, φορεὺς τῶν εὐγενῶν ἰδεῶν, τῶν καλῶν τοῦ
ἐξευγενισμοῦ καὶ ἐξανθρωπισμοῦ τῆς ἀνθρωπίνης φύ-
σεως.

Ἄν ὁ σκοπὸς τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου, ἢ τὸ νὰ δώσῃ εἰς τὸν μαθητὴν μόνον γνώσεις, τότε ὁ διδάσκαλος θὰ ἦτο μόνον εἰς ἀπλούς ἐπαγγελματίας, θὰ μετέδιδε μόνον γνώσεις καὶ θὰ ἦτο παλιν, εἰς ἐκ τῶν εὐγενῶν ἐπαγγελματιῶν. Ἀλλ' ὁ διδάσκαλος δὲν μεταδίδει μόνον γνώσεις εἰς τοὺς μαθητάς, διότι τὸ Σχολεῖον ἔχει καὶ παιδαγωγικὴν ἀποστολήν.

Τελικὸς καὶ ἀκροτελεύτητος σκοπὸς τοῦ Σχολείου, εἶναι νὰ ἀναδείξῃ, νὰ ἀνιψώσῃ, νὰ προαγάγῃ τὸν τῷ ἑαυτοῦ εἰς προσωπικότητα, ἠθικὴν, αὐτόνομον καὶ ἐλεύθερον, ἱκανὴν νὰ ἐκπληρώσῃ τὸν ἀτομικὸν καὶ κοινωνικὸν του προορισμόν. Ἐννοεῖται, ὅτι διὰ νὰ ἐπιτευχθῇ τοῦτο, ὁ διδάσκαλος ὀφείλει πρὸ παντός νὰ καλλιεργήσῃ τὴν ἠθικὴν ἐνεργητικότητα τοῦ μαθητοῦ, τὸ συναίσθημα καὶ τὴν βούλησιν, οὕτως ὥστε νὰ βούλῃται καὶ νὰ πράττῃ ἠθικῶς ἐν τῇ Κοινωνίᾳ παντοῦ καὶ πάντοτε. Ἐπὶ δέ, ὀφείλει ὁ διδάσκαλος νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς τὸν μαθητὴν ὅλας τὰς ἀρετάς.

Τὸ εὐγενὲς ὅμως τοῦτο στοιχεῖον τῆς ἀποστολῆς τοῦ διδασκάλου, δὲν ἀφήνει αὐτόν νὰ ᾔσῃ μόνον εἰς τὴν τάξιν τῶν ἀπλῶν ἐπαγγελματιῶν τῆς Κοινωνίας, ἀλλὰ τὸν μεταθέτει εἰς τὴν τάξιν τῶν ἀναμορφωτῶν τῶν ἀποστόλων, τῶν ἔχοντων ἱερὰν κλίσιν, εἰς τὴν τάξιν τῶν ἱεροφαντῶν τῆς ἀνθρωπότητος.

Καὶ ὁ τοιοῦτος διδάσκαλος ἀκολουθεῖ τὰ ἴχνη τοῦ γλυκυτάτου Ἰησοῦ, τὰ ἴχνη ἐνός Σακεράτου, ἐνός Παύλου, ἐνός Πεστωλότου, οἵτινες ὑπῆρξαν, οἱ μεγαλύτεροι διδάσκαλοι καὶ ἀναμορφωταὶ τῆς Κοινωνίας. Τὸ μεγαλεῖον τοῦ Πεστωλότου, ἔγκειται εἰς τὸν ἔνθεον ἐνθουσιασμόν καὶ τὴν ἔνθεον ἀγάπην, τὴν ὁποίαν εἶχε πρὸς τὸ καλὸν τῆς ἀνθρωπότητος.

Τοιοῦτον ὢν, τὸ ἔργον τοῦ διδασκάλου, παραμένει ἀνεκτίμητον, ὃ ἐστὶ, δὲν δύναται νὰ ἀνταμειφθῇ διὰ χρημάτων, ἀλλὰ παραμένει μία εὐποιία, Οὐδενία πολιτεία εἶ-

ναι ἱκανὴ νὰ ἀνταμειφῇ τελείως τὸ ἔργον τοῦ διδασκάλου τοῦ καλοῦ, διότι αἱ ἀρεταί, τὰς ὁποίας ἐμπνέει οὗτος εἰς τὸν μαθητὴν, εἶναι ἀνεκτίμητοι, ἰσχύουν ὑπὲρ πάντα τὸν ἐπὶ γῆς καὶ ἐπὶ γῆς χρυσόν.

Ἀφοῦ λοιπὸν τοιαύτη εἶναι ἡ προσωπικότης τοῦ διδασκάλου πρέπει νὰ ἐξετάσωμεν καὶ ποῖα ἀρεταί πρέπει νὰ περιχοσιμώσιν αὐτόν. Τὰς ἀρετάς δέ, ταύτας τὰς διακρίνομεν 1) εἰς ἀνθρωπιστικάς καὶ 2) εἰς ἐπαγγελματικάς.

Ο ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ ΩΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ

Ἡ πρώτη ἀρετὴ ἣτις πρέπει νὰ περιχοσιμῇ τὴν προσωπικότητα τοῦ διδασκάλου εἶναι, ἡ βαθεῖα Θεοσεβεία, ὃ ὅσον δὲ τῆς Θεοσεβείας ἔγκειται εἰς τὴν πλείαν ἀγάπην τοῦ ἀνθρώπου, πρὸς τὸν Θεόν καὶ εἰς τὸν πρὸς τὸν πλησίον ἀγάτης.

Καὶ ἡ μὲν πρὸς τὸν Θεὸν Ἀγάτη, ἐκδηλώνεται διὰ τῆς τελείας ἀφοσιώσεως καὶ προσπαθείας πρὸς τὴν πραγματοποίησιν τοῦ Θεοῦ θελήματος ἐπὶ τῆς γῆς, τῆς δὲ πρὸς τὸν πλησίον διὰ τῆς φιλαληθείας καὶ τῆς κοινωνικῆς ἀλληλεγγύης. Οὕτω, ἡ ἀγάτη τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν Θεόν, ἔγκειται καὶ πραγματοποιεῖται εἰς τὴν ἀγάπην αὐτοῦ ἐν τῷ Κόσμῳ, ἐν τῷ προσώπῳ τῆς ἀνθρωπότητος καὶ μόνον ἐν τῷ προσώπῳ αὐτῆς δυναμέθα νὰ δεῖξομεν τὴν πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπην μας. Δευτέρα ἀρετὴ, ἣτις πρέπει νὰ περιχοσιμῇ τὴν προσωπικότητα τοῦ διδασκάλου εἶναι, ἡ ζωηρὰ καὶ ἐνθερμος φιλαυτορία, δηλαδή ἡ ἀγάτη καὶ ἀφοσίωσις τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸ σύνολον, εἰς τὸ ὁποῖον ἀνήκει καὶ μετὰ τοῦ ὁποῖου συνδέεται δι' ἀρρήκτων δεσμῶν, διότι μόνον διὰ τῆς ιδέας τῆς Πατρίδος, ἕκαστος ἄνθρωπος δύναται νὰ ἐξυπηρετήσῃ τοὺς ὑψηλότερους σκοποὺς τῆς ἀνθρωπότητος, ἐπεὶ δὲ ἡ Πατρίς ὡς σύνολον ἔχουσα χρηστὰ μέλη καὶ ραγδαίως προαγόμενη εἰς τὸν πολιτισμόν, θὰ

συντελέσει εἰς τὴν σκόπιμον κίνησιν καὶ τὴν τελειοποίησιν τῆς ἀνθρωπότητος.

Ἄλλαι, δευτερεύουσαι Ἀρεταί, αἵτινες πρέπει νὰ περιορισμῶσι καὶ νὰ χαρακτηρίσωσι τὴν προσωπικότητα τοῦ Διδασκάλου εἶναι : Ἡ ἠθικὴ ἐνεργητικότητα, ἡ σιδηρὰ ἐπιμέλεια, ἡ σοφροσύνη, ἡ φιλαλήθεια, ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ εὐγένεια.

Αὗται εἶναι Ἀρεταί, αἵτινες θὰ περιορισμῶσι αὐτὸν ὡς ἄνθρωπον καὶ ἐξ αὐτῶν θὰ κριθῇ ἡ ἀξία του καὶ πρῶτα, ὅστις εἶναι εὐτεταλμένος νὰ διαπαιδαγωγῇ τοὺς ἄλλους, αὐτὸς πρῶτος πρέπει νὰ εἶναι τελείως διαπαιδαγωγημένος.

Ὁ καλὸς Διδάσκαλος καὶ ὁ καλὸς Παιδαγωγὸς εἰς αὐτὸν ἄλλο πρέπει νὰ αἰσθάνεται τὸν ἑαυτὸν του ὑπόλογον, εἰμὴ μόνον, εἰς τὴν ἑαυτοῦ συνείδησιν. Ἐπὶ ταῦτα δέ, τοῦτο, ὁ Διδάσκαλος πρέπει νὰ εἶναι μετριοφρων εἰς τὰς εὐτυχίας του καὶ ἰσχυρὸς εἰς τὰς δυστυχίας του.

Ὁσαῦτος νὰ ἔχωσιν ὀφρὴν ἰδέαν διὰ τὸ ἔργον του καὶ μικρὰν διὰ τὸν ἑαυτὸν των, διότι μὲ μικρὰς ἀσθενεῖς καὶ ἀνθρωπίνους δυνάμεις ἀναλαμβάνουν μεγάλην ἀποστολήν, τὴν διαπαιδαγωγήσιν τῆς ἀνθρωπότητος.

Ο ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ ΩΣ ΕΠΙΠΤΕΛΜΑΤΙΑΣ

Πρώτη Ἀρετὴ τοῦ ἐπαγγελλομένου Διδασκάλου εἶναι ἡ εὐαρκος καὶ πιστὴ ἐκτέλεσις τοῦ καθήκοντος. Καὶ ἐνταῦθα βλέπομεν ὅτι, ὁ Διδάσκαλος πρέπει νὰ ἔχη οἶσινε ἀναγγεγραμμένην ἐπὶ τῆς σημαίας του τὴν πρόθυμον καὶ ἀπροσάριστον ἐκτέλεσιν τοῦ καθήκοντος καὶ αὕτη, πάλιν πρέπει νὰ προέρχεται ὄχι ἀπὸ φόβον, οὔτε ἐξ ἐλπίδος ἁμοιβῆς ἢ ἄλλον μῦσον, ἀλλ' ἀπὸ εἰσυνειδησίαν, ἀπὸ αὐτοσεβασμόν, ἀπὸ ἀφοσίωσιν καὶ πίστιν πρὸς τὸ καθήκον.

Διὰ νὰ γίνῃ ὁμοῦ τοῦτο, πρέπει ὁ Διδάσκαλος νὰ αἰσθάνεται θερμὴν ἀγάπην καὶ ἀφοσίωσιν πρὸς τὸ ἐπαγγελλόμενον.

του, πρὸς τὴν ἀποστολήν του, διότι διὰ τοῦ ἐπαγγελλομένου του ἐτάχθη νὰ ἐξηγηρηθῇ καὶ νὰ παραγάγῃ τὸν πολιτισμὸν τῆς χώρας του.

Ἀληθὲς Παιδαγωγὸς καὶ ἀληθὲς Διδάσκαλος, δὲν εἶναι ὁ δαιμόνιος περὶ τὴν Διδακτικὴν πράξι, δὲν εἶναι μόνον ὅστις κέκτηται ἄριστα τὴν Διδακτικὴν δεξιότητα, ὅπως ἐν ἀρχῇ δυστυχῶς ἐνομιζέτο καὶ παρ' ἡμῖν, ἀλλ' ἀληθὲς Παιδαγωγὸς καὶ Διδάσκαλος εἶναι, ὅστις κέκτηται, ψυχὴν καὶ συνείδησιν Παιδαγωγικὴν, ὁ ὃν φορεὺς ἀξίων φορεὺς εὐγενῶν ἰδεῶν καὶ καλῶν ἠθῶν, ὁ ἐραστὴς τῆς ἀνθρωπίνης τελειοποιήσεως καὶ ταύτην νὰ πιστεύῃ καὶ νὰ ἐκπιδιώξῃ μὲ ἀγάπην καὶ πίστιν, διότι εἰς τὰς νέας ψυχὰς τῶν μαθητῶν του, διαβιλέπει ἡ Κοινωνία ὁλόκληρος, τὴν δεινότητα μιᾶς καλύτερας ἀνθρωπότητος, ἥτις, ὄντως ὑπάρχει τῶν ἐν ἀέφραματι εὐρισκομένων στοιχείων ἐν τῷ ἀνθρώπῳ καὶ εἰς τὴν ἰδέαν ταύτην νὰ θέτῃ τὸν ἑαυτὸν του ἐξ ὁλοκλήρου ὑπερήτην καὶ περαιτέρω εἰς τὴν ἐνέργειαν ταύτην πρέπει νὰ εὐρίσκη τὴν βαθύτεραν καὶ γλυκύτεραν ἱκανοποίησιν τῆς ὑπαρξέως του ἐπὶ τῆς γῆς.

Ὅπως ὁ Διδάσκαλος πρέπει νὰ φωτοβολῇ ἐντὸς τοῦ Σχολείου του καὶ κατοπιν νὰ ἐπεκτείνῃ τὴν δρᾶσιν του καὶ ἐκτὸς τοῦ Σχολείου.

Ἄλλη Ἀρετὴ τοῦ Διδασκάλου εἶναι, ὅτι οὗτος πρέπει νὰ ἔγῃ βαθειὰν ἀγάπην πρὸς τὸν μαθητὴν του, τὸ παιδίον ψυχολογικῶς ἔχει ἀνάγκην νὰ ἀγαπᾶται καὶ νὰ ἀγαπᾷ, καὶ αὕτη ἡ ἀνάγκη εἶναι θεμελιώδης ψυχολογικὴ καὶ παύσεται ἀπὸ τὴν ὀδυναιάν τοῦ νὰ ἀγαπηθῇ, ἐὰν ὁ Διδάσκαλος αὐταποκριθῇ εἰς τὴν ψυχολογικὴν ταύτην ἀπαίτησιν τοῦ παιδιοῦ καὶ ἀγαπᾷ αὐτό, τότε ἐξάπαντος θὰ ἐλκύσῃ τὴν ἀνάγκην καὶ τὴν ἐκτίμησιν αὐτοῦ καὶ τοῦτο εἶναι μέγα κερᾶνον διὰ τὸ ἔργον τοῦ Διδασκάλου, διότι κατέκτησε τὴν καρδίαν τοῦ μαθητοῦ καὶ ἀσφαλῶς ἔχει ἐπιτύχῃ τὸ ἔργον τοῦ ἔργου του, καὶ ἔχει ἀποκτήσει τὸ πᾶν.

Ἄλλη Ἀρετὴ τοῦ Λιδασκάλου εἶναι ὡς ἐπαγγελματίας τὸ νὰ ἔχη οὗτος εὐρείαν γενικὴν μόρφωσιν δηλαδὴ, εἰς τὸ εἶδος τοῦ νὰ εἶναι σοφός, πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον, ὁ Λιδασκάλος πρέπει νὰ ἔχη θετικὰς καὶ ἀσφαλεῖς γνώσεις εἰς ὅλους τοὺς κλάδους τῶν μαθημάτων.

Διὰ τοῦτο ἡ μόρφωσις τοῦ Λιδασκάλου δὲν τελειώνει εἰς τὸ Λιδασκαλεῖον, ὅπως δὲν τελειώνει καὶ ἡ μόρφωσις κανενὸς ἐπιστήμιου εἰς τὸ Πανεπιστήμιον καὶ πρέπει καὶ μετὰ ταῦτα νὰ ἀντλή τὴν ἑαγὴν του, ὅχι μόνον ἀπὸ μικρὰ βιβλία, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ διάφορα ἐπιστημονικὰ βιβλία καὶ συγγράμματα, ὅτινα πρέπει νὰ μελετᾷ, οὕτως ὥστε, αἱ γνώσεις του, νὰ εὐρίσκονται ἐν πλήρη ἀρμονίᾳ μετὰ τὰς ἀληθείας τῶν ἐπιστημῶν, διὰ τοῦτο, ὀφείλει οὗτος νὰ διατηρῇ ἀτομικὴν βιβλιοθήκην, τὴν ὁποίαν θὰ καταρτίσῃ μετὰ σπουδαῖα Παιδαγωγικὰ καὶ Λιδασκτικὰ συγγράμματα καὶ ἄλλα σχετικὰ ἐπιστημονικά.

Ἄλλη Ἀρετὴ τοῦ Λιδασκάλου εἶναι τὸ Παιδαγωγικὸν τάξι (ρυθμός) δηλαδὴ ὁ ρυθμός καὶ ἡ ἰδιορρυθμία του ἐν τῇ Λιδασκαλίᾳ καὶ ἐξαρτᾶται πρῶτον πάντων τοῦτο, ἀπὸ τὴν ἰδιοσυγκρασίαν τὴν ὁποίαν ἔχει ἐκ γενετῆς καὶ τελειοποιεῖται διὰ τῆς ἐν τῷ Σχολείῳ μορφώσεώς του.

Τὸ Παιδαγωγικὸν τάξι τοῦ Λιδασκάλου, ἐμφανίζεται καὶ εἰς τοὺς ἐξωτερικοὺς τρόπους του, δηλαδὴ, τοῦ ὁμιλεῖν, ἐνδύεσθαι, χειρονομεῖν, εἰς τὸ βυθισμὸν του, εἰς τὸ βλέπειν του, εἰς τὸν τόνον τῆς φωνῆς του.

Ἐν γένει τὸ Παιδαγωγικὸν τάξι τοῦ Λιδασκάλου εἶναι ἡ συμπύκνωσις τῶν δυνατοτήτων καὶ ἱκανοτήτων αὐτοῦ, ἡ συγκατάθεσις τῶν δεξιοτήτων του, εἶναι τὸ μεγαλεῖον καὶ ἀπεκαρτέφωμα τοῦ Λιδασκάλου καὶ ἔνεκα τούτου, πρέπει νὰ ἔχη ἕψος καὶ μεγαλεῖον, διότι τὸ ἔργον του εἶναι ΜΕΓΑ καὶ ΤΨΗΛΟΝ.

SISMANGLIO
MEGARO